TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

QUEER TEORİ ELEŞTİRİSİ ve LGBT+ BİREYLERİN QUEER TEORİYE YAKLAŞIMI

Yüksek Lisans Tezi

Kübra ÇETİN

Ankara-2021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

QUEER TEORİ ELEŞTİRİSİ ve LGBT+ BİREYLERİN QUEER TEORİYE YAKLAŞIMI

Yüksek Lisans Tezi

Kübra ÇETİN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU

Ankara-2021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

Kübra ÇETİN

QUEER TEORİ ELEŞTİRİSİ ve LGBT+ BİREYLERİN QUEER TEORİYE YAKLAŞIMI

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	İmzası
1- Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ	
2- Prof. Dr. Erdal AKSOY	
3- Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU	

Tez Savunması Tarihi

22.01.2021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU danışmanlığında hazırladığım "Queer Teori Eleştirisi ve Lgbt+ Bireylerin Queer Teoriye Yaklaşımı (Ankara 2021)" adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih:

Kübra ÇETİN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER ..... **ii**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **v**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **vi**

ÖNSÖZ ..... **vii**

BİRİNCİ BÖLÜM 1

GİRİŞ **1**

1.1. Araştırmanın Problemi 3

1.2. Araştırmanın Konusu 4

1.3. Araştırmanın Amacı 7

1.4. Araştırmanın Önemi 8

1.5. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları 9

1.6. Araştırmanın Temel Kavramları 10

İKİNCİ BÖLÜM. 13

KAVRAMSAL ÇERÇEVE **13**

2.1. Cinsel Kimlik ve Cinsel Yönelim 13

2.2. Biyolojik Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet 19

2.3. Queer Teori ve Eleştirisi 28

2.3.1. Queer Teori ve Heteronormativite 38

2.3.2. Queer Teori ve Performativite 39

2.3.3. Queer Teori ve Akışkanlık 40

2.3.4. Queer Teori ve Biyolojik Cinsiyet 41

2.3.5. Queer Teori ve Cinsiyetsizleşme 41

2.3.6. Queer Teori ve Postmodernizm 42

2.4. İslam'ın Queer Teoriye Bakışı 46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 53

YÖNTEM **53**

3.1. Araştırmanın Yöntemi 53

3.2. Araştırmanın Deseni 55

3.3. Araştırmanın Çalışma Grubu 56

3.4. Veri Toplama Tekniği 58

3.5. Verilerin Toplanması 59

3.6. Verilerin Analizi 60

3.7. Araştırmanın Süreci 61

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 64

BULGULAR, TARTIŞMA ve YORUM **64**

4.1. Kişisel Bilgiler 64

4.2. Bireylerin Cinsel Yönelimleri 68

4.3. Cinsel Yönelim Kavramları 74

4.4. Biyolojik Cinsiyet 81

4.5. Queer Teori 88

4.6. Cinsiyetsizleşme 96

4.7. Cinsiyet Algısındaki Değişim 102

4.8. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim Konusundaki Mutlaklık Düşüncesi 111

4.9. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim Konusundaki Akışkanlık Düşüncesi 117

4.10. Din ve Queer Teori İlişkisi 123

SONUÇ 133

KAYNAKÇA 138

EKLER 142

Ek 1. Bilgi Formu 142

Ek 2. Demografik Form 143

Ek 3. Görüşme Soruları 144

ÖZET 145

ABSTRACT 146

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.Lgbt Bireylerin Cinsel Yönelimlerini Tanımlama Bulguları 73

Tablo 2.Lgbt+ Bireylerin Cinsel Yönelim Kavramlarına Dair Düşünceleri 80

Tablo 3.Lgbt+ Bireylerin Biyolojik Cinsiyete Dair Düşünceleri 87

Tablo 4.Lgbt+ Bireylerin Queer Teoriye Dair Düşünceleri 95

Tablo 5.Lgbt+ Bireylerin Cinsiyetsizleşmeye Dair Düşünceleri 101

Tablo 6.Lgbt+ Bireylerin Cinsiyet Algısındaki Değişime Dair Düşünceleri 110

Tablo 7.Lgbt+ Bireylerin Mutlaklık Düşüncesine Bakışları 116

Tablo 8.Lgbt+ Bireylerin Akışkanlık Düşüncesine Bakışları 122

Tablo 9.Lgbt+ Bireylerin Din ile İlişkileri 131

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Cinsellikle İlişkili Kavramlar..... 15

Şekil 2. Cinsel Yönelim Türleri..... 18

ÖNSÖZ

Cinsiyet ve cinsellik, tarihi süreçte hemen her zaman karşımıza çıkan olgular arasındadır. İnsanlığın temel gerçeklerinden biri olan cinsiyet olgusu, diğer tüm konular gibi sürekli bir değişim içerisinde olmuştur. Cinsiyet ve cinsellik, farklı toplumlarda farklı anlamlar alabildiği gibi aynı toplumda zamanla farklı anlamlar da alabilmektedir. Cinsiyet algısındaki bu değişim insanlığın meydana getirdiği ilk toplumdan günümüz toplumlarına kadar devam etmiştir ve hala devam etmektedir.

Modern dönemin heteronormatif (heteroseksüelliğin normal kabul edilmesi gerektiği görüşü) cinsiyet algısının aksine postmodern dönemin akışkan, belirsiz ve sabit noktalardan uzak cinsiyet algısı dikkat çekmektedir. Postmodern dönemin cinsiyet algısı daha çok "Queer" teori ve cinsiyetsizleşme olgusu etrafında şekillenmektedir. Bu araştırmanın amacı değişen cinsiyet algısındaki parametleri lgbt+ bireylerle yapılan görüşmeler sonucu belirlemek ve queer teori hakkında lgbt+ bireylerinin görüşlerini gündeme getirmektir.

Tez çalışmam sürecinde yorulduğum zamanlarda beni yeniden motive eden, çalışmalarıma devam edebilmem için beni teşvik eden, desteğini ve yardımını her zaman hissettiğim çok değerli danışmanım Prof. Dr. İhsan Çapcıoğlu'na, araştırma sürecinde bana yol gösteren, destek ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Mete Yusuf Ustabulut'a, yöntem ve teknik konusunda bana yol gösteren Doç. Dr. Mehmet Elban'a, yoğun çalışmalarımın en büyük destekçisi ve motivasyon kaynağım sevgili eşim Muhammed Çetin'e, ailemize katılmasını büyük bir heyecanla beklediğimiz sevgili kızım Zeynep'e, her zaman yanımda olan değerli ailem ve kardeşlerime teşekkür ederim. Bu ve benzer çalışmaların literatüre katkı sağlamasını, konuyla ilgili yapılacak tüm çalışmalar için destekleyici olmasını temenni ederim.

Kübra Çetin

21.11.2021

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Modern dönemin heteronormatif cinsiyet algısının aksine günümüz postmodern dönemde ikili cinsiyet algısının kırılması ve değişen cinsiyet algıları ile karşı karşıya bulunmaktayız. Geleneksel cinsiyet rollerinin sorgulandığı, biyolojik cinsiyete uyumlu bir yaşantının zorunlu olmadığı, akışkan ve değişebilir cinsiyet algısı günümüz dünyasında bireyleri, aile kurumunu, toplumu ve devletleri yakından ilgilendirmektedir. Postmodern dönem; sabit bir kimlik, keskin sınırlar ve değişmez kuralları sorgulamakta ve bunların yerine sürekli değişen, bağlam-zaman-mekan içinde şekillenen akışkan düşünceleri desteklemektedir. Postmodern dönemin bu düşüncesi hemen her konuda olduğu gibi cinsiyet konusunda da kendini göstermektedir. Cinsiyet konusundaki bu akışkanlık ve cinsiyetsizleşme kendini "queer" felsefede ortaya koymaktadır.

Günümüzde erkek ve kadınlık artık sorgulanan, doğuştan geldiği şekliyle kalmak zorunda olmayan iki kavram olarak değerlendirilmektedir. Değişen cinsiyet algısına göre bireyler erkek ya da kadın olmak zorunda değildir. Hatta hiçbir şey olmak zorunda değildir. Bu düşünceler bireylerin cinsiyetsizleşme ve herhangi bir cinsiyete bağlı kalmama isteklerini ortaya koymaktadır. Bu araştırma kapsamında queer teori eleştirisi, lgbt+ bireylerin queer teori hakkındaki düşünceleri ve İslam'ın queer teoriye bakışı gibi konular ele alınmıştır. Lgbt+ bireylerin queer teori hakkındaki düşüncelerinin ve queer teori iddialarının ele alındığı bu araştırma, 7 lgbt+ birey ile gerçekleştirilmiş olup bu bireylere kartopu tekniği ile ulaşılmıştır. Araştırmanın başında lgbt+ bireylere dernek üzerinden ulaşılması planlanmış ancak ilerleyen süreçte dernekle yaşanan problemler yüzünden bireylere tek tek ulaşılmıştır. Dernek ile yaşanan bu süreç yöntem kısmında bulunan araştırmanın sürecinde detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

Araştırma kapsamından öncelikle araştırmanın problemi, konusu, amacı ve önemi gibi araştırmaya dair hususlarda bilgi verilecektir. Kavramsal çerçeve bölümü sonrasında

araştırma yöntemine açıklık getirilip araştırma süreci kısaca anlatılacak ve araştırma bulguları hakkında bilgi verilecektir.

Toplamda dört bölümden oluşan araştırmanın birinci bölümü giriş kısmından oluşmaktadır. Giriş kısmında araştırmanın problemi, konusu, amacı, önemi, kapsam ve sınırlılıklar, temel kavramlar yer almaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümü kavramsal çerçeveden oluşmakta ve bu bölüm içerisinde cinsel kimlik ve cinsel yönelim, biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet, queer teori ve eleştirisi ve İslam'ın queer teoriye bakışı ele alınmıştır. Queer teori ve İslam'ın queer teoriye bakışı alt başlıklar halinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde yöntem hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde araştırmanın yöntemi, deseni, çalışma grubu, veri toplama teknikleri, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırmanın süreci yer almaktadır.

Araştırmanın dördüncü bölümünde elde edilen bulgular analiz edilecek ve bu veriler üzerinden yorumlar yapılacaktır. Son olarak ise sonuç kısmıyla araştırma tamamlanacaktır.

Kavramsal çerçeve (teorik) ve görüşmelerden (pratik-saha) oluşan toplamda dört bölüm şeklinde hazırlanan bu araştırma, queer teori ve değişen cinsiyet algısı konularına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu araştırma kapsamında ayrıca "Queer" teori ve "İslam" arasındaki ilişki incelenecektir. Böylece İslam'ın queer teoriye bakışı gündeme getirilecektir. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların azlığı ve konuyu ele alan eserlerin queer teoriyi eleştirel bir şekilde ele almayışı araştırmanın önemini göstermesi açısından önemlidir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Her araştırma belli bir problem etrafında şekillenir. Araştırmacı herhangi bir konu hakkında farkına varmış olduğu bir problemin peşinden gider. Araştırmacı merak ettiği ya da kafasına takılan bir konu hakkında araştırma yapmadan önce problemin ne olduğunu, temel problem haricinde alt problemlerin neler olabileceğini, bu problemi araştırmak için hangi yöntem ve tekniklerden yararlanabileceğini tespit etmelidir. Bilimsel bir araştırmada ilk adımlardan birisi problemin netleştirilmesidir.

Problemin yapısı araştırma yöntemine göre farklılık göstermektedir. Nicel araştırma yöntemini kullanan araştırmacı, sürece başlamadan önce problemini belirler ve bununla ilgili hipotezlerini ortaya koyar. Zihninde var olan hipotezler ışığında araştırma sürecine başlar. Araştırma sonunda toplamış olduğu veriler arasında korelasyon ve neden-sonuç ilişkisini inceler ve hipotezlerinin doğruluğunu veya yanlışlığını kanıtlar. Böyle bir araştırma yöntemi için oluşturulan problem nitel araştırma yöntemine göre farklıdır.

Nitel araştırma yöntemini kullanan araştırmacının zihninde süreç öncesinde hipotezler yoktur. Belirlemiş olduğu bir problem varsa da araştırmanın süreç içinde şekillenmesini tercih etmektedir. Nitel araştırmalar keşfedici, anlayıcı araştırmalardır. Araştırmacı zihninde var olan hipotezler ile saha araştırmasına inmez. Görüşme yaptığı kişilere zihninde var olan hipotezleri sormaktansa problemi bu kişiler ile belirlemeye ve anlamaya çalışmaktadır. Böylece zihnindeki problem süreç içinde şekillenmekte ve hatta görüşmeler sonunda değişikliğe uğrayabilmektedir. Bu yöntem sayesinde araştırmacı, konuyla ilgili gelişmeleri görüşme yaptığı kişilerle takip etmekte ve araştırmanın hangi boyutlara varacağı ve araştırma sonunda ne gibi sonuçlar elde edeceğini kesin olarak bilmemektedir.

Bu araştırma için tercih edilen yöntem nitel araştırma yöntemidir. Bu nedenle araştırmaya hipotezlerle değil muhtemel bir problemle başlanmıştır. Cinsiyet ve cinsellik, tarihi süreçte her zaman var olan bir olgudur. Cinsiyet ve cinsellik insan hayatının temel

noktalarından birini oluşturmaktadır. Bununla birlikte hemen her konuda olduğu gibi cinsiyet konusunda da sürekli bir değişim söz konusudur. Günümüz cinsiyet algısı geçmiş dönemlerin cinsiyet algılarından farklılaşmıştır. Tüm bu değişim ve farklılaşmaların bir nedeni olmalıdır. Bu nedenler üzerinde etkili olan pek çok etmen bulunmaktadır. Bu nedenlerin tespit edilmesi cinsiyet algısındaki değişimlerin doğru bir şekilde anlaşılması açısından önemlidir. Bu nedenle araştırma problemi değişen cinsiyet algılarının ve cinsiyetsizleşme olgusunun nedenleri üzerinde durmakta ve cinsiyet konusuna farklı açıklamalar getiren queer teoriyi ele almaktadır. Bu bağlamda araştırmanın temel problem cümlesi ve alt problemleri aşağıdaki gibidir:

Çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin queer teori hakkındaki düşünceleri nedir?

- Çalışma grubundaki lgbt+ bireyler queer düşünce sistemini nasıl yorumlamaktadır?
- Çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin biyolojik cinsiyet konusundaki görüşleri nelerdir?
- Çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin cinsel yönelim konusundaki görüşleri nelerdir?
- Çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin değişen cinsiyet algısı konusundaki görüşleri nelerdir?
- Çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin cinsel kimlik, cinsel yönelim kavramları hakkındaki görüşleri nelerdir?
- İslam'ın queer düşünce sistemine bakışı nasıldır?
- İslam dini ile queer teori arasındaki ilişki nasıldır?

1.2. Araştırmanın Konusu

Geçmişten günümüze tarihi sürece baktığımızda cinsiyet ve cinsellik konusunda değişimin olduğunu söylemek mümkündür. Her şey gibi cinsiyet algısı da sürekli

değişmektedir ve bu değişimin bir nedeni olmalıdır. Modern dönemin aksine postmodern dönemde erkeklik ve kadınlık artık sorgulanan, doğuştan geldiği şekliyle kalmak zorunda olmayan iki kavram olarak değerlendirilmektedir. Değişen cinsiyet algısına göre bireyler erkek ya da kadın olmak zorunda değildir. Bu düşünceler bireylerin cinsiyetsizleşme ve herhangi bir cinsiyete bağlı kalmama isteklerini ortaya koymaktadır. Bu araştırma kapsamında günümüzde değişen cinsiyet algıları, bunların nedenleri ve cinsiyetsizleşme konuları ele alınacaktır.

Cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) günümüz dünyasının tartışmalı kavramlarının başında gelmektedir. Cinsiyet konusundaki pek çok kavram üzerinde anlaşılmış bir tanımın bulunmaması konuyu daha zor hale getirmektedir. Cinsiyet, bireylerin doğuştan getirdiği biyolojik yönü; toplumsal cinsiyet ise biyolojik cinsiyete toplum tarafından yüklenen kültürel anlamı ifade etmektedir (Dökmen, 2006). Cinsiyetlerin doğuştan getirdiği özelliklere eleştirel yaklaşan kişiler ise biyolojik cinsiyet yerine "atanmış cinsiyet" ifadesini kullanmaktadır. Bu ifadeyle cinsiyetin biyolojik ve doğuştan olması düşüncesine karşın değişebilir bir olgu olduğu anlatılmaya çalışılmaktadır.

Cinsiyet ve cinsel kimlik birbirleriyle bağlantılı gibi görünse de aslında birbirlerinden farklı kavramlardır. Cinsiyet kişinin doğuştan getirmiş olduğu biyolojik yapıyı ifade eder. Cinsel kimlik ise kişinin kendini nasıl tanımladığını göstermektedir. Örneğin bir kişi biyolojik açıdan kadın cinsiyetine sahip olabilir. Ancak kişi kendini kadın değil erkek olarak ifade ediyor ve kendini erkek kabul ediyor olabilir. Bu durumda kişinin cinsiyeti kadın, cinsel kimliği ise erkektir. Cinsel yönelim ise tüm bunlardan bağımsız olarak kişinin hangi cinse duygusal ve cinsel ilgi duyduğunu ifade etmektedir.

Bu durum biraz karışık gelebilir. Bir örnek üzerinden konuyu yeniden ele alalım: Doğuştan kadın cinsiyetine sahip olan A birey, kendini erkek olarak tanımlamaktadır. Bu

birey aynı zamanda hem erkeklere hem de kadınlara cinsel ve duygusal ilgi duymaktadır. Bu durumda;

- Bireyin cinsiyeti: Kadın
- Cinsel Kimliği: Erkek
- Cinsel Yönelimi: Biseksüel dir. (hem karşı hem aynı cinse cinsel ve duygusal ilgi duyan kişi)

Biyolojik cinsiyeti erkek olan ve bunun doğal sonucu olarak erkek cinsiyetinin özelliklerine sahip olan birey, bu durumdan memnunsa, bu bireyin cinsel kimliği erkektir. Biyolojik cinsiyeti kadın olan ve bunun doğal sonucu olarak kadın cinsiyetinin özelliklerine sahip olan birey, bu durumdan memnunsa, bu bireyin cinsel kimliği de kadındır (Kaos GL, 2015).

Cinsiyet en genel anlamda dişiliği ve erkekliği ifade eder (Türköne, 1995). Biyolojik olarak bakıldığında karşımızda iki cinsiyet bulunmaktadır: kadın ve erkek. Ancak özellikle günümüzde farklı nedenlerden dolayı kişiler biyolojik cinsiyetlerinden ve bu cinsiyetin getirdiği birtakım özelliklerden mutlu değildirler. Biyolojik olarak erkek bedenine sahip bir birey kendini kadın gibi hissedebilir ya da kadın bedenine sahip olmak isteyebilir. Bu durumda birey biyolojik cinsiyetinden memnun değildir ve "cinsiyet memnuniyetsizliği" yaşamaktadır. Cinsiyetsizleşme ise cinsiyet sahibi olma olgusunun zıttıdır. Bu kavram herhangi bir cinsiyete ait olmamayı ve özellikle postmodern dönemde hiçbir cinsiyete bağlı kalmamayı ifade eder (Karatepe, 2013).

Değişen cinsiyet algısı; cinsiyet memnuniyetsizliği ve cinsiyetsizleşme gibi kavramları gündeme getirmektedir. Postmodern dönemin mutlak sabitelerden uzak ve sürekli değişebilir düşünce algısı cinsiyet konusunda da kendini göstermektedir. Bu düşüncenin bir ürünü olarak cinsiyet konusunda queer teori ve cinsiyetsizleşme kavramları araştırma kapsamına alınmıştır.

Cinsel kimlik ve cinsel yönelim konularını biyolojik, psikolojik, sosyolojik açılardan ele alan araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmalar literatüre önemli katkılar yapmışsa da cinsiyet konusunda yapılan çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Yapılan araştırmaların çoğu cinsiyetsizleşme olgusunun nedenlerinden ziyade cinsel kimlik nedir, nasıl gelişir gibi konular üzerinde bilgiler vermektedir.

Tüm bu eksiklikler ve henüz yeni ve güncel bir konu olması ve tabi ki toplumun bir gerçekliği olarak karşımıza çıkması gibi nedenlerden dolayı bu çalışmanın konusunu queer teori ve değişen cinsiyet algısı oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin queer teoriye bakışını tespit etmek ve oldukça yeni olan queer felsefenin bireyler tarafından ne derece doğru anlaşıldığı ya da nasıl anlaşıldığı gibi konuları gündeme getirmektir. Bununla birlikte araştırma kapsamında İslam'ın queer teoriye bakışı da ele alınacak olup İslam dini ile queer felsefe arasındaki ilişkiyi literatüre kazandırmak da araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır.

Çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin queer teoriye bakışını gündeme getirmek aynı zamanda queer teorinin ülkemizdeki karşılığını tespit edebilmek açısından önemlidir. Bireyler tarafından queer teorinin hangi boyutlarının kabul edildiği, hangi boyutlarının reddedilip eleştirildiği ve bu bireylerin queer teori hakkında ortak bir tanımda bulunup bulunmadıklarının tespit edilmesi araştırma amaçlarından bazılarıdır.

Son zamanlarda Türkiye'de, değişen cinsiyet algısı ve cinsel yönelimler üzerine yapılan araştırmalarda belirgin bir artış bulunmakla birlikte araştırmalar hala yeterli düzeyde değildir. Bu nedenle konuyla ilgili kapsamlı araştırmalar yapılmalı, konu tüm boyutlarıyla bütüncül bir şekilde ele alınmalıdır. Kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşımla araştırmaların yapılmasına katkı sağlamak bu araştırmanın diğer amaçları arasında yer almaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Toplumda meydana gelen her bir değişim o toplumda bulunan bireyleri yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle bireyler toplumda meydana gelen değişimleri bilmek istemektedir. Bu durumun tersi de mümkün olup bireylerin yapmış olduğu her davranış, tutum da toplumu etkilemektedir. Çünkü toplum ve birey birbirinden bağımsız değildir. Değişen ve dönüşen her konu toplumda birtakım beklentiler meydana getirmektedir. Cinsiyet konusunda meydana gelen değişimleri ve çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin queer teori hakkındaki düşüncelerini ele alan bu araştırmanın önemi aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- Türkiye'de cinsel kimlik ve cinsel yönelimler üzerine yapılan araştırmalar sınırlı olup cinsiyet rolleri, erkek ve kadın cinsiyetinde meydana gelen değişimler, ikili cinsiyet sistemini benimsemeyen cinsel yönelimler, gündeme getirilmesi ve üzerinde araştırma yapılması gereken güncel meselelerdir. Bu nedenle araştırma cinsiyet çalışmaları konusunda literatüre katkı sağlayacaktır.
- Lgbt+ bireylerle görüşme yaparak değişen cinsiyet algısı ve queer teoriyi incelemek, günümüz cinsiyet rollerinin değişimine vurgu yapmak, henüz çok yeni olan ve tüm dünyada yansımaları görülmeye başlanan cinsiyetsizleşme olgusunu ele almak araştırmayı önemli kılan hususlar arasında yer almaktadır.
- Queer teori hakkında lgbt+ bireylerle derinlemesine görüşmeler yapılması konuyla ilgili lgbt+ bireylerin düşüncelerinin tespit edilmesini sağlayacaktır.
- Queer teorinin çalışma grubundaki lgbt+ bireyler tarafından nasıl algılandığı gündeme getirilecek ve böylece teorinin bireyler tarafından hangi düzeyde anlaşıldığı tespit edilecektir.
- Araştırmanın değişken ve akışkan cinsiyet konusunda literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

- Queer teorinin alt başlıklar şeklinde ele alınıp her bir alt başlık ile queer teori arasındaki ilişkinin ele alınması da ayrıca literatüre yapılacak katkı açısından önemlidir.
- Ayrıca İslam dini ile queer teori arasındaki ilişkiyi ele almak, İslam'ın queer teoriye bakışını tespit etmek konunun yalnızca cinsiyet boyutunda değil dini boyutta da ele alınmasını sağlayacaktır.

1.5. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sınırlılıkları şöyle belirlenmiştir:

- Lgbt+ konusu her ne kadar eskiye oranla daha rahat bir şekilde konuşulabiliyorsa da gönüllü bireylerden konu hakkında konuşmak istemeyenler ya da sınırlı sorulara cevap verme eğilimi gösterenler olmuştur. Eksik bir şekilde gerçekleşen ya da yarıda kalmış görüşmeler araştırma kapsamına alınmamıştır.
- Konunun günümüzdeki boyutları çok yeni ve güncel olması nedeniyle kavramsal çerçevede sıkıntı yaşanmıştır. Üzerinde net bir şekilde anlaşma sağlanmamış ya da farklı kesimler tarafından farklı bağlam ve anlamlarda kullanılan kavramlar bulunmaktadır. Bu durum araştırma kapsamında ele alınan kavramların yanlış anlaşılmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle konuyla ilgili temel kavramların hangi bağlamda kullanıldıkları araştırma kapsamında belirtilmiştir.
- Öncelikle bir dernek ve üyeleriyle yapılması planlanan bu araştırmada süreç içerisinde dernekle problem yaşanmış ve sonrasında dernek ile ilişki kesilmiştir.
- Dernekle ilişkinin kesilmesinin ardından gönüllü bireylere kartopu tekniği ile sosyal platformlar üzerinden ulaşılmıştır. Ancak bu süreçte bireylere ulaşma ve görüşmeleri gerçekleştirme noktasında zaman zaman sıkıntılar yaşanmıştır.
- Görüşmeler başlangıçta yüz yüze gerçekleştirilmiş ancak içinde bulunduğumuz pandemi sürecinde devam eden görüşmeler online bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

- Toplam 7 lgbt+ birey ile gerçekleştirilen görüşmelerde veriler hem ses kaydı hem de yazılı bir şekilde toplanmıştır. Bireylerden altısı online ve yüz yüze görüşme ile ikisi yazılı bir şekilde soruları cevaplamıştır. Soruları yazılı şekilde cevaplayan iki kişi cinsel yönelimlerini ailelerinden sakladıklarını ve bu nedenle sesli görüşmenin kendileri için sorun olacağını dile getirmiş olup bu nedenle yazılı cevaba başvurmuşlardır.
- Konunun hassas boyutu nedeniyle farklı kesimler tarafından yanlış anlaşılma veya bilinçli olarak çarpıtılma durumu göz ardı edilmemelidir.
- Konunun güncel ve magazinsel bir boyutu olması nedeniyle de sosyal medya veya farklı haber platformları tarafından çarpıtılma durumu göz ardı edilmemelidir.
- Araştırma sosyal platformlarda kartopu tekniği ile ulaşılan 7 lgbt+ bireyle sınırlı olacaktır.
- Araştırma sürecinde elde edilen veriler, görüşme sorularına verilen cevaplar ile sınırlı olacaktır.
- Araştırma araştırmacının nitel araştırma verilerini analiz etme gücüyle sınırlı olacaktır.
- Araştırma çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin araştırma sürecine katılımlarıyla sınırlı olacaktır.

1.6. Araştırmanın Temel Kavramları

Araştırma içeriğinin daha anlaşılır olması ve konuya dair çerçeve oluşturması için temel kavramlar hakkında kısa açıklamalar yapılmıştır.

Cinsiyet: İnsanların doğuştan getirdikleri biyolojik, fizyolojik yapılarını ifade eden ve temel olarak kadın-erkek şeklinde ikiye ayrılan kavramdır. Bağlama göre biyolojik yapının yanı sıra toplumsal algıyı da ifade edebilmektedir.

Biyolojik cinsiyet (Sex): Cinsiyet kavramının bağlama göre değişebilir olması muhtemeldir. Bu nedenle cinsiyetin biyolojik yönünü ifade etmek için biyolojik cinsiyet (sex) kavramı kullanılmaktadır (Ağrıdağ, 2005).

Toplumsal Cinsiyet (Gender): Cinsiyet kavramının toplumsal yönünü ifade eden bu kavram, toplum tarafından kadın ve erkek cinsiyetine bakış açısını, kadınlık- erkeklik algısını, kadın ve erkeklerden beklenen rolleri karşılamaktadır (Akın, 2007).

Cinsel kimlik: Cinsel kimlik kişinin kendini cinsel bağlamda nasıl tanımladığını göstermektedir. Biyolojik cinsiyetten farklı olarak bireyin kendini ait hissettiği cinsiyeti ifade etmektedir (Kaos GL, 2015).

Cinsel Yönelim: Cinsel yönelim cinsiyet ve cinsel kimlikten bağımsız olarak kişinin hangi cinse duygusal ve cinsel ilgi duyduğunu ifade eden kavramdır.

Cinsiyet Algısı: Kadın ve erkek cinsiyetlerinin bireyler tarafından nasıl algılandığını ifade etmek için kullanılan terimdir.

Queer (Kuir): Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerinin hepsini ifade eden şemsiye bir kavramdır. Bu kavram normal kabul edileni sorgulayan eleştirel yapıyı ifade etmektedir (Kineşçi, 2018).

Cinsiyetsizleşme: Cinsiyetsizleşme ise cinsiyet sahibi olma olgusunun zıttıdır. Bu kavram herhangi bir cinsiyete ait olmamayı ve özellikle postmodern dönemde hiçbir cinsiyete bağlı kalmamayı ifade eder (Karatepe, 2013).

Postmodern Dönem: Modern dönemin düşünce yapılarının sorgulandığı, çoğulcu, her şeyin bağlamına göre değişebileceği düşüncesinin hakim olduğu, mutlak doğrulara karşı olan, modern döneme tepki olarak ortaya çıkmış olan dönemi ifade eden kavramdır (Yavuz ve Zavalsız, 2015).

Heteronormativite: Kadın ve erkek olarak ikiye ayrılan cinsiyet sisteminin dayatılmasını ifade eden kavramdır. İkili cinsiyet düzenini norm olarak dayatan heteronormativite özellikle biyolojik cinsiyete vurgu yapmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Tezin ilgili alan yazını bu bölümde yer almaktadır. Tezin kavramsal çerçevesini oluşturan başlıklar bu bölümde ayrıntılarıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. Cinsel Kimlik ve Cinsel Yönelim

Cinsiyet ve cinsellik insan yaşamının önemli ve temel bir gerçeğidir. İnsanlar hayatın bu gerçeği ile dünyaya gelirler. Cinsellik olgusu yaşam boyunca insanın karşısına çıkmaktadır. Biyolojik cinsiyeti kabul etsin etmesin, cinsellik konusunu görmezden gelsin gelmesin her türlü cinsel yaklaşım, yine cinsiyet ve cinsellik üzerinden meydana gelmektedir.

Cinsellik; cinsiyet, cinsel kimlik, cinsiyet kimlikleri ve rolleri, cinsel yönelim, erotizm, zevk, cinsel ilişki ve üremeyi kapsamaktadır ve aynı zamanda fanteziler, arzular, inançlar, tutumlar, değerler, davranışlar, roller ve ilişkiler üzerinden ifade edilmektedir (Karaca, 2018). Cinsellik, her ne kadar toplumsal hafızada cinsel ilişkiyi hatırlatıyorsa da bunun çok daha ötesinde anlamlar taşımaktadır (Kürek, 2012; 39).

Cinsellik, salt fizyolojik gelişimle ilgili olmayıp aynı zamanda zihinsel ve duygusal gelişimle de yakından ilgilidir. Cinsellik; biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel kimlik, cinsel yönelim ve cinsel davranış gibi unsurlardan meydana gelmektedir (Berk Yılmaz, 2019). Bu nedenle cinselliği meydana getiren bu kavramların ne olduğunu bilmek konuyu daha iyi kavrayabilmek açısından önemlidir.

Konuyla ilgili araştırma yapan hemen herkes tanım noktasında ciddi bir kavram karmaşası olduğunu fark edecektir. Cinsellik üzerine yapılan araştırmaların her biri kavramları farklı anlamlar içinde ele almaktadır ve bu durum zaten zor olan cinsellik

konusunda çok daha fazla karmaşa meydana getirmektedir. İncelemiş olduğumuz bazı araştırmalarda birbirinden oldukça farklı sınıflamalar dikkat çekmektedir:

1. sınıflama: Cinsiyet/ Cinsiyet Kimliği=Cinsel Kimlik/ Cinsel Yönelim

   Bu sınıflamada cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim olmak üzere üç unsurdan bahsedilmekte ve cinsiyet kimliği ile cinsel kimlik aynı anlamda kullanılmaktadır (Kaos GL, 2015).

2. sınıflama: Cinsiyet= Cinsiyet Kimliği/ Cinsel Kimlik/ Cinsel Yönelim

   Bu sınıflamada cinsiyet kimliği, cinsel kimlik, cinsel yönelim şeklinde üç unsurdan bahsedilmekte ve biyolojik cinsiyet ile cinsiyet kimliğinin aynı anlamda kullanılmaktadır. Buna göre cinsiyet kimliği ve cinsel kimlik farklı farklı anlamlarda ele alınmaktadır (Derunian, 2018).

3. sınıflama: Cinsiyet/ Cinsiyet Kimliği/ Cinsel Kimlik= Cinsel Yönelim

   Bu sınıflamada cinsel kimliğin bazı zamanlar cinsel yönelim anlamına da gelebileceği dile getirilmektedir (Berk Yılmaz, 2019).

4. sınıflama: Cinsiyet= Cinsel Kimlik/ Cinsiyet Kimliği/ Cinsel Yönelim

   Bu sınıflamada cinsiyet ile cinsel kimlik aynı anlamda kullanılmakta ve cinsiyet kimliği ile cinsel kimliğin farklı olduğu ifade edilmektedir.

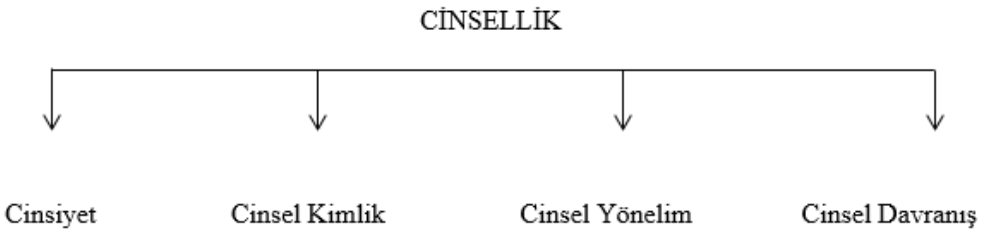
5. sınıflama: Cinsiyet/ Cinsiyet Kimliği/ Cinsel Kimlik/ Cinsel Yönelim

   Bazı araştırmalar ise her bir kavramı birbirinden ayırmakta ve toplam dört unsurdan bahsetmektedir.

6. sınıflama: Cinsiyet/ Cinsiyet Kimliği=Cinsel Kimlik/ Cinsel Yönelim

   Bazı araştırmalar ise cinsel kimlik ile cinsiyet kimliği arasında herhangi bir ayrım yapmamaktadır. Konuyla ilgili sınıflandırmaların daha fazla olması muhtemeldir. Ancak bu sınıflamalar bile cinsellik konusundaki karmaşayı göstermeye yeterlidir. Bilimsel araştırmalarda ortak bir literatür kullanmak konunun gelişim göstermesini sağlamaktadır. Her araştırmanın kavramlara farklı anlamlar

getirmesi hem araştırmayı zorlaştıracak hem de kişilerin ortak konular hakkında konuşmasını engelleyecektir. Bir diğer sorun da kişilerin bahsettiği kavramların bir diğerinden tamamen farklı bir anlama gelmesi ve bunun sonucunda ciddi yanlış anlaşılmaların yaşanmasıdır. Ortak bir literatürün yokluğu konunun gelişiminin önündeki önemli engellerden biridir. Bu araştırma kapsamında kullanılacak kavramlar şunlardır:

Şekil 1. Cinsellikle İlişkili Kavramlar

Bu araştırma kapsamında cinsiyet kimliği ile cinsel kimlik aynı anlamda kullanılacaktır. Cinsellik cinsiyet, cinsel kimlik, cinsel yönelim ve cinsel davranış olmak üzere dört unsur şeklinde ele alınacaktır.

Cinsiyet, bireylerin doğuştan getirdikleri -her ne kadar queer teori bu düşünceyi eleştiriyorsa da- her kadın ve erkekte aynı olan biyolojik, anatomik ve hormonal yapıyı ifade etmektedir. Türk Dil Kurumu cinsiyeti bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişiyi ayırt ettiren yaradılış özelliği, eşey, cinsilik olarak tanımlamıştır (Özkan, 2017; 56).

Cinsel kimlik, bireyin kendisini belli bir cinsiyet içinde algılamasıdır (Karaca, 2018). Yani kişi kendisini ait hissettiği cinsiyet kişinin cinsel kimliğidir. Cinsel kimlik biyolojik cinsiyetle bağlantılı olsa da her zaman biyolojik cinsiyete uyumlu olmayabilmektedir. Cinsel kimlik çeşitliliği insan sayısı kadar farklılık gösterebilmektedir (Başar, 2014; 246). Bir örnek üzerinden açıklayalım: A kişisi biyolojik olarak erkektir ve A kendisini erkek gibi hissetmektedir. Bu durumda A'nın biyolojik cinsiyeti ve cinsel kimliği birbiriyle uyumludur ve A bir erkektir. B kişisi biyolojik olarak kadındır. Ancak B kendisini erkek gibi hissetmektedir. Bu durumda B "cinsiyet memnuniyetsizliği" yaşamaktadır. Çünkü

B'nin biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği uyumlu değildir. O halde B'nin biyolojik cinsiyeti kadın, cinsel kimliği ise erkektir.

Cinsel yönelim, bireyin cinsel istek, arzu ve davranışlarının belli bir cinse yönelmesidir (Az-Genç, 2018; 9). Aynı şekilde cinsel yönelim hem cinsiyet hem de cinsel kimlikle bağlantılı olsa da her zaman uyumlu olmayabilmektedir. Hatta bazı durumlarda cinsiyet, cinsel kimlik ve cinsel yönelim tamamen uyumsuzdur. Cinsel yönelim kişinin kimden hoşlandığını, hangi cinse ilgi duyduğunu ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Yine örnekler üzerinden açıklayalım: Z kişisi biyolojik olarak kadındır. Z kendisini erkek gibi hissetmektedir. Ve yine Z hem erkeklere hem de kadınlara karşı cinsel istek duymaktadır. Bu durumda Z'nin biyolojik cinsiyeti kadın, cinsel kimliği erkek ve cinsel yönelimi biseksüeldir (her iki cinse istek duyabilen). Cinsel davranış, kişinin cinsellikle alakalı olarak yapmış olduğu her türlü eylemi ifade etmektedir.

Kısaca cinsiyet kişinin doğuştan getirdiği özelliklerini, cinsel kimlik kişinin kendisini nasıl hissettiğini, cinsel yönelim kişinin kime ilgi duyduğunu ve cinsel davranış da kişinin cinsellikle ilgili tüm pratiklerini ifade eden kavramlardır. Kişinin bu şekilde hissetmesinin nedenleri üzerinde duran bazı araştırmalar, konuyu psikolojik, biyolojik, hormonal, sosyolojik pek çok açıdan ele almışlar ve farklı açıklamalar getirmişlerdir. Araştırmalardan bazıları bunun psikolojik bir durum olduğunu ve tedavi sonucu düzeltilebileceğini, bazıları durumun sosyal çevreden etkilenme sonucu gerçekleştiğini ifade etmişlerdir (Çetin, 2020). Sorunun psikolojik ve sosyolojik olduğuna dikkat çeken araştırmalar dünyaya gelen ikizlerden birinin heteroseksüel birinin homoseksüel olduğunu, terapi sonucunda birçok insanın homoseksüellikten vazgeçtiğini dile getirerek kanıt göstermektedir. Bazı araştırmalar ise sorunun psikolojik bir rahatsızlık olmadığını, sosyal çevreden taklit edilemeyeceğini, çünkü biyolojik bir durum olduğunu, bunun insan hakkı olduğunu, normal dediğimiz şeylerin aslında normal olmadığını ve tedavi-hastalık gibi ifadelerin insan hakkına aykırı olduğunu dile getirerek bunun doğuştan gelen bir

durum olduğuna dikkat çekmektedir. Diğer bazı araştırmalar ise neden olarak hormanlar ya da beyin yapısındaki farklılıklara işaret etmektedir (Çetin, 2020). Sonuç olarak cinsel yönelimin biyolojik cinsiyetten farklı olmasının nedenleri üzerinde anlaşma sağlanamamaktadır.

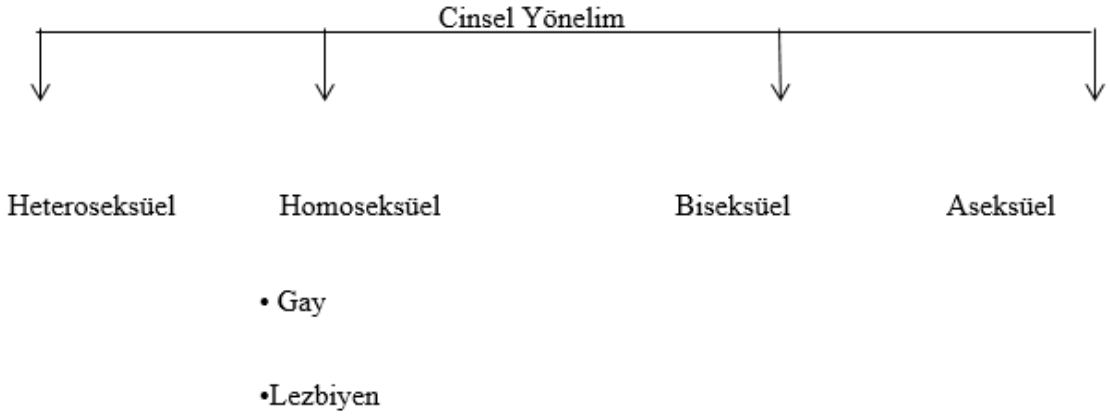
Ancak dünya üzerinde ve Türkiye'de dikkat çeken bir durum yaşanmaktadır. Türkiye'de bazı psikiyatri derneklerinin, barolarının ve birçok psikoloğun kişilerin cinsel yöneliminin farklı olmasının nedeni olarak biyolojiyi öne sürdüğü, bu nedenle de psikolojik rahatsızlık, sosyal öğrenme gibi düşüncelere karşı çok sert olduğu, bu tarz açıklama ve konuşmalara izin vermeden baskı uyguladığı bir gerçektir. Bazı psikiyatri derneklerinin konuyla ilgili kesin karara varması ve diğer görüşlerin dile getirilmesine mani olmaya çalışmasının arkasında 1970 yılında Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSM-4) eşcinselliği hastalık veya cinsel sapkınlık olmaktan çıkarması, yıllar önce Amerikan Psikiyatri Birliği tanısal kriterleri içinde yer verdiği eşcinsellik kavramını 1973 yılında tanısal kategoriden çıkarması ve bunu izleyen 1980 yılında eşcinsellik kavramının APA'nın tanısal el kitabı olan DSM'nin tanısal ölçütleri arasından çıkarılması yatmaktadır.

Şaşırtıcı olan ise konuyla ilgili yeterli veriler olmamasına, konuya açıklık getirmeye çalışan teorilerin kesin sonuca ulaşamamasına ve ortak bir görüşün bulunmamasına rağmen dünya üzerinde ve Türkiye'de tek bir açıklamanın hakim kılınmaya çalışılması ve diğer görüşlerin bastırılmak istenmesidir. Bu durum bilimsel sürecin işleyişine aykırı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cinsel kimlik-cinsiyet kimliği tanımlarındaki karmaşanın bir benzeri de cinsel yönelimlerin ve cinsel kimliklerin neler olduğu konusudur. Cinsel yönelim nelerdir, cinsel kimlikler nelerdir, bir davranış cinsel yönelim mi yoksa cinsel davranış mı ya da bu kavramlar birbirlerinden net bir şekilde ayrılabilir mi gibi sorular hala daha

cevaplanamayan ve oldukça kafa karıştıran sorulardır. Araştırmalar farklı sınıflamalar yapıyorsa da bu araştırma kapsamında kullanılacak olan sınıflama şu şekildedir:

Cinsiyet: Kadın ve Erkek.

Şekil 2. Cinsel Yönelim Türleri

Heteroseksüel, karşı cinse cinsel, duygusal arzu, istek duyan kişileri ifade eden bir kavramdır. Homoseksüel hemcinse karşı cinsel arzu ve istek duyan kişileri ifade etmektedir. Homosekseül kendi içinde ikiye ayrılır: gay ve lezbiyen. Erkek hemcins ilişki yaşayanlara gay, kadın hemcins ilişki yaşayanlara ise lezbiyen denmektedir. Bisekseül, biyolojik cinsiyeti ne olursa olsun hem kadın hem de erkeklere cinsel-duygusal istek ve arzu duyan kişiler için kullanılmaktadır. Aseksüel ise tüm bunların aksine hiçbir cinse karşı cinsel-duygusal arzu ve istek hissetmeyen kişileri ifade eder.

Bu cinsel yönelimlerin haricinde bazı araştırmalar, gri aseksüel, androfilik, jinefilik, panseksüel (omniseksüel), poliseksüel gibi bazı yönelimleri de ilave etmektedir (Bakırcı, 2019). Bu liste sürekli değişim ve gelişim halinde olup herhangi bir kişi, durum ya da nesneye karşı hissedilen cinsel-duygusal çekim de listeye eklenmektedir.

Aynı şekilde cinsel kimlik de sürekli bir değişim ve gelişim göstermekte, tüm bunlar insan sayısı kadar farklılık içerebilmektedir. Bazı araştırmalar cinsel kimliği kimliksiz, erdişi, çift kimlikli, düz cinsiyetli, akışkan kimlikli, bağımsız/değişken kimlikli, sorgulayan, ikiliksiz, pancinsiyetli, üçüncü cinsiyetli, trans kadın, trans erkek, üç cinsiyetli gibi kısımlara ayırmaktadır (Bakırcı, 2019). Ancak bunları açıklamak hem kafa karışıklığına

neden olacağı hem de herkesin üzerinde anlaştığı kavramlar olmadığı için burada sadece değinmekle yetinilecektir.

Cinsellikle alakalı bu sınıflamalar haricinde bazı kavramlar da mevcuttur. Bu kavramları herhangi bir sınıflamaya alamadığımız için konuyla alakalı bu kavramları ayrı bir şekilde ele alınmasını uygun gördük. Cinsel kimlik, cinsel yönelim konusunda değinmek istediğimiz diğer kavramlar transseksüel, travesti ve interseksüel kavramlarıdır.

Transseksüel, biyolojik cinsiyetinin aksine diğer cinsiyetten olmak isteyen, diğer cinsiyetin özelliklerine sahip olmak isteyen kişilerdir. Transseksüel bireyler, birtakım ameliyat ve medikal girişimler ile cinsiyet özelliklerini kadınsı ya da erkeksi yönde değiştirme arayışı gösterirler (Az-Genç, 2018; 11).

Travesti kavramı ise çoğunlukla cinsel zevk amacıyla, karşı cinsin kıyafetlerini giyen kişiler için kullanılır. Bu kişiler transseksüel bireyler gibi kendilerini karşı cinse ait hissetmezler ve karşı cinsiyetten olmak istemezler. Travestiler, yalnızca karşı cinsin kıyafetlerini giyip karşı cinsmiş gibi davranırlar ve böylece cinsel anlamda haz elde ederler.

Hermafrodit bireyler diğer cinsel yönelimlerden farklı olarak biyolojik farklılıkları olan bireylerdir. Bu bireylere halk arasında çift cinsiyetli de denilmektedir. Bu kişiler hem eril hem de dişil özelliklere sahiptirler. Ancak tıp dünyasında kimlerin hermafrodit bireyler olduğu, hangi durumlarda kişilerin hermafrodit kabul edileceği tartışma konusudur ve bu konuda da netlik yoktur. O nedenle hermafrodit bireylerin sayısı konusunda her araştırmacı farklı açıklamalar yapmaktadır.

2.2. Biyolojik Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Sınıflandırma herhangi bir konuyla ilgili benzer şeyleri bir kategori altına toplamak ve o kategoriyle ilgili daha detaylı ve sistematik bilgilere ulaşmak için kullanılan bir yöntemdir. İnsan beyni çevresinde gördüğü şeyleri zihninde belli bir şemaya

yerleştirmektedir. Beyinde oluşan bu sınıflama ve şemalar olaylar, varlıklar, kişiler hakkında daha rahat düşünmemize yardımcı olur. Böylece bir şeyi sınıflandırdığımızda o şeyi tekrar gördüğümüz zaman yeni bir şema oluşturmak ve yeniden anlamaya çalışmak zorunda kalmayız. Şemalar benzer şeylerin ortak özelliklere sahip olabileceğini iddia ederek kategoriler oluşturmakta ve o şeyler hakkında kalıp yargılar geliştirmemizi sağlamaktadır.

Şemalar, insan zihni için sistematik ve pratik bilgi sağlama gibi avantajlarının yanı sıra bazı dezavantajlara da sahip olabilmektedir. Örneğin insan zihni tarafından olaylara, kişilere, varlıklara yönelik geliştirilen kalıp yargılar aynı kategori altında yer alan şeylerin farklı özelliklere de sahip olabileceği gerçeğini göz ardı etmemize neden olabilmektedir. Bu nedenle birebir aynı gibi kabul edilen şeyler hakkında yanlış algılara sahip olabilmekteyiz. Ancak yine de insan zihni olaylar ve varlıklar hakkında şemalar ve kalıp yargılar oluşturmaya devam etmektedir.

Birçok konu gibi cinsiyet de insan zihni tarafından sınıflandırma aracı olarak kullanılmaktadır. Cinsiyet toplum içinde bireyleri kadın ve erkek olarak ayırmak ve onların birbirinden farklı yanlarına dikkat çekmek için kullanılan bir olgudur. Normal şartlarda insanların kadın ve erkek olarak sınıflandırılmaları çok tabii ve basit bir işlemdir (Ünal, Tarhan ve Çürükvelioğlu Köksal, 2017). Biyolojik açıdan farklı olmak bir cinsiyetin diğer cinsiyet üzerinde hakimiyet kurmasının meşru bir yolu ve nedeni değildir. Cinsiyet kavramı toplumsal süreçte çok daha farklı anlam ve boyutlarda kullanıldığı için farklı anlamlar kazanmış ve bu sınıflandırma basit bir cinsiyet ayrımının ötesinde anlamlar taşımaya başlamıştır (Akkaş, 2019). Ayrıca cinsiyet, tarihi süreçte tıp, psikoloji, biyoloji, sosyoloji, felsefe, din vb. pek çok bilim alanının konusu olmuş ve her bilim alanı tarafından farklı bakış açılarıyla ele alınmıştır (Ünal, Tarhan ve Çürükvelioğlu Köksal, 2017).

Cinsiyet, her ne kadar bireylerin doğuştan getirdikleri farklılıkları ifade ediyor gibi görülse de toplum tarafından cinsiyetlere atfedilen anlamlar kavramı çok daha karmaşık bir hale getirmiştir. Bu açıdan bakıldığında bireylerin doğuştan getirdikleri genetik, biyolojik, anatomik, hormonsal ve fizyolojik farklılıklarına biyolojik cinsiyet (sex); toplum tarafından bu farklılıklara yüklenen roller, sorumluluklar ve anlamlara ise toplumsal cinsiyet (gender) denmektedir (Akkaş, 2019).

Toplum tarafından atfedilen anlamları ifade eden toplumsal cinsiyet algısı her toplumda farklılık gösterebilmektedir. Toplumsal cinsiyet algısı, toplumdan topluma değişebildiği gibi herhangi bir toplumda zaman içinde ve hatta o toplumun farklı bölgelerinde de değişebilmektedir. Nitekim toplumsal boyuttaki birçok değişim cinsiyet algılarını da etkilemiş ve dönüştürmüştür. Bu açıdan bakıldığında toplumsal cinsiyet sürekli değişim halinde olan bir süreci ifade etmektedir (Altıparmak, 2018).

Toplumsal cinsiyet ifadesi sadece kadınları değil erkekleri de içine alan bir kavramdır. Toplumsal cinsiyetin diğer boyutuna bakıldığında bu kavram cinsel yönelimleri de kapsamaktadır. Yani toplumsal cinsiyetin bir ayağını kadın ve erkek ilişkileri bir diğer ayağını ise diğer cinsel yönelim ve karma ilişkiler oluşturmaktadır diyebiliriz. Her ne kadar kavram ile genel olarak kadın çalışmaları ve feminizm faaliyetleri akla geliyorsa da son zamanlarda erkeklik çalışmaları (masculunity studies) dikkat çekmeye ve akademik alanda yerini almaya başlamıştır (Kızılkan, 2014). Yakın zamanlarda cinsel yönelimler, homoseksüelite merkezli, heteronormatif cinsiyet düzenini eleştiren çalışmalar da bir diğer güncel çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplumsal cinsiyet kadın olsun erkek olsun toplum tarafından bireylere yüklenen anlamları ve sorumlulukları ifade etmektedir. Sosyal normlar, bireylerin hangi durumda nasıl davranması gerektiğini belirleyen normlardır (Cüceloğlu, 2014). Toplumsal roller, toplumun bireylerden statüsüne uygun olarak beklediği davranış kalıplarıdır. Toplum içinde bir rolün oluşmasında pek çok neden bulunmaktadır. Bu nedenlerden biri de

cinsiyettir. Cinsiyet olgusu toplumsal rollerin oluşumunda temel etkenlerden biridir. Toplum içinde bir kadının ve bir erkeğin nasıl olması gerektiği, nerede nasıl davranmasının uygun olduğu, hangi görevlerin hangi cinsiyete daha uygun olduğu, kadın ve erkeklerin hangi işleri yapabileceği, nasıl giyinmesi gerektiği, hangi renklerin daha çok hangi cinsiyet tarafından tercih edildiği, kız ve erkek çocukların nasıl oyuncaklarla ve nasıl oyunlar oynaması gerektiği, aile ve evlilik hayatında rollerin dağılımı gibi konular toplumsal cinsiyetin içinde değerlendirilmekte ve tüm bu rollerin toplum tarafından belirlendiği dile getirilmektedir.

Toplum içinde bu rollerin farklılık göstermesi tamamen toplumsal düşüncenin bir ürünüdür demek konuyu tek taraflı ele almaktır ve sağlıklı bir düşünce yapısı değildir. Çünkü toplumsal roller biyolojik rollerden tamamen bağımsız değildir (Dökmen, 2019). Toplum tarafından bireylere yüklenen rollerden bazıları biyolojik farklılıkların getirisi olarak kabul edilmektedir. Örneğin "doğum yapmak kadınların rolüdür." ifadesi sadece toplumsal bir düşüncenin ürünü olmasa gerektir. Doğum yapmak erkeklerin rolü değildir çünkü hormonal ve anatomik farklılıklar erkek vücudunun doğum yapmaya uygun olmadığını bilimsel olarak göstermektedir. Bununla birlikte bazı radikal feminist ve bazı lgbt+ kuruluşları bu olguyu eleştirmekte ve erkeklerin de doğum yapabileceği düşüncesinden hareketle konuyla ilgili çalışmaların yapılmasına destek vermektedir. Diğer yandan toplumsal cinsiyet tartışmalarında biyolojik cinsiyetin hiçbir öneminin ve etkisinin yokmuş gibi gösterilmesi "cinsiyetsizleşme" olgusuna zemin hazırlamaktadır. Konuyu tartışmaya açarken ve kesin ifadeler söylemeden önce konunun farklı boyutlara gidebileceğini, söylenilenlerin farklı ideolojilere destek anlamına gelebileceği göz ardı edilmemelidir.

Diğer yandan "doğum yapmak kadınların rolüdür." demek çocukların büyütülmesiyle ilgili her türlü sorumluluk ve rol yalnız kadınlara aittir demek değildir. Doğum yapmak biyolojik olarak kadınların yapabileceği bir durumken çocuğun doğumundan sonraki

süreç, erkek ve kadınların, anne ve babaların birlikte yürütmesi ve gerektiği yerlerde farklı roller benimsemesi gereken bir süreçtir.

Başka bir örnek olarak günümüzde gelişen sektörlerde cinsiyetlerin durumunu ele alabiliriz. Değişen toplumsal şartlar çalışma hayatında kadınları erkeklere oranla daha avantajlı bir konuma getirmiştir. Hizmet sektöründeki gelişmeler, iletişim ve dil becerilerine dayalı iş alanları kadınların öne çıktığı alanlar olarak dikkat çekmektedir. Bunun nedenleri arasında kadınların erkeklere oranla iletişime daha açık olması, dil becerilerinin daha gelişmiş olması gösterilmekte olup bu durum cinsiyetler arası biyolojik farklılıklara dayanmaktadır. Buna benzer pek çok olay toplumda var olan cinsiyetler arası ayrımın tek nedeninin toplumsal olmadığını, genetik farklılıkların farklı rollerin benimsenmesine ve bazı konularda bir cinsiyetin diğerine oranla daha avantajlı konumda olmasını sağladığını göstermektedir.

Burada sorulması gereken temel soru hangi rolün genetik hangi rolün toplum tarafından belirlendiği ve bu ayrımın nasıl tespit edileceğidir. Bu ayrımı net bir şekilde belirleyebilmek için elimizde mevcut bir ölçüt bulunmamaktadır ve şu an için bu ayrımı yapmak mümkün görünmemektedir. Biyolojik ve toplumsal cinsiyet rolleri birbiriyle iç içe geçmiş karmaşık bir yapı oluşturmaktadır. Bununla birlikte kadın ve erkek rollerini eleştirirken cinsiyetler için yeni roller de oluşturmaktayız. Söylediğimiz her söz, eleştirdiğimiz her konu erkek ve kadınlar için yeni rollerin oluşumuna katkı sağlamaktadır. Bu noktada oluşturulan yeni rollerin de toplumsal söylemin bir ürünü, toplumsal cinsiyetin yeni bir boyutu olduğuna dikkat çekilmelidir. Yeni oluşturulan roller ve eski rollerin eleştirisi de toplumsal söylemden bağımsız olmayıp yeni bir toplumsal cinsiyet algısını oluşturmaktadır.

Öte yandan tarihi süreçte biyolojik farklılıklar nedeniyle erkeklerin kadınlar üzerinde hakimiyet kurdukları, ataerkil bir cinsiyet düzeninin ve hegemonik erkekliğin varlığı da göz ardı edilmemelidir. Toplumsal cinsiyet ataerkillik ve iktidar kavramları ile yakından

ilgili ve bağlantılıdır. Ataerkillik, erkek üstünlüğü düşüncesi üzerine kurulan erkek otoritesine dayanan toplumsal düzendir. Bourdieu simgesel sermaye fikrini cinsiyet bağlamında ele alarak toplumsal cinsiyet konusunda farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Bourdieu'ya göre cinsiyet konusunda erkekler kadınlara oranla daha çok simgesel sermaye sahibidir ve erkeğin simgesel sermayeye sahip olması ataerkil tutumlara neden olmaktadır (Korkmaz ve Başer, 2019).

Connell'a göre toplumsal cinsiyet rollerinin hayata geçmesinde üç farklı basamak söz konusudur ve bunlar rolün öğrenilmesi, toplumsallaşma ve içselleşmedir (Ügümü, Adalı Aydın ve Aydın, 2017). Buna göre toplum içinde yaşayan bireyler kadın ve erkek cinsiyet rollerini gözlemleyerek öğrenmekte ve bu cinsiyetler arasında farklılıklar olduğunu kavramaktadır. Öğrenilen bu bilgiler sosyalizasyon sürecinde farklı ortamlarda pekiştirilmektedir. Sonuç olarak kişi cinsiyetler arasındaki bu farkları ve rolleri kabullenmekte ve içselleştirmektedir. Connell ayrıca dünya üzerinde "küresel cinsiyet düzeni"nden bahsetmektedir. Bu düzen ataerkil bir düzen olup "tek yapısal hakikati" oluşturmaktadır. Küresel yapı içinde her toplum kendine ait "cinsiyet düzenleri"ni kurmaktadır ve toplum içindeki kurumlar da kendi "cinsiyet rejimlerini" meydana getirmektedir (Özbay, 2013). Toplumların kendi yapıları içinde oluşturdukları cinsiyet algıları farklılık gösterse de hemen her toplum için erkek egemen bir cinsiyet algısından bahsetmek mümkündür.

Hegemonik erkekliğin hakim olduğu ataerkil toplumlarda toplumsal cinsiyet eşitsizliği ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bir cinsiyetin diğer cinsiyet üzerinde hakimiyet kurması sonucu, üzerinde hakimiyet kurulan cinsiyetin birçok konuda sınırlandırılması, kaynaklara ve hizmetlere erişimde sorun yaşaması, statü olarak ikincil planda kalmasını ifade etmektedir. Mevcut cinsiyet düzeninde toplumsal cinsiyet eşitsizliği erkeklerin birinci planda olması, statü itibariyle kadınlardan önde olması ve pek çok alanda öncelikli söz sahibi olmasını ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet

eşitsizliği konusunda oluşturulan kuramlardan biri de "cinsiyetler arası asimetri" kuramıdır. Bu kuram ile toplum içinde bir cinsiyetin diğerine oranla daha ayrıcalıklı, üstün bir statüde olması ve ortaya çıkan toplumsal cinsiyet eşitsizliği anlatılmaktadır (Koca, 2006).

Anaerkil cinsiyet düzenine sahip bazı toplumlar dışında hemen her toplumda ataerkil cinsiyet düzeni görülmektedir. Tarihte en eski yazılı kanunlardan biri olarak bilinen Hammurabi Kanunları'nda erkeklere verilen değer ve kadınların değersiz olduğunu ifade eden cümleler dikkat çekmektedir. Bazı araştırmalara göre avcı-toplayıcı toplum yapısından tarım toplumuna geçişle birlikte erkek egemen cinsiyet düzeni güç kazanmıştır. Tarım toplumlarında erkekler ev dışı işlerle meşgul olurken kadınlar ev içi işlerle meşgul olmuş ve kadınların yaşamı özel alanla sınırlandırılmıştır (Çağırkan, 2018). Tarım toplumlarından sanayi toplumuna geçiş de cinsiyet rollerini etkileyen önemli toplumsal olaylardan birisidir. Modernizm ve Sanayi Devrimi ile birlikte kadınlar da çalışma hayatı ve kamusal alanda yer almaya başlamıştır. Çalışma hayatına giren kadınlar hem çalışan, hem ev hanımı, hem anne rollerini üstlenmiş ve bunun sonucunda ev içinde roller paylaşılmaya başlamıştır. Modernizm cinsiyetler arası rollerin değişiminde önemli bir olay olsa da rollerin değişimi bir anda ve tamamen gerçekleşmemiş, erkekler kadınların da çalışma hayatında olabileceğini, ev içinde rollerin değişebileceğini deneyimlemişlerdir.

Stearns'a göre Batı'da sanayileşmeyle birlikte kadınların statüsünde gelişmeler yaşanmıştır (Stearns, 1990). Sanayileşme ile birlikte aile hayatında da değişimler olmuştur. Çocuk sayısı tarım toplumlarına oranla azalmıştır. Çünkü modern toplum yapısında çocuk sayısının fazla olması önemli bir durum değildir. Bütün bunlar değişen toplum yapısının cinsiyet rollerini nasıl etkilediğini göstermesi açısında önemlidir. Kadın statüsünde birtakım gelişmeler olsa da yeterli düzeyde değildir.

Toplumsal cinsiyet ifadesi ilk olarak Robert Stoller'ın 1968'de yazdığı "Sex and Gender" kitabında geçmiştir (Görgün Baran, 2012). Daha sonrasında 1972'de Ann Oakley'in kaleme aldığı "Sex, Gender, Society" adlı kitapta geçmiştir (Özmete, Z. Yanardağ, 2016). Kadınların statüsünde gelişmelerin yaşanmasını sağlayan ve toplumsal cinsiyet kavramında dikkat çeken gelişmeler özellikle feminizm hareketleriyle yaşanmıştır. 1960 ve 1970'lerde feminizmin etkisiyle toplumsal cinsiyet kavramı gündeme gelmiştir. 1980'lerde ise toplumsal cinsiyet kavramı devlet politikalarını etkilemeye başlamıştır (Akkaş, 2019). Feminist hareketlerin gelişmesi ve toplumsal cinsiyet konusunun gündeme gelmesi aynı zamanda erkeklik çalışmalarını ve cinsel yönelimler konusunu da etkilemiştir.

Toplumsal cinsiyetin oluşumuna etki eden faktörler hakkında birçok farklı yaklaşım söz konusudur. Toplumsal cinsiyeti genetik faktörlerle açıklayanlar ile çevresel faktörlerle açıklayanların delilleri farklılık göstermektedir. Toplumsal cinsiyet kuramları arasında temel olarak biyolojik kuram, sosyal öğrenme kuramı, bilişsel gelişim kuramı, toplumsal cinsiyet şeması kuramı, sosyobiyolojik kuram ve psikanalitik kuram bulunmaktadır (Vargel Pehlivan, 2017). Biyolojik kuram, kadın ve erkeklerin farklı genetik, anatomik ve biyolojik yapı ve özelliklere sahip olduğunu bu nedenle toplum tarafından cinsiyet rollerinin farklılık gösterdiğini iddia etmektedir.

Sosyal öğrenme kuramına göre toplumsal cinsiyet algısı toplumsallaşma sürecinde çevreden gözlem ve taklit yoluyla öğrenilir ve ödül-ceza yöntemiyle pekiştirilip devam ettirilir. Sosyal öğrenme kuramı biyolojik kuramın tam tersi bir açıklamada bulunmaktadır.

Bilişsel gelişim kuramında bireylerin dış görünüşleri ve bu dış görünüşlerine uygun tutarlı davranışlar önemlidir. Bilişsel gelişim kuramı, çocukların bilişsel gelişimiyle ilgilidir. Çocuklar kendi bilişsel tutarlılıkları içinde hangi cinsiyete ait olduklarına karar vermekte

ve o cinsiyete dair bilgileri kullanmaktadır. Bu kuramda bireylerin dış görünüşleri bilişsel tutarlılık ilkesi açısından önemlidir.

Toplumsal cinsiyet şeması kuramı bir nevi sosyal öğrenme ve bilişsel gelişim kuramlarının birleşiminden oluşmaktadır. Bu kuramda çocuklar, bilişsel olarak etrafında farklı cinsiyetlerin olduğunu ve kendilerinin bu cinsiyetlerden birine ait olduklarını fark etmektedir. Bunu yaparken toplumsal cinsiyet şemasını kullanmakta ve kendi cinsiyet şemasını oluşturmaktadır. Böylece çocuk bu cinsiyet şeması içinde kendisine benzeyen cinsiyetin rol ve davranışlarını benimsemektedir.

Sosyobiyolojik kuram, canlıların hayatta kalmaları ve soylarını devam ettirmeleri düşüncesi üzerine kurulmuştur. Bu kurama göre bireyler soylarını devam ettirebilmek için farklı rolleri benimsemişlerdir.

Psikanalitik kuram ise Freud'un psikanalitik görüşlerine dayanmaktadır. Farklı gelişim dönemlerinde farklı cinsiyet algıları geliştiren ve cinsel bağlamda değişiklik yaşayan çocuk, gelişim dönemlerini olması gerektiği gibi yaşarsa kendini aynı cinsiyetteki ebeveyni ile özdeşleştirmekte ve o cinsiyetin rollerini benimsemektedir (Çetin, 2020).

Bu kuramlar haricinde de kuramlar geliştirmek mümkündür. Her bir kuramın doğru kabul edilen veya eleştirilen yönleri bulunabilmektedir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet oluşumunu tek bir kuram veya tek bir neden üzerinden açıklamaya çalışmak tutarlı ve doğru bir yaklaşım değildir. Toplumsal konular oldukça karmaşık, iç içe geçmiş ve birçok nedenin bir araya getirdiği yapılar oluşturmaktadır. Bu yüzden toplumsal cinsiyet konusu da birçok neden göz önüne alınarak bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmalıdır.

Toplumsal cinsiyetin oluşumunda birçok neden etkili olabilmektedir. Bu nedenler arasında aile, arkadaş/akran grubu, eğitim, kitle iletişim araçları, sosyal platformlar bulunmaktadır (Akkaş, 2019).

Günümüz dünyasında cinsiyetler arası eşitsizlik konularını ele almaktayız ancak muhtemelen ileride "cinsiyetsiz toplumlarda" cinsiyetler arası çatışma konusunu ele

almak zorunda kalmayacağız. Çünkü bu durumda herhangi bir cinsiyetten değil cinsiyetsizleşme üzerinden tartışmalar devam edecektir. Cinsiyetsiz toplumlarda tartışma konuları da farklılaşacak ve yeni tartışma alanları ortaya çıkacaktır. Belki de o zaman Connell'ın ifade ettiği küresel cinsiyet düzeni cinsiyetsizleşme yönünde evrilecek ve yeni hegemonik cinsiyet algısı cinsiyetsizleşme olacaktır. Bu durumda hegemonik düzen ataerkil cinsiyet düzeni değil cinsiyetsizleşme olacak ve herhangi bir cinsiyetten bahsetmek aykırı sayılacaktır. Bu görüş oldukça ütopik görünüyor olabilir ancak cinsiyetler arası eşitsizlik konusunu tartışırken ve toplumsal cinsiyet yargılarından bahsederken aşırı gidilip biyolojik cinsiyet yok sayılmaya veya biyolojik cinsiyetin anılmamasına giden bir süreç söz konusudur. Öne sürülen bu düşünceye birileri "queer teori" zaten bunun aksini iddia ediyor ve hiçbir cinsiyetin, cinsel yönelimin ya da cinsiyetsizleşmenin tek hakikat ve sabite olmadığını, hegemonik cinsiyet diye bir şeyin olmayacağını söyleyerek queer teoriyi tam olarak anlamadığımı iddia edebilir. Ancak queer teorinin bu mükemmel görünen düşünce yapısının süreç içinde bu şekilde ilerlemeyebileceğini, her ideoloji gibi bir süre sonra kendi görüşünü dayatmaya başlayabileceğini ve kendisi haricindeki cinsiyet algılarını yok sayarak hegemonikleşebileceğini unutmamak konuya farklı bir bakış açısı sağlayacaktır.

2.3. Queer Teori ve Eleştirisi

Queer sözcüğü kelime anlamı olarak tuhaf, garip, acayip anlamına gelmektedir. Ancak argoda kelime anlamı "ibne" demektir (Küçükvatan, 2019). Kelime uzun yıllar boyunca Batı'da eşcinselleri aşağılamak için argo anlamıyla kullanılmıştır. İlk olarak eşcinselleri aşağılamak amacıyla kullanılan "queer", daha sonrasında eşcinsel bireyler tarafından sahiplenilmiş ve böylece kelimenin olumsuz anlamı bir nevi dönüştürülmüş, bundan utanmıyoruz anlamında bir tepki olarak kullanılmaya başlanmıştır. Nitekim bugün onur

yürüyüşü adı verilen yürüyüşlerde “Velev ki ibneyiz” yazılı pankartların açılması bu tepkinin hala devam ettiğini göstermektedir.

Queer kelimesinin politik kullanımı 1990 yılında Queer Nation grubunun New York onur yürüyüşünde "Queer’ler bunu okusun” başlıklı bildiriler dağıtmasıyla başlamıştır. Kelimenin akademik kullanımı ise 1990 yılında İtalyan Profesör Theresa da Lauretis ‘ın Kaliforniya Üniversitesinde düzenlediği bir konferansını Queer Teori olarak adlandırmasıyla başlamıştır (İmançer, 2018).

Tarihi sürece bakıldığında queer teorinin ortaya çıkışı eşcinsellere yönelik tepkiyle doğrudan bağlantılıdır. Queer teori her ne kadar eşcinsellik tepkisinden ortaya çıkmışsa da günümüzde lgbt+ ve feminizmin ötesinde çok daha kapsayıcı bir kavram olarak kullanılmaktadır. Endüstri kapitalizminin ve modern dönemin eşcinselliğe karşı sert ve olumsuz tutumu birçok araştırmada ele alınmıştır (Demiral, 2017). Modern dönemin ve kapitalizmin üremeyle doğrudan ilgilenmesi, nüfus sayısının çalışan işçi sayısına etki etmesi ve bu yüzden modern kapitalizmin eşcinselliği bastırması dile getirilmektedir. Ancak göz ardı edilen bir nokta bulunmaktadır. Modern dönemin kapitalist zihniyeti başlarda her ne kadar eşcinselliğe karşı çıkmış ve onu engellemeye çalışmışsa da günümüz kapitalizmin eşcinselliği büyük oranda desteklediği kaçınılmaz bir gerçektir. Öyle görünüyor ki günümüz kapitalizmi, eşcinselliği ortadan kaldırmak yerine eşcinsel sektör boyutunda yeni pazar arayışlarına girmiştir. Bu yeni pazar piyasası, eşcinseller için yeni bir tüketim mekanı ve kapitalizm için yeni bir sermaye anlamına gelmektedir.

Judith Butler’ın Cinsiyet Belası, Eve Kosofsky Sedgwick’in Dolabın ‘ın Epistemolojisi ve David Halperin’in Homoseksüelliğin Yüzyılı queer teori üzerine yazılmış ilk eserler olması açısından önemlidir. Teori Türkiye'de 2000’lerden itibaren yaklaşık yirmi yıldır tartışılmakta ve dile getirilmektedir (Kineşçi, 2018).

19. yüzyılda argo anlamıyla kullanılan queer bugün cinsel kimlikler hakkında görüş ifade eden şemsiye bir kavram haline gelmiştir (Demiral, 2017). Aslında queer teoriyi

açıklamak oldukça zordur. Çünkü teori yapısı itibariyle belirsizliğe, sürekli değişkenliğe ve akışkanlığa işaret etmektedir. Sabit bir cinsiyet ve kimlik anlayışından uzak, bütün cinsel kimlikleri kabul ettiğini söyleyen ama aynı zamanda hiçbir kimliğin merkezde olmaması gerektiğini dile getiren bir teoridir.

Queer'in bir kimlik inşası olmadığı, aksine bütün kimlik inşalarını yapı bozumuna uğratarak cinsiyet normlarından arındırılmış bir düşünce olduğu iddia edilir (Demiral, 2017). Ama aynı zamanda queer teorinin amacı dönüştürü siyasetle normları sadece bozulmaya uğratmak değil aynı zamanda onları yaratıcı şekillerde tekrarlayarak kapsamını genişletmek olduğu dile getirilir (Yardımcı, 2014). Görünüşe göre queerin amacı mevcut heteronormatif cinsiyet kimliğini eleştirerek cinsiyetler üstü bir düşünce ileri sürmek değil kendi düşünce yapısına uygun bir cinsiyet kimliği yaratmaktır. Queer teori her cinsiyet eşit düzeyde olmalı, cinsiyetler ve kimlikler ötekileşmeye neden olmamalı sloganlarının arkasında kendi cinsiyet kimliği görüşü olan cinsiyetsizleşmeyi dayatıyor görünmektedir.

Queer teoriyi belli bir çerçeveye oturtmak için birtakım sınırlar çizilse dahi net bir tanımı yapılamamaktadır. Konuyla ilgili araştırma yapan kişiler queerin net bir tanımının olamayacağını sadece anlaşılmaya çalışılabileceğini ifade etmektedir (Demiral, 2017). Çünkü teoriyi açıklamaya çalışmak teoriyi belirli kalıplar içine sokmaktır ve bu durum queer teorinin ruhuna aykırıdır. Kısacası queer teorinin net bir tanımı yapılamaz ve net bir tanımın yapılması teorinin iflas etmesi demektir. Zira queer teori yapısı itibariyle kimliksiz, belirsiz, normlardan uzak, kimlik ve cinsiyet konusunda merkezi olarak kabul edilen her şeyin yapı bozumu yöntemiyle darmadağın edilmesini ifade etmektedir. Merkezde hiçbir şey olmayacak, var olan şeyler de hiçbir zaman merkezi hale gelmeyecektir. Queer kavramının herkes tarafından kabul edilebilir bir tanımının olmamasının tek nedeni kendini belli bir kalıba sıkıştırmak istememesi değildir. Teori aynı zamanda çok yeni, soyut ve anlaşılması güç olduğu için de tanımlanamamaktadır.

Anlaşılması güç olan soyut ifadeler asıl anlatılmak istenileni gizleyebilmeye ya da bireyler tarafından yanlış anlaşılmaya da müsaittir.

Tabii aynı şekilde merkezi darmadağın eden queer teori kendisinin de merkezi hale getirilmesini kabul etmemektedir. Ancak bu kabul etmeyiş daha çok söylemde kalmaktadır. Zira merkezi dağıtan queer teori kendi cinsiyet ve kimlik anlayışlarıyla yeni bir merkez oluşturmaya başlamış görünmektedir. Bu noktada konuyla ilgili queer teorinin kendi cinsiyet ve kimlik anlayışı diye bir şey yoktur ki merkeze gelmeye çalışsın şeklinde bir eleştiri yapılabilir. Ancak teoriyi tersten okuduğumuz zaman aslında kimliksizleşme ve cinsiyetsizleşmenin de bir nevi kimlik ve cinsiyet anlayışı olduğu anlaşılacaktır.

Var olan tüm cinsel kimliklerin inkar edilmesi de kişinin cinsel kimliklerle kurmuş olduğu bir ilişki şeklidir. Bu ilişki şeklinde kişi var olan cinsiyet kimliklerini inkar ederek yine cinsel kimliğin varlığını kabul ediyor demektir. Buradaki çelişki queer teorinin hiçbir tanım olmamalıdır diyerek bir tanım oluşturması, her tür kimlik, cinsiyet, norm ve siyaset merkezden alınmalıdır diyerek yeni bir siyaset ve norm oluşturmasıdır. Nitekim queer teoriyle ilgili bazı araştırmalar (Yardımcı, 2014) teorinin "dönüştürücü bir siyaset, bir karşı duruş" olma özelliğini dile getirmektedir. Birtakım söylemler ve dilsel pratikler üzerinden kimlikleri ve biyolojik cinsiyeti reddeden bu teori, kendi dilsel söylemleriyle yeni bir cinsiyet anlayışı getirmek istemektedir. Yeni bir cinsiyet anlayışının getirilmesi ise cinsiyetlerin ve kimliklerin inkar edilmesi demek değildir. Bu açıdan queer teori cinsiyetleri ve kimlikleri değil şu an mevcut olan cinsiyet ve kimlik anlayışını eleştirmekte ve onun yerine kendi anlayışını yerleştirmektedir.

Mevcut cinsiyet anlayışının heteronormatif ve ikili cinsiyet anlayışı olduğunu, bu anlayışın iktidar tarafından desteklendiğini dile getiren queer teori, yalnız heteronormativiteyi değil aynı zamanda feminist ve lgbt+ söylemlerini de eleştirmekte ve bu tür kimlik söylemlerinin ikili cinsiyet düzenini yeniden ürettiğini iddia ederek eleştirilerini sürdürmektedir. Dışarıdan bakıldığında "herkes için özgürlük",

“kimliksizleşme herkese eşit haklar verecek” gibi söylemler üzerinden siyasetini sürdüren queer teori biraz yakından incelendiğinde çelişkiler görülecektir.

Foucault’nun iktidar ve cinsiyet eleştirisi üzerinde temellenen teori, mevcut iktidarın ikili cinsiyet düzenini savunduğunu ve yeniden ürettiğini söyleyerek eleştirmektedir. Ancak buradaki iktidar kavramı oldukça belirsizdir. Queer teorinin tüm belirsizlikleri gibi mevcut iktidardan kastedilenin ne olduğu tam olarak belli değildir. Burada kastedilen iktidar kelimesinden herkes için farklı anlamlar çıkabilmektedir. Örneğin mevcut iktidarın ikili cinsiyet düzenini değil de cinsiyetsizleşme ve kimliksizleşmeyi, queer teoriyi savunması da muhtemeldir. Queer teori hakim olduğunda iktidar bu seferde queer teorinin eline geçmiş ve cinsiyet-kimlik konusunda queer teori yeniden üretiliyor ve destekleniyor olabilir. Yani aslında iktidar kavramı hiçbir zaman tamamen saf dışı bırakılabilecek bir olgu değildir. Mevcut iktidar şu an ikili cinsiyeti savunuyorsa queer, iktidarı cinsiyetsizleşmeyi savunacak şekilde değiştirebilir.

Queer teori kimliksiz bir siyaset önerisidir (Yardımcı, 2014). Ancak kimliksiz bir siyaset mümkün değildir. Her şeyden önce bu siyasetin doğasına aykırıdır. Queer teori hem iktidara hem siyasete karşı çıkıp eleştirmekte hem de kendi dönüştürücü bir siyaset yapmayı hedeflemektedir. Kimliksiz siyaset ifadesi aslında bir başka siyaset şeklini ifade etmektedir. Yapıbozumu yöntemini kullanan queer teoriyi yine yapıbozumu yöntemiyle okumak ve eleştirmek farklı bir bakış açısı sunacaktır.

Queer teorinin temeli, Michel Foucault’nun “Cinselliğin Tarihi” adlı çalışmasına dayanmaktadır (Foucault, 2020; akt, Şah, 2016). Foucault iktidar eleştirisini yaparken iktidarın cinsiyet konusunda da insanları, algıları yönlendirdiğini, cinsiyetle ilgili birçok şeyin daha sonradan iktidar tarafından oluşturulduğunu dile getirmektedir (Foucault, 2020). Foucault ile başlayan bu cinsiyet eleştirisi Butler tarafından daha da ileri taşınmış ve queer teorinin temelleri atılmaya başlanmıştır. Butler öncelikle feminizmin ve Simone

de Beauvoir gibi önemli feministlerin söylemlerini eleştirerek işe başlamıştır (Direk, 2013).

Bu açıdan bakıldığında eşcinsellik eleştirisi ile ortaya çıkan queer teori, Foucault'nun cinsiyet eleştirisi ile temellenmiş ve Butler'ın feminizm eleştirisi ile şekillenmiştir. Queer teori eşcinsellik ve feminizm eleştirileri üzerinden oluşmaya başlasa da her ikisinden daha kapsamlı bir kavramdır (Demiral, 2017). Çünkü queer teori hem eşcinselliğin hem de feminizmin söylemlerini heteroseksüel cinsiyet algısına destek sağladığını ifade ederek eleştirmiş ve tüm bunların ötesinde bir dil geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Judith Butler, ayrıca mevcut biyolojik cinsiyet- toplumsal cinsiyet ayrımını eleştirmektedir. Butler'a göre biyolojik cinsiyet aslında toplumsal cinsiyetin ta kendisidir (Oralgül, 2016). Butler biyolojik cinsiyet diye bir şeyin olmadığını, varsayılan biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyetin bir başka tezahürü olduğunu ve biyolojik cinsiyetin de kültürel olarak oluştuğunu dile getirmektedir. Bir başka ifadesinde ise cinsiyetlerin somut gerçekliğini inkar etmediğini söylemektedir (Butler, 2019). Queer teorinin eleştirilerinden biri de uç bir post-modernlik ve post-modern nihilizmdir. Öyle görünüyor ki Butler, toplumsal cinsiyet eleştirisini yaparken aşırıya kaçmakta ve biyolojik bir cinsiyetin somut olarak inkar edilemeyeceğini ama aslında biyolojik cinsiyetin olmadığını ve toplumsal cinsiyetle aynı şey olduğunu dile getirerek bir başka çelişkiye daha düşmektedir.

Biyolojik cinsiyet vardır ama kültüreldir, farklı cinsel kimlikler olmalı ama kimlik olmamalı gibi ifadeler teorinin sağlam bir temele oturmadığını düşündürmektedir. Ya da kişilerin cinsiyet kimlikleri sürekli değişmelidir gibi bir sonuç çıkmaktadır ki bu ise teoriyi tamamen karmaşık ve nedensiz bir şekilde kimlikleri sürekli değişmeye zorlayan bir teori haline getirir. Zaten queer teori bir başka açıdan sürekli akışkanlığı dile getirmektedir. Sürekli akışkan, sabit olmayan kimlik ve cinsiyetler ise realitede çok da

mümkün olmayan bir durumdur. Kaldı ki doğuştan getirilen cinsiyetlerin sürekli değişmesi ve akışması oldukça ütopik bir yaklaşımdır.

Biyolojik cinsiyetin doğuştan getirdiği somut farklılıklar olarak vajina ve penisin varlığını inkar edemeyen Butler, biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyetle aynı şey olduğunu söylemektedir. Ama nasıl? Vajina ya da penisi kültürel olarak inşa edilmesi mümkün görünmemektedir. Konu üzerine yazılan araştırmalar burada kastedilenin vajina ya da penis değil cinsiyetlere yüklenen toplumsal anlamlar olduğunu dile getirmektedir. Ancak bu Butler'ın yanlış anlaşılmış bir yorumu gibi durmaktadır. Çünkü cinsiyetlere yüklenen toplumsal anlamların eleştirisini yapmakla biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyetle aynı şey olduğunu söylemek oldukça farklıdır.

Burada eleştirilen biyolojik cinsiyetlere yüklenen toplumsal anlamlar olsaydı teorinin adının queer olmasının bir anlamı kalmaz, teori diğer toplumsal cinsiyet teorilerinden farklı bir şey söylemiyor olurdu. Ya da bu teoriye ayrıca queer teori denmesine gerek kalmaz, toplumsal cinsiyet eleştiri denirdi. Nitekim bu noktada Butler'ın ifadelerinde ciddi bir çelişki dikkat çekmektedir.

Butler'ın queer teoriyi temellendirirken sıklıkla kullanmış olduğu bir kavram olarak performativite kavramı karşımıza çıkmaktadır. Butler, performatif davranışlar üzerinden queer teoriyi açıklamaktadır.

Butler'a göre toplumsal cinsiyet ve doğal olarak biyolojik cinsiyet performatiftir. Bir tür fiiliyat ve yapma edimidir. Yani toplumsal ve biyolojik cinsiyetin meydana çıkışı sürekli olarak tekrarlanan fiillerin sonucudur. Bu fiil ve edimin ardında herhangi bir özne yoktur. Bir şekilde yapmaya teşvik edildiğimiz fiiller, toplumdan öğrendiğimiz edimler belirli cinsiyetleri meydana getirir ve cinsiyetlerin oluşması bu şekildedir (Özkan, 2017).

Toplumsal cinsiyeti oluşturan somut bedensel hareket ve icralar genellikle performatiftir, mevcut bir özne yoktur, yani dışa vuruyormuş gibi yaptıkları öz veya kimlik aslında bedensel işaretler ve diğer söylemsel yollarla üretilen ve sürdürülen üretimlerdir

(Kundakcı, 2013). Performatiflik icra eden öznenin öncesinde duran, onu sınırlayan ve aşan normların tekrarından oluşur ve bu bağlamda öznenin "iradesi"nin ya da "seçimi"nin bir ürünü olarak düşünülemez, özne bu edimleri bilinçsiz ve iradesiz bir şekilde bir ritüel gibi gerçekleştirmeye devam eder (Tanır Şafak, 2019).

Bu açıklamalarıyla Butler, cinsiyetin doğuştan gelmediğini, bedenlerin aslında herhangi bir cinsiyete ait olmadığını, bedenlerin normal şartlar altında cinsiyetsiz olduğunu, tüm bu cinsiyet denilen şeylerin birer fiil, edim olduğunu ve bu edimlerin de toplumsallaşma sürecinde öğrenildiğini, sonrasında ise sorgulanmadan, bilinçsiz bir şekilde yapılan tekrarlarla varlığını devam ettirdiğini iddia etmektedir. Yani aslında cinsiyet diye bir olgu yoktur, tüm bunlar kültürel birer gerçektir, insanlar bu zamana kadar bunu bir türlü fark edememiş ve Butler sayesinde konu açıklığa kavuşmuştur. Butler'a göre performatif davranışlar normları yeniden üretmektedir. Konuyla ilgili bir başka açıklamasında ise norm dışı kalanlar için yeni bir performativite aramaktadır (Butler, 2019). Böylece Butler hem normları tekrarlayan performatifliği eleştirmekte hem de norm dışı kalanlar için yani bir performatiflik önermektedir.

Butler için normları yeniden üreten performatiflik yanlış bir performatifliktir ve bunlar yerine yaratıcı bir siyaset için kendi doğru performatifliğini kurmaktadır ya da bunun doğru bir yöntem olduğunu söyleyerek kendi düşünce yapısını merkezi hale getirmeye çalışmaktadır. Performatif davranışların öznenin iradesiz ve bilinçdışı edimleri olduğu görüşü, insan davranışlarını hayvanların içgüdüsel davranışlarına indirgemektedir. Bu anlamıyla performatiflik, içgüdüsel bir takım davranışları anımsatmaktadır ki insanların davranışları içgüdünün ötesinde irade, istek ve bilinç içermektedir.

Doğuştan getirilen cinsiyetlere toplum tarafından kültürel anlamlar yüklendiği mevcut bir gerçektir. Ancak bu durum biyolojik cinsiyetin olmadığı ya da biyolojik cinsiyetin de toplumsal cinsiyet olduğu ve performatif edimler tarafından oluştuğu anlamına gelmemektedir. Her şeyden önce cinsiyetlere yüklenen toplumsal anlamların ne kadarının

biyolojik cinsiyetle bağlantılı ne kadarının toplumsal olduğu belli değildir ve hala tartışma konusudur. Ayrıca performatif kelimesi oldukça muğlak ve belirsizdir. Bir davranışın performatif olduğunu belirleyen ölçüt nedir? Performatif davranış neye göre belirlenir ve bu davranışı diğerlerinden ayıran farklar nelerdir? Performatifliğin öncesinde herhangi bir özne, bir hakikat yok ise performatiflik nasıl ortaya çıkmış ve ne üzerine inşa edilmiştir? Tüm bunlar yanıtlanması gereken sorulardır.

Queer teori sabit bir özne olmaya karşı çıkmakta ve sabit bir kimliğin imkansızlığını vurgulamaktadır. Bir diğer açıdan teori, sabitsizlik fikri üzerinden bir sabitlik meydana getirmektedir. Mutlak bir sabitsizlik imkansızdır. Hiç değilse queer teori belirli zamanlarda "geçici sabitlikleri" kabul etmek zorundadır ki bu da mutlak bir sabitsizliğin imkansızlığını göstermektedir. Her ne kadar özne olmayı inkar ediyor görünse de aslında queer teori de bir nevi özne inşası ve ben buyum demenin alternatif bir söylemidir. Ben hiçbir şey değilim demek de ben bir şeyim demekle aynı anlama gelmektedir.

Queer teorinin bir başka çelişkisi de cinsiyetlerin doğal olmadığını söylemesine rağmen cinsiyet konusunda interseks bebekleri örnek vermesidir. Judith Butler, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde yapılan bir araştırmadan bahsetmektedir. Bu araştırmaya göre "tıbben" erkek olup XX kromozomlarına sahip ve "tıbben" kadın olup XY kromozomlarına sahip kimi insanlar mevcuttur. Butler'ın vardığı sonuç, bedenlerin zaten ikili cinsiyet çerçevesinde bulunmasıdır (Butler, 2008; akt, Oralgül, 2016). Butler burada hem cinsiyetlerin öncesinin olmadığını çünkü cinsiyet denen şeyin kültürel bir oluşum olduğunu dile getirmekte hem de teorisini desteklemek için interseks bireylerin ikili cinsiyet doğasını kanıt olarak göstermektedir. Bu gözden kaçmış bir çelişkidir. Ayrıca henüz tıp dünyasında interseks kriterleri konusunda net bir anlaşma mevcut değildir ve tıp dünyasında değişen kriterler interseks bireylerin sayısı konusunda oldukça farklı sonuçlar vermektedir.

Queer teoriye göre cinsiyet gibi arzular da akışkan ve sabitelerden uzaktır ve uzak olmalıdır. Queer teoriye göre hiçbir arzu diğerinden daha makul ve meşru değildir. Hiçbir arzu merkezde değil her arzu yan yanadır. Bir başka ifadeyle her arzu eşit seviyededir. Bu düşünce karşısında akla ilk gelen sorulardan biri pedofili konusunda queer teorinin nasıl bir duruş sergilediğidir. Her arzu eşit seviyede, makul ve meşru ise bir kişi pedofiliyi cinsel bir arzu olarak tanımladığında o halde pedofiliyi de makul ve meşru saymalıyız. Bu görüşe göre pedofili sapkınlığı da meşru bir arzu olmalıdır ki bu kabul edilebilir bir düşünce değildir. Queer teori bunu ifade etmek istemediğini söylerse bile bu teorinin oldukça çelişik ve pek çok açık noktasının bulunduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Queer teori birçok açıdan eleştirilmiştir. Bu eleştirilerden bazıları anlaşılamaz olduğu, elit bir çevre tarafından üretilmiş olduğu, sosyal gerçekliği anlayamamasıdır. Seidman, teorinin metin merkezli, elit akademik ortamlarda üretilmiş ve sosyal boyutunun zayıf olduğunu dile getirmektedir (Seidman, 1995;akt. Hazar, 2012). Teoriye yöneltilen bir başka eleştiri teori nedeniyle farklılıkların kutsanması ve kimliksizleşmenin insanlar arasında bir aidiyet sorunu oluşturabileceği hususudur (Berk Yılmaz, 2019). Aynı şekilde Butler'ın cinsiyetin bir inşa olduğu görüşünün maddi nedenleri göz ardı eden uç bir postmodernizm olduğu dile getirilmiş ve eleştirilmiştir (Donovan, 2013; akt. Oralgül, 2016).

Bu açıdan queer oldukça teorik, aşırı postmodernist, uç bir nihilizmin ürünü gibi görünmektedir. Aynı zamanda metinsel bağlamda anlaşılması güç, kitlelere hitap etmektense belli bir çevrede üretilen, söylediği ve amaçladığı belirsiz, sürekli akışkanlığı ve değişimi dile getiren bu teori kendisi haricindeki cinsiyet söylemlerinin hepsini saf dışı bırakmak istemekte ve tek geçerli olanın kendi görüşü olduğunu dile getirmektedir. Tek geçerli olan kimliksiz ve cinsiyetsiz bir siyaset görüşüyle belli bir siyasi ve cinsel görüşü dayatıyor görünmektedir.

Aslında tüm ideolojik düşünceler gibi queer teori de belli birtakım düşünceleri dile getirmekte ve bunların doğru olduğunu söyleyerek "dönüştürücü bir siyaset" önermektedir. Hemen her ideolojik söylemin belli bir noktadan sonra dönüşüme uğraması, kendisiyle çelişkiler yaşaması ve savunucularını hayal kırıklığına uğratması gibi queer teori de belli bir süreden sonra kendisini ifsad edecek bir teori gibi durmaktadır. Çünkü queer teori anlamının belirsizliği ve anlaşılamazlığı yüzünden farklı yönlere çekilmeye açık, yönlendirmelere müsait daima istikrarsızlaşan bir teşebbüs daima dönüşüme açık bir teoridir.

Bu daimi düzensizlik, istikrarsızlık hegemonyanın el değiştirip yönlendirmesine de müsaittir. Bu nedenle queer teori kendi yöntemi olana yapıbozumu yöntemiyle yeniden okunmalı ve eleştirilmelidir. Aksi takdirde gelecekteki yeni iktidar ve hegemonik yapı; cinsiyetsiz, kimliksiz bir siyaset olan queer teori olacaktır ki bu da aslında teorinin kimliksizleşmeyi değil mevcut kimlikleri eleştirerek kendi kimliğini merkeze koymaya çalıştığını göstermesi açısından önemlidir.

Queer teori ve eleştirisinin dile getirildiği bu bölümde son olarak queer teori ve belli başlı kavramların ilişkisi kısaca ele alınacak ve konu daha anlaşılır hale getirilmeye çalışılacaktır.

2.3.1. Queer Teori ve Heteronormativite

Heteronormativite heteroseksüel cinsiyet düzeninin norm haline gelmesini ifade eden bir kavramdır. Bu kavrama göre heteroseksüel cinsiyet anlayışı topluma hakimdir ve heteroseksüel cinsiyet düzeni dışında kalan her türlü cinsel davranış dışlanmaktadır. Bu noktada queer teori heteroseksüel cinsiyet düzenini yani kadın-erkek ilişki düzenini yani ikili cinsiyet düzenini ve hatta yalnız heteronormatifliği değil norm olan her türlü cinsiyet düzenini eleştirmektedir. Queer teoriye göre hiçbir cinsel ilişki norm haline gelip merkezileşmemelidir. Bunun aksine her türlü cinsel ilişki, cinsel arzu ve pratik eşit

seviyededir. Hiçbir cinsel arzu bir diğerinden daha önemli, daha doğru değildir. Queer teorinin bu söylemleri dilsel boyutta çekici görünse de pratikte bir karşılığı bulunmamaktadır. Çünkü queer teori merkezde hiçbir cinsel arzunun bulunmaması gerektiğini, cinsiyet konusunda normlara karşı olduğunu dile getirirken bir yandan cinsiyet ve cinsellik konusunda kendi düşüncelerini hakim kılmaya çalışmaktadır. Cinsiyet ve cinsellik konusunda kendi düşüncesinin ürünü olan cinsiyetsizleşme ve kimliksizleşmeyi öne çıkarmakta ve doğru olanın aslında bir nevi norm olanın cinsiyetsiz ve kimliksiz cinsiyet anlayışı olduğunu dile getirmekte ve böylece yeni bir norm ortaya koyarak kendisiyle çelişmektedir.

2.3.2. Queer Teori ve Performativite

Performativite, queer teorinin şekillenmesini sağlayan Judith Butler tarafından geliştirilen bir kavramdır. Bu nedenle queer teorinin anlaşılmasında performativite kavramı önemlidir. Performativite edimler ve pratikler üzerinden anlatılmaktadır. Aksi takdirde anlaşılması oldukça güç olan bir kavramdır. Butler özellikle biyolojik cinsiyetin de toplumsal cinsiyet gibi kültürel bir inşa olduğunu hatta biyolojik cinsiyet diye ayrı bir kavramın olmadığını ve biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyetin kendisi olduğunu dile getirirken performativite kavramından yararlanmaktadır. Butler'a göre biyolojik cinsiyet diye bir şey yoktur. Çünkü biyolojik cinsiyet toplumsal cinsiyetin kendisidir ve toplum tarafından kültürel olarak var edilmiştir. Bu açıklamaları yapan Butler, bireylerin doğuştan getirdikleri anatomik farklılıkları inkar edemediği için konuyu performatif davranışlar üzerinden açıklamaktadır. Bu durumda bireyler bilinçsiz ve iradesiz bir şekilde belli başlı davranış ve edimler sergilemektedir ve bu davranışların, edimlerin ortaya çıkmasında toplum etkilidir. Bu davranışlar bir süre sonra tekrarlar ile yerleşmekte ve kişiler bu davranışların toplumdan değil doğuştan geldiği sanısına kapılmaktadır. Böylece davranış ve edimler birer kalıp gibi tekrarlanmakta ve sonuçta cinsiyet

konusunda belli davranış ve pratikler oluşmaktadır. Bu davranışların oluşmasında performativite denilen edimler etkilidir. Butler'ın bu açıklamaları aşırı postmodernist ve belirsiz olmakla eleştirilmiştir. Ayrıca Butler, farklı açıklamaları nedeniyle kendisiyle de çelişmektedir. İkili cinsiyet düzenini eleştirirken interseks bebekleri örnek getirmesi ve bu örnekte doğuştan getirilen özelliklere değinmesi biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyet gibi inşa edildiği görüşüyle çelişmektedir.

2.3.3. Queer Teori ve Akışkanlık

Queer teorinin öne sürdüğü fikirlerden biri de cinsiyet konusundaki akışkanlık fikridir. Buna göre cinsiyet konusunda sabit bir nokta, mutlak bir doğru söz konusu değildir. Aksine sürekli değişen, gelişen ve kendini yeniden tanımlayan bir cinsiyetten bahsetmek mümkündür. Queer teori sabit bir cinsiyet ve kimlikten ziyade akışkan cinsiyeti öne sürmektedir. Bu anlayışa göre kişiler kendilerini her an farklı bir cinsiyet ya da cinsel yönelim içinde bulabilir ve kendilerini bu şekilde ifade edebilirler. Şu anda homoseksüel olduğunu söyleyen bir kişi zamanla kendisinin biseksüel olduğunu ya da heteroseksüel olduğunu dile getirebilir. Hatta kendini tanımlamak istemeyebilir ve ben hiçbir şeyim diyebilir ki bu özellikle queer teorinin olmasını istediği bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu düşünce şekli, ne olduğunu henüz bilemeyen, kendini keşfetme sürecini tamamlayamamış ve gelişimsel olarak kendini tamamlayamamış bir düşünce şekli gibi durmaktadır. Aynı zamanda bu görüş bazı lgbt+ birey tarafından eleştirilmektedir. Bu eleştiriler bulgular kısmında ele alınmıştır. Örneğin lgbt+ bireyi olup kendini eşcinsel olarak tanımlayan bazı kişiler, böyle bir durumun mümkün olmadığını, kendilerini doğuştan itibaren zaten böyle hissettiklerini ve bunun öyle değişken ve akışkan bir şey olamayacağını dile getirmekte ve queer teoriye karşı çıkmaktadır. Bu düşünce lgbt+ bireylerin doğuştan böyle oldukları düşüncesiyle ters düşmektedir. Bu nedenle queer teorinin cinsiyet konusundaki akışkanlık fikrine bazı lgbt+ birey ve kuruluşlarınca itiraz edilmektedir. Bununla birlikte queer teorinin bu görüşüne katılan

lgbt+ birey ve kuruluşları da mevcuttur. Cinsiyet konusundaki akışkanlık fikrini kabul eden lgbt+ kişi ve kuruluşları ise hem lgbt+ olgusunun tercih değil yönelim olduğunu yani bu durumun doğuştan gelen bir durum olduğunu iddia etmekte hem de akışkanlık fikri ile aynı kişinin farklı cinsel yönelimleri farklı zamanlarda yaşayabileceğini kabul etmektedir. Bu da ayrı bir çelişki olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3.4. Queer Teori ve Biyolojik Cinsiyet

Queer teoriye göre biyolojik cinsiyet, cinsel yönelim ve arzular konusunda önemli bir etmen değildir. Teori biyolojik cinsiyeti toplum tarafından kültürel olarak inşa edilen bir şey olarak değerlendirmekte ve bu nedenle toplumsal cinsiyet gibi biyolojik cinsiyetin de göz ardı edilmesi gerektiğini dile getirmektedir. Ancak bu söylemlerinin haricinde bireylerin doğuştan getirdikleri anatomik farklılıklara değinmemekte ya da soyut ifadelerle bu durumu açıklamaya çalışmaktadır. Bu nedenle anatomik farklılıklar konusunda net bir ifade kullanmamakta ve biyolojik cinsiyetle ilgili net bir tutum sergilememektedir. Bu durum ayrıca teorinin eleştirilmesine neden olan durumlar arasında yer almaktadır. Öte yandan toplumsal cinsiyet eleştirisinde aşırıya gidilmesi ve biyolojik cinsiyetin yok sayılması uç bir fikirdir. Toplumsal cinsiyetin eleştirilmesi gereken pek çok yönü olmakla birlikte bu durum biyolojik cinsiyetin gerçekte var olmadığını ya da biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyet ile aynı şey olduğunu göstermemektedir.

2.3.5. Queer Teori ve Cinsiyetsizleşme

Queer teori her ne kadar doğrudan cinsiyetsizleşmeyi savunmuyorsa da ileri sürdüğü bazı fikirler kişileri cinsiyetsizleşmeye yönlendirmektedir. Cinsiyet konusunda normal diye bir şeyin olmadığı düşüncesi, normlara ve ikili cinsiyet düzenine karşı çıkıp çoğulcu cinsiyet anlayışını öne sürmesi, biyolojik cinsiyetin gerçekliğinin olmadığını dile

getirmesi, merkezde hiçbir cinsel yönelim olmaması aksine her cinsel yönelim ve arzunun meşru ve eşit olduğu düşüncesi ve özellikle cinsiyet konusundaki akışkanlık fikri dolaylı bir şekilde cinsiyetsizleşme olgusunu gündeme getirmekte ve kişileri bu şekilde yönlendirmektedir.

2.3.6. Queer Teori ve Postmodernizm

Postmodernizmin ne olduğu sorusuna verilebilecek tek ve net bir yanıt bulunmamakta, yapısı gereği net bir tanımı yapılamamaktadır. Aslında bunun en önemli nedenlerinden birisi postmodernizmde belirsizliğin hakim olması (Yıldız, 2015: 1) ve postmodernizmin kendisini olumsuz tanımlarla "ne olmadığı" üzerinden açıklamasıdır (Bayhan, 2006: 96). Ayrıca postmodernizmi ele alan her araştırmacının olayı kendi bakış açısına göre değerlendirmesi de postmodernizmi zor ve belirsiz bir kavram haline getirmektedir.

Postmodernizmin nasıl ortaya çıktığı sorusu karşısında iki farklı yaklaşımla karşılaşılmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri postmodernizmin modernizmin devamı olan yeni bir modernizm olduğunu bir diğeri ise bunun aksine postmodernizmin modernizme tepki olarak ortaya çıkmış modernizm karşıtı bir yaklaşım olduğunu dile getirmektedir. Edebiyat, mimari, müzik, resim, moda, teoloji, tarih, politika, ekonomi vb hemen her alanda kendini gösteren postmodernizm öncelikli olarak felsefi anlamda ortaya çıkmıştır (Özsevgeç, 2017: 135).

Felsefi boyutta ortaya çıkışının nedeni öyle görünüyor ki modernizm ile olan ilişkinin düşünce boyutunda farklılaşmasıdır. Modernizm düşünce yapısının sorgulanmaya başlanması, modern düşüncenin vaatlerinin gerçekçi olmadığının dile getirilmesi, hızla değişen toplumsal yapı gibi olaylar postmodernizmin düşünsel ve felsefi boyutunu oluşturmaktadır.

Postmodernizm kavramının ilk kez Arnold Toynbee tarafından 1939 yılında yayınlanan bir eserinde kullanıldığı düşünülmektedir (Bayhan, 2006: 79). Bununla birlikte toplumsal

boyutta yaşanan değişimleri net bir tarihle belirlemek imkansızdır. Bu yüzden postmodernizmin başlangıç noktası şu tarih ve şu olaydır demekten ziyade 1960-1970'lerden sonra yükselişe geçmeye başladığını söylemek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Öncelikle felsefi ve sanatsal-edebi boyutta ortaya çıkan postmodernist düşünce zamanla pek çok alanda kendi görüş ve düşüncelerini oluşturmuştur.

Sim'e göre Nietzsche'nin başını çektiği başkaldırı ve otoritelerle alay etme postyapısalcı düşünürlerle başka bir boyuta taşınmıştır. Postyapısalcılığın en önemli isimlerinden biri olan Derrida'nın "yapıbozumu" görüşü yapısalcılığın temellerini hedef almaktadır (Sim, 2006: 4). Yapıbozumu Derrida'nın geliştirdiği okuma metodudur. Eleştirel bir metot olan yapıbozumu özellikle dilbilimsel alanda orta çıkmış metnin her anlamda önce parçalanmasını daha sonra parçalanan metinden farklı okumalar ve anlamların çıkarılmasını öngörmektedir. Nietzsche ve Derrida'dan sonra Foucault eleştirileriyle öne çıkmıştır.

Zaten queer teorinin önemli isimlerinden olan Judith Butler'da Derrida ve Foucault'nun etkisi görülecektir. Postmodernizmin ortaya çıkış sürecindeki isimler ile queer teorinin ortaya çıkışındaki isimler paralellik göstermektedir. Hem ortaya çıkış şekli hem de birazdan göreceğimiz üzere özellikleri açısından postmodernizm ve queer teorinin pek çok ortak özelliği bulunmaktadır. Bu durum queer teorinin uç bir postmodernist olduğu eleştirisini haklı çıkarır gibi görünmektedir.

Postmodernizmin özellikleri konusunda da herkes tarafından kabul edilmiş belirli standartlar bulunmamaktadır. Bununla birlikte belli başlı özelliklerden bahsetmek mümkün görünmektedir. Queer teori ve cinsiyetsizleşme olgusunun postmodernizm ile ilişkisini karşılaştırmadan önce postmodernizmin özelliklerine değinmek yerinde olacaktır.

Özsevgeç, postmodernizmin özelliklerinden bahsederken kuralcılığın yıkımı, "ben"in yitimi, merkezsizleşme, "her şey gider" anlayışı, mevcut olan tüm ideolojilere karşı çıkma

ve aşırı görecelik gibi olgular üzerinde durmaktadır (Özsevgeç, 2017: 137-138). Bir başka yerde ise postmodernizmin şüpheci, kesinlikten uzak ve esnek bir akım olduğundan bahsetmektedir (Özsevgeç, 2017:136).

Soykan ise postmodernizmi belirsizlik, parçalanma, kurallığın bozumu, benin yitimi, melezleşme, her şey gider (anything goes) kavramları üzerinden açıklamaktadır (Soykan, 1993: 118). Başka bir kaynakta imajların ve söylemlerin kültürü olarak değerlendirilen postmodernizmin modernizmdeki evrensel benin yerine yerel benler kavramını getirdiğinden bahsedilmektedir (Sallan ve Boybeyi, 1994: 315).

Bayhan, "Ulusdevlet, Modernizm ve Postmodernizm" adlı çalışmasında postmodernizmi ele almakta ve postmodernizmi nihilist bir eğilim olarak görmektedir. Ayrıca ona göre postmodernizm kültürel söylemin yeniden tanımlanmasında, heterojenliği ve farklılığı özgürleştirici güçler olarak öne çıkarmaktadır. Postmodernist yaklaşım, her sorunun tek bir doğru cevabı olduğu düşüncesini yadsımakta aksine her sorunun birden çok doğru cevabı olabileceğini ya da hiç doğru cevabı olamayacağını öne sürmektedir. Bununla birlikte postmodernistlerin nesnel gerçekliği kabul etmediğini, postmodernistler için her şeyin aynı derecede geçerli olduğunu söylemektedir (Bayhan, 2006).

Buraya kadar postmodernizmin ne olduğu ve özellikleriyle ilgili kısa açıklamalarda bulunulmuştur. Bu açıklamalardan hareketle queer teorinin postmodernizm ile olan ilişkisine ve cinsiyetsizleşme olgusu altında yatan postmodernist düşüncelere değinmek yerinde olacaktır. Queer teori ile postmodernizmin ortak paydada buluştukları ifadeleri şu şekilde sıralayabiliriz: kuralcılığın yıkımı, "ben"in yitimi, merkezsizleşme, "her şey gider" anlayışı, mevcut tüm ideoojilere karşı çıkma, aşırı görecelik, şüphecilik, esneklik, belirsizlik, parçalanma, heterojenliği ve farklılaşmayı yüceltme, evrensel değerlerin reddedilip onun yerine yerelliğin öne çıkarılması, her şeyin aynı derecede geçerli ve meşru olması.

Her şeyin aynı derecede geçerli ve meşru olması anlayışı queer teoride cinsel arzu konusunda kendini göstermektedir. Queer teoriye göre her cinsel arzu aynı derecede meşru ve geçerlidir. Bu nedenle hiçbir arzu bir diğerinden daha meşru sayılmamaktadır. Her cinsel arzunun aynı derecede meşru olması pedofili konusunu akla getirmekte ve bu görüşe göre pedofili de meşru sayılmaktadır ki bu ciddi anlamda üzerinde tartışılması gereken bir konudur.

Kuralcılığın bozumu, merkezsizleşme, tüm ideolojilere karşı çıkma gibi postmodernist özellikler queer teoride heteronormatif cinsiyet algısına yöneltilen eleştirilerde ortaya çıkmaktadır. Queer teoriye göre modernizmin getirisi olduğunu düşündüğü heteronormatif cinsiyet düzeni yerini farklı cinsel yönelimlere bırakmalı ve merkezde hiçbir cinsiyet bulunmamalıdır. Queer teorinin bu görüşlerinde de postmodern düşüncenin izleri görülmektedir.

Aşırı görecelik, şüphecilik ve belirsizlik queer teorinin de özelliklerindendir. Cinsiyet konusunda her türlü kural ve norma karşı çıkan queer teori, bu konuda hiçbir net ifade kullanmamakta ve bilinçli olarak cinsiyet alanının belirsiz ve esnek olması gerektiğini dile getirmektedir. Heteroseksüel ilişkilerin merkezde olmasını şüpheyle karşılamaktadır. Heterojenliğin ve yerelliğin yüceltilmesi heteronormativiteye karşı farklı cinsel yönelimlere meşru zemin hazırlamakta ve her türlü cinsel yönelim hoşgörüyle karşılanarak cinsiyetçi kalıpların dışına çıkılması gerektiği sık sık dile getirilmektedir.

Bu analizlerden hareketle queer teorinin postmodernizm düşüncesinin bir çıktısı olduğunu söylemek yanlış bir yargı olmayacaktır. Zaten queer teoriye yöneltilen eleştiriler arasında teorinin aşırı postmodernist görüşler içermesi bulunmaktadır. Queer teori, merkezde herhangi bir cinsel yönelimin bulunmamasını ve aslında cinsiyet kalıplarından sıyrılmayı öngörmektedir. Böylece cinsiyet tarafgirliği önleneceğini ve marjinal görülen cinsel yönelimlerin marjinal olmadığı çünkü normal cinsel yönelim diye bir şeyin söz konusu olmadığını söylemekte ve her türlü "norm"al anlayışa karşı

çıkmaktadır. Bu nedenle postmodernist düşünce ile cinsiyetsizleşme olgusu arasındaki ilişki dikkat çekmektedir. Postmodernist düşünce yapısı cinsiyet boyutunda ele alındığında karşımıza queer teori ve cinsiyetsizleşme kavramları çıkmaktadır. Bir başka deyişle queer teori ve cinsiyetsizleşme, postmodernist düşünce yapısının cinsiyet konusuna uyarlanmış halidir denilebilir.

2.4. İslam'ın Queer Teoriye Bakışı

İslam'ın queer teoriye bakışının tespit edilmesi konunun dini boyutunu ele almak açısından önemlidir. Burada İslam'ın bakışından kastedilen Kur'an-ı Kerim ayetlerinde ve sahih hadislerde bu konunun nasıl ele alındığının tespit edilmesidir. Queer teori oldukça yeni ve son zamanlara ait bir düşünce sistemi olduğu için elbette ayet ve hadislerde doğrudan queer ifadesi yer almamaktadır. Bununla birlikte queer teorinin ileri sürdüğü iddiaların İslam'a uygunluğunu, ayet ve hadislerde nasıl yer edindiğini tespit etmek mümkündür. Özellikle biyolojik cinsiyet hakkındaki görüşleri, cinsiyet konusundaki akışkanlık fikri, heteronormativite gibi konularda İslam'ın görüşlerinin tespit edilmesi ve bu görüşlerin queer düşünce ile karşılaştırılması İslam'ın queer teoriye yaklaşımını göstercektir.

Her ne kadar queer teori doğrudan İslam literatüründe yer almıyorsa da eşcinsel ve interseks gibi durumlar İslam hukukunda yer almış ve bu konularla ilgili açıklamalar yapılmıştır. Eşcinselliğin İslam hukuk literatüründeki karşılığı "lutilik" veya "livata"dır. Livata erkek eşcinselliğini ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Diğer bir isim olarak lutilik denmesi Kur'an-ı Kerim'de geçen Lut kavminin kıssasıyla doğrudan ilişkilidir (Küçükvatan, 2019: 53). Kadın eşcinsellik için "lezbiyen/sevicilik" kelimeleri de livata kapsamında değerlendirilmektedir (Yaşaroğlu, 2003: 198-199).

Queer teorinin ileri sürdüğü görüşler ve bunlarla alakalı ayet ve hadislere geçmeden önce Kur'an-ı Kerim'de eşcinsellikle alakalı ayetlere yer verilmelidir. Konuyla ilgili pek çok

araştırma farklı görüşler öne sürmekte kimisi İslam'da eşcinselliğin caiz olduğunu bile iddia etmektedir. Bunun nedeni ayetlerin bağlamlarından kopuk değerlendirilmesidir. Konuyla ilgili bazı ayetler şu şekildedir:

Araf Suresi 80-81:

"Lut'u da (peygamber olarak) gönderdik. Kavmine dedi ki: Sizden önce alemlerden hiç birinin yapmadığı fuhuşu mu yapıyorsunuz? Çünkü siz kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere gidiyorsunuz. Belki de siz haddi aşan bir kavimsiniz." (Yazır, c.4: 76).

Neml Suresi 54-55:

"Lut'u da (peygamber olarak kavmine gönderdik). O kavmine şöyle demişti: Göz göre göre hala o hayasızlığı yapacak mısınız? Siz ille de kadınları bırakıp şehvetle erkeklere yaklaşacak mısınız? Doğrusu siz beyinsizlikte devam edegelen bir kavimsiniz!" (Yazır, c.6: 148).

Ankebut Suresi 28-29:

"Lut'u da gönderdik. O kavmine demişti ki: Gerçekten siz, daha önce hiçbir milletin yapmadığı bir hayasızlığı yapıyorsunuz! (Bu ilahi ikazdan sonra) siz, ille de erkeklere yaklaşacak, yol kesecek ve toplantılarınızda edepsizlik yapacak mısınız? Kavminin cevabı ise şöyle demelerinden ibaret oldu: Doğru söyleyenlerden isen Allah'ın azabını getir bize!" (Yazır, c.6: 218).

Kadın eşcinsellik ile ilgili Nisa Suresi 15-16. Ayetler örnek verilebilir. Ayetin devamında erkek eşcinseller için de bir ibare bulunmaktadır.

"Kadınlarınızdan fuhşu işleyenlere dört tanık getirin. Tanıklık ederlerse ölünceye kadar veya Allah onlara bir yol açıncaya kadar o kadınları evlerde tutun. İçinizden fuhşa sapan iki erkeğe gelince onlara eziyet edin. Eğer tevbe eder hallerini düzeltirlerse artık eziyetten vazgeçin. Çünkü Allah tövbeleri çok kabul eden, çok esirgeyendir."

Ayeti kerimeler dikkatli bir şekilde incelendiğinde hem kadın hem de erkekler için eşcinsel ilişkinin kabul edilemez ve İslam açısından doğru bulunmayan davranışlar

olduğu anlaşılacaktır. Ayetlerde geçen "bu fuhşu işliyorsunuz, siz haddi aşan bir kavimsiniz, hala o hayasızlığı yapacak mısınız, beyinsizlikle devam eden bir kavimsiniz" ifadeleri ve ayetin devamında bu hayasızlığı terk etmeyen Lut kavminin helak olduğunun ve azaba uğradığının belirtilmesi İslam'ın eşcinsellik konusudaki duruşunu net bir şekilde sergilemektedir. Ayetlerde eşcinsellikle ilgili bu ifadelerin kullanılması, bu işi yapan kişilerin defalarca peygamber tarafından uyarılmaları ve eşcinselliğin hayasızlık olarak değerlendirilmesi İslam'ın eşcinselliği yasakladığını göstermektedir.

Konuya farklı yaklaşan araştırmaların tek dayanağı Ankebut Suresi 28-29. ayetlerde geçen "hala yol kesecek misiniz?" şeklindeki ifadedir. Bu araştırmalar, aslında eşcinselliğin değil zorla tecavüz anlamında birilerini eşcinsel ilişkiye zorlayan kişilerin İslam açısından helaka uğrayanlar olduğunu iddia etmektedir. Buna göre ayetlerde geçen tüm bu ağır ifade ve cezalar bireysel olarak eşcinsel ilişki yaşayan kişiler değil o kavim içinde çocuklara, yaşlılara ya da eşcinsel olmayan insanlara zorbalık yaparak tecavüz eden ve o kişileri eşcinsel ilişkiye zorlayan kişilerdir (Ceyhan, 2015). Kimilerine göre ise İslam dini her ne kadar bazı dönemlerde katı bir tutum sergilemişse de bugün homoseksüel bireyleri de kucaklayıcı tavırda birçok araştırma ve İslami hareket bulunmaktadır ve İslam hukuku açısından eşcinsellik bir günah değil bir suçtur (Küçükvatan, 2019:56-58).

Ankebut suresi 28-29.ayetlerde yer alan ve Lut kavmine yöneltilen eleştirilerden biri de yol kesicilik yapmasıdır. Ancak bu ifade yalnızca zorbalık yapan eşcinsellerin İslam'da eleştirildiği anlamına gelmemektedir. Böyle bir yorum konuyu bağlamından koparmak ve aşırı bir tevil demektir. Ayette eleştirilen Lut kavminin aynı zaman yol kesicilik ve zorbalık yapması onların eşcinsel eylemlerini meşru ve makul kılmamaktadır. Hiç bir ayette bu anlama gelecek bir ifade bulunmamaktadır. Aksine pek çok ayette eşcinsel ilişkiye yönelik ağır ifade ve cezalar yer almaktadır. Ayette yalnızca eşcinsel eylemi terk

etmeyen Lut kavminden bazı kişilerin ayrıca yol kesicilik ve zorbalık gibi kötü huylarının da bulunduğuna işaret edilmektedir.

İslam hukuku açısından bir şeyin suç ve yasak olması demek o şey yapıldığında kişinin günah işlemesi demektir. Eşcinsellik İslam hukukunda suçtur ama günah değildir ifadesi İslam hukuku açısından geçersiz bir ifade olup konuyla ilgili İslami kuralların yumuşatılmaya çalışılması olarak görülmektedir. Diğer yandan ayetlere dikkatli bir şekilde bakıldığında bireyler eğer eşcinsel ilişkiden vazgeçer ve tevbe ederlerse bu kişiler için bir cezadan bahsedilmemekte aksine Allah'ın çok bağışlayıcı olduğuna vurgu yapılarak kişiler bu eylemi terk etmeye yönlendirilmektedir. Tevbe etmeyip eylemi yapmaya devam eden eşcinsellerin ise uyarılması, devam ederlerse onlara eziyet edilmesi ve vazgeçene kadar evlerde alıkonulmasından bahsedilmektedir. Burada daha ağır bir ceza söz konusu olmayıp bu kişilerin eylemlerinden vazgeçmesi için uğraşma söz konusudur.

İslam'ın eşcinselliğe bakışını bu şekilde ele aldıktan sonra queer düşünce ile İslam arasındaki ilişkiyi ayet ve hadisler bağlamında ele almak faydalı olacaktır. Ayet ve sahih hadislere bakıldığında queer düşüncenin özellikle biyolojik cinsiyet ve heteronormativite eleştirisinin İslam'ın düşünce yapısına aykırı olduğu anlaşılacaktır. Çünkü ayetlerde Allah'ın insanları bir dişi ve bir erkekten yarattığı, kadın ve erkek haricinde üçüncü bir cinsiyetten herhangi bir şekilde bahsetmediği ve insanları fıtrata dönmeye çağırdığı açıkça görülecektir. Örnek olması ve İslam'ın bu konuya bakışına açıklık getirmesi için bu ayetlerden bazılarına değinelim:

Kıyamet Suresi 39:

"Ondan, erkek, dişi iki cins yaratmıştı."

Hucurat Suresi 13:

"Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık."

Tevbe Suresi 71-72:

"Müminlerin erkekleri de kadınları da birbirlerinin velîleridir; iyiliği teşvik eder, kötülükten alıkoyarlar, namazı kılarlar, zekâtı verirler, Allah ve resulüne itaat ederler. İşte onları Allah merhametiyle kuşatacaktır. Kuşkusuz Allah mutlak güç ve hikmet sahibidir. Allah mümin erkeklere ve mümin kadınlara içinde ebedî olarak kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetler ve adn cennetlerinde güzel meskenler vaad etmiştir. Allah'ın rızâsı ise hepsinden büyüktür, işte büyük bahtiyarlık da odur."

Nur Suresi 26:

"Kötü kadınlar, kötü erkeklere, kötü erkekler ise kötü kadınlara; temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara yaraşır. İşte bu temiz olan, (iftiracıların) söylediklerinden çok uzaktırlar. Kendileri için bağışlanma ve güzel bir rızık vardır."

Ayetlerde görüldüğü gibi müminlere hitaplarda kadın ve erkek kelimesi geçmektedir. Bu iki hitap haricinde üçüncü bir cinsiyete yönelik hitap olmayıp İslam dini için üçüncü bir cinsiyet söz konusu değildir. Bunu diğer ayetlerdeki sizi kadın ve erkek olarak yarattık ifadelerinde görmek mümkündür. İslam dininde insanlar biyolojik olarak ya kadın ya da erkek olarak yaratılır ve bu iki cinsiyet fıtrata uygun olan ve normal olandır. Biyolojik cinsiyetin genlerde kodlandığı ve değişimin söz konusu olmayacağını bu ayetlerden görülebilmektedir. Bu nedenle queer teorinin iddia ettiği gibi biyolojik cinsiyet diye bir şeyin olmadığı ya da biyolojik cinsiyetin de toplumsal cinsiyetin ürünü olduğu anlayışı İslam düşünce yapısıyla uyuşmamaktadır.

Necm Suresi 45-46:

"Şurası muhakkak ki (rahime) atıldığında nutfeden, erkek ve dişiden ibaret olan iki çifti O yarattı."

Nisa Suresi 1:

"Ey insanlar, sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun."

Aynı şekilde bu ayetlerde erkek ve kadın şeklindeki ikili cinsiyet sistemine vurgu yapılmış ve aslolanın ikili cinsiyet sistemi olduğu belirtilmiş ve bir başka cinsiyete değinilmemiştir. Bu durumda queer teorinin bir başka iddiası olan heteronormatif cinsiyet düzeni eleştirisi de İslam'a uymamaktadır. Çünkü İslam'da cinsiyet kadın ve erkekten ibaret olup yalnızca ikili cinsiyet sistemi geçerlidir.

Rum Suresi 30:

"O halde sen hanîf olarak bütün varlığınla dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmışsa ona yönel! Allah'ın yaratmasında değişme olmaz. İşte doğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler."

Bakara Suresi 205:

"İş başına geçti mi yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak, ekini ve nesli helak etmek için koşar. Allah ise bozgunculuğu sevmez."

Bu ayetlerde dikkat çeken hususlar ise Allah'ın insanları fıtrata uygun yaratması, kişilerin fıtrata aykırı davrandığı durumlarda tekrar fıtrata dönmeye çağrılması ve birtakım kişilerin yeryüzünde bozgunculuk yaparak besin maddelerini ve nesilleri helak etmek için uğraşmasıdır. Allahü Teala bu ayetlerde kulları için bazı mesajlar vermekte ve bizleri uyarmaktadır. Dünya hayatında insanlar her ne kadar Allah'ın yarattığı temiz, masum, saf, duru yaratılıştan uzaklaşma eğiliminde olsalar da kendilerini düzeltmeli ve tekrar yaratılıştaki bozulmamış, temiz, masum fıtrata dönmelidir. Ayetin devamında Allah'ın yaratmasında herhangi bir değişim olmaz ifadesi de ayrıca dikkat çekicidir. Allah'ın yaratmasında bir değişim olmadığı gibi sonradan meydana gelecek herhangi bir değişim de kabul edilmeyecektir. Diğer ayetlerde de belirtildiği üzere Allah insanları kadın ve erkek olarak iki cinsiyetten yaratmıştır ve bu yaratılışta herhangi bir değişim söz konusu değildir. Bunlar ayetlerle sabittir. Konuyla ilgili bazı hadisler ise şu şekildedir:

Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Rasûlullah aleyhissalatu vesselam, erkeklere benzeyen kadına ve kadınlara benzeyen erkeğe lanet etti." Bilerek konuşmada, gülmede, hareket

etmede, davranış biçiminde, giyimde, kuşamda erkek ve kadının birbirine benzemeye çalışması, lanete müstahak olacak davranışlardan sayılmıştır (Nevevi, 14: 163)

Hz. Muhammed (s.a.v.)'e, bir gün ellerine ve ayaklarına kına yakmış olan bir muhannes getirildi; Hz. Peygamber (s.a.v.), "Buna ne olmuş" dedi, "Kadınlara benzemeye çalışıyor" dediler. O, muhannesin Nakî' denilen bir yere sürülmesini emretti. "Onu öldürelim mi" diye sordular, Rasûlullah (s.a.v.): "Namaz kılanları öldürmek bana yasaklandı" buyurdular. Bu hadisten dolayı erkeklerin ellerine ve ayaklarına kına yakmalarına haram hükmü verilmiştir (Nevevi, 1: 362).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırmanın deseni, araştırmanın çalışma grubu, araştırmanın veri toplama tekniği, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırma sürecinde karşılaşılan durumlar hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Lgbt+ bireylerin queer teori hakkındaki düşüncelerinin ve İslam'ın queer teoriye bakışının ele alındığı bu araştırmada nitel yöntem kullanılmıştır. Nitel araştırmayı, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Nitel araştırma, disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını esas alarak, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimseyen bir yöntemdir. Üzerinde araştırma yapılan olgu ve olaylar kendi bağlamında ele alınarak, insanların onlara yükledikleri anlamlar açısından yorumlanır (Altunışık ve diğerleri, 2010: 302).

Nitel araştırma, insanın kendi sırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından biridir (Özdemir, 2010: 326). Nitel araştırmalarda determinist yaklaşım ön planda tutulmaz ve olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmaz. Sayısal verilere ve istatistiklere daha az yer verilirken sözlü ve nitel analizlere daha çok vurgu yapılır.

Nitel araştırmacılar olayların ve bağlamların dilini kullanır, olayları bağlamı içerisinde inceler. Sorunları, içerisinde oluşup geliştiği değerler sisteminden yalıtarak analiz etmez, durumlara egemen olan ilişkiler ağını kendi doğal ortamında yorumlamaya veya bunların anlamlarını ortaya çıkarmaya çalışır (Neuman, 2012: 224). Nitel araştırmalarda genelleme kaygısı güdülmeksizin mümkün olduğunca çeşitliliği, zenginliği, farklılığı ve

aykırılığı temsil edecek bütüncül bir resim elde edilmeye çalışılır. Görüşme yapılacak kişilerin seçiminde çalışmanın konusuyla doğrudan ilgili olup olmadıklarına bakılır (Neuman, 2012: 320; Yıldırım ve Şimşek, 2008: 107).

Nitel yöntemin bireylerin düşünce dünyalarını anlamaya çalışması, bireylerin olaylara bakışını ortaya koyması, öznel bakışa önem vermesi gibi özelliklerinden hareketle bu araştırmada nitel yöntemin kullanılmasına karar verilmiştir. Nitel yöntemle birlikte araştırma kapsamında kartopu örnekleme yöntemi tercih edilmiş ve görüşme yapılan bireylere kartopu yöntemiyle ulaşılmıştır. Queer teori ve cinsiyet algısında meydana gelen değişimleri ele alan bu araştırmada nitel yöntemin tercih edilmesinin en önemli nedeni konuyla ilgili derinlemesine bilgi elde edilmek istenmesidir. Nitel çalışmalar nicel çalışmaların aksine çok daha az sayıda kişiyle ancak çok daha detaylı ve derinlemesine gerçekleştirilen çalışmalardır. Her yöntemin kendine has bir avantajı olmakla birlikte nitel çalışmanın bu konu için ayrıca önem arz ettiği düşünülmektedir. Böylece değişen cinsiyet algısı ve queer teori konusunda çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin bakış açısı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın sonucunda hem gözlem hem de birebir konuşma ile veri doygunluğu elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada nicel çalışmaların aksine nicelik değil nitelik, sayı değil veri doygunluğu hedeflenmektedir. Bununla birlikte çalışma grubundaki 7 lgbt+ bireyle gerçekleştirilen görüşmeler, elbette ki Türkiye genelini temsil etmemekte ve bu görüşmeler sonucu elde edilen bilgilerin tüm lgbt+ bireyler için geçerli olması beklenmemektedir. Nitel araştırma yöntemine uygun olarak gerçekleştirilecek olan bu araştırmada bir genellemeye ulaşmaktan ziyade çalışma grubunun konuyla ilgili düşünceleri gündeme getirilmeye çalışılmıştır.

Nitel çalışmalarda ve tabi ki bu araştırmada araştırmacının zihninde belli bir hipotez ve kesin bir yargı bulunmamaktadır. Araştırmacı tespit ettiği bir problemden hareketle araştırmaya başlamakta ve araştırma sürecinde problem keşfedilmekte ve

şekillenmektedir. Bu araştırmada da bir problem tespit edilmiş ve o problem belirli bir çalışma grubuyla tartışılmaya karar verilmiştir.

Nitel çalışmalarda araştırmanın gidişatına ve yeni elde edilecek verilere göre her zaman esneklik göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü bu çalışmalar keşfedici çalışmalardır. Bu nedenle araştırma ve görüşmeler sürecinde değişikliklerin meydana gelmesi nitel çalışmalar için doğal bir durumdur. Süreç içinde böyle bir durum yaşanmış ve yapılan değişiklik ve değişikliğin nedenleri sınırlılıklar kısmında ifade edilmiştir.

3.2. Araştırmanın Deseni

Araştırma desenleri, bir araştırma deseni içerisindeki işlemlere özel bir yön kazandıran; nicel, nitel ve karma yöntem yaklaşımları kapsamındaki araştırma çeşitleridir. Her yönteme uygun araştırma desenleri farklılık göstermektedir. Bununla birlikte bu araştırma kapsamında nitel araştırma desenleri kullanılmış olup bu araştırma desenlerine kısaca değinmek konuyu anlaşılır kılacaktır. Nitel araştırma desenlerini etnografya, fenomenoloji, kuram oluşturma, anlatı araştırması, durum çalışması şeklinde sıralamak mümkündür. Araştırma problemine uygun olarak hangi araştırma deseninin kullanılacağına karar verilmektedir. Araştırmacı konusu ve problemi için en uygun araştırma deseni/desenlerini kullanmaktadır. Cinsiyet algısında meydana gelen değişimleri ve çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin queer teoriye bakışını ele alan bu araştırma kapsamında özellikle fenomenoloji ve anlatı araştırmasından yararlanılmıştır. Böylece çalışma grubundaki kişilerin bir olguya ilişkin -buradaki olgu queer teori ve cinsiyet algısındaki değişimdir- tecrübelerini, düşüncelerini ortaya çıkarmaya çalışılmıştır. Bu nedenle fenomenolojik yaklaşım araştırma için önem arz etmektedir. Fenomenolojik yöntem, her şeyden önce "fenomen"i betimlemeye dayanan bir yöntemdir. Bu yöntemle hem bildiklerimiz hem de bilginin nasıl ve hangi süreçlerde oluştuğu/oluşturulduğu anlaşılmaya çalışılmaktadır.

Diğer yandan anlatı araştırması bireylerin deneyimlerini nasıl hikayeleştirdiklerini ve bunu nasıl algıladıklarını anlama ve yorumlama noktasında araştırmaya katkı sağlayacaktır.

Nitel araştırma yönteminin tercih edildiği bu araştırmada fenomenoloji ve anlatı araştırması desenlerinden yararlanılmıştır.

3.3. Araştırmanın Çalışma Grubu

Nitel çalışmalarda görüşme yapılacak kişi sayısı veri doygunluğuna bağlı olup bu araştırma kapsamında çalışma grubu sayısı 7 kişi olarak belirlenmiştir. Nitel araştırmalardaki çalışma grubu sınırlı sayıda kişiden oluşmaktadır ve böylece çalışma grubu içindeki her kişinin konuyla ilgili düşünceleri, deneyimleri ve algıları derinlemesine tespit edilmeye çalışılmaktadır. Araştırma kapsamında çalışma grubu olarak lgbt+ bireylerinin tercih edilmesinin nedeni bu bireylerin değişen cinsiyet algısı ve queer teori kavramlarına bakışını tespit etmek ve cinsiyet algısında meydana gelen değişimlerin nedenini bu bireylerle okumaktır. Cinsel kimlik memnuniyetsizliği yaşayan, heteronormatif cinsiyet algısına karşı çıkan bu gönüllü bireyler, değişimin nedenleri hakkında farklı yorumlarda bulunmuş ve yaşadıkları süreçleri anlatmışlardır.

Nicel çalışmalarda karşılaşılan evren-örneklem ilişkisi ve buradaki örneklemden hareketle evreni temsil düşüncesi bu araştırmanın hedefleri arasında yer almamaktadır. Araştırma kapsamında bir örneklem değil çalışma grubu söz konusudur ve bu çalışma grubu sınırlı kişilerden oluşmaktadır. Bununla birlikte sınırlı sayıda ve sınırlı bir şekilde ancak derinlemesine gerçekleştirilmiş olan görüşmelerin, yapılacak başka araştırmalara örnek oluşturması, konuyla ilgili bilgiler vermesi, görüşülen kişilerin konuyla alakalı görüşlerinin tespit edilmesi ve belli bir tarihte belli kişilerce konunun nasıl değerlendirildiğinin tespit edilmesi araştırmanın temel hedeflerindendir.

Araştırmanın çalışma grubunu sosyal medya platformlarından kartopu tekniği ile seçilen 7 lgbt+ bireyi oluşturmaktadır. Araştırmanın başlangıcında çalışma grubunun bir dernek üyelerinden oluşması planlanmıştır. Ancak derneğin görüşme sorularına müdahale etmeye kalkması ve tez sonucunu dernek görüşlerine uygun bir şekilde yazılmasını istemesi gibi nedenlerden dolayı dernek ile ilişki kesilmiş ve gönüllülere kartopu tekniği ile sosyal medya platformlarından ulaşılmıştır.

Dernek ile ilişkinin kesilmesi ve bireylere tek tek ulaşılmasının olumlu yanı yapılan görüşmelerin bağımsız olması ve bireylerin düşüncelerini özgürce ifade edebilmeleridir. Ayrıca çalışma grubundaki lgbt+ bireyler birbirinden oldukça farklı cinsel yönelimlere sahip olup kendi düşünceleriyle uyuşmayan eleştirilerini özgürce ifade edebilmişler ve lgbt+ düşünce ve kuruluşlarına yönelik olumlu/olumsuz eleştirilerini de rahat bir şekilde ifade edebilmişlerdir.

Çalışma grubundaki 7 lgbt+ bireyden biri queer, biri trans erkek, biri gender-fluid, biri non-binary, biri aseksüel ve ikisi gay/eşcinseldir. Bu kavramların cinsel yönelim mi cinsel kimlik mi olduğu konusu daha önce de belirtildiği gibi tartışmalıdır. Ancak çalışma grubundaki bireyler cinsel yönelimlerini bu şekilde açıklamaktadır. Bireylerin her birinin farklı bir cinsel yönelimde olması ve henüz çok yeni olan cinsel yönelimleri benimsediklerini söylemeleri çalışmanın çeşitliliği ve farklı lgbt+ bireylerin görüşlerinin alınması açısından önemlidir.

Çalışma grubu yalnızca 7 lgbt+ bireyle sınırlı olup bu görüşmelerin Türkiye'deki tüm lgbt+ bireyler için geçerli olacak şekilde genellenmesi mümkün değildir. Araştırmanın böyle bir amacı bulunmamaktadır. Bir çalışma grubunda yapılan görüşmelerin konunun muhatabı olan herkesi temsil etmesi düşünülemez. Çalışma sonucunda bir genellemeden ziyade 7 lgbt+ bireyin düşünceleri tespit edilmiş ve çalışma grubunun konuya bakışı ele alınmıştır.

3.4. Veri Toplama Tekniği

Nitel yöntemle yapılan araştırmalarda görüşme, gözlem ve doküman inceleme olmak üzere üç genel veri toplama tekniği bulunmaktadır. Araştırmada görüşme ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır.

Görüşme (mülakat), araştırmaya katılan bireylerin belli bir konuda duygu ve düşüncelerini anlatma etkinliği olarak tanımlanmaktadır. Görüşmenin temel amacı bireyin zihninden geçenlere odaklanarak onun düşünce dünyasını anlamaya çalışmaktır. Yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve odak grup görüşmesi şeklinde farklı görüşme teknikleri vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 120; Sönmez ve Alacapınar, 2011: 108).

"Gözlem, herhangi bir ortamda veya kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Eğer araştırmacı herhangi bir ortamda oluşan bir davranışa ilişkin ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir fotoğraf elde etmek istiyorsa gözlem yöntemini kullanabilir." (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 169). Gözlem çeşitleri katılımcı, katılımcı olmayan gözlem ve gizil gözlem olarak üçe ayrılır (Sönmez ve Alacapınar, 2011: 106).

Bu araştırma kapsamında nitel araştırma veri toplama tekniklerinden mülakat (görüşme) ve gözlem teknikleri kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ve katılımcı olmayan gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakatta araştırmacı, konuyla ilgili önceden hazırladığı belli sorularla görüşmeyi gerçekleştirmektedir. Görüşme esnasında soruların sırası, soruların soruluş biçimi gibi değişiklikler yapılabileceği gibi görüşme konusu bağlamında araştırmacı tarafından soru eklenebilir ya da çıkarılabilir. Katılımcı olmayan gözlem ise araştırmacının sadece gözlemci olduğu, kimliğinin ve araştırma konusunun açıkça belli olduğu bir gözlemdir.

Gönüllü kişilerle görüşmelere geçilmeden önce bu bireylerle ön görüşmeler yapılmıştır. Ön görüşme yapılmasının nedeni bireylere araştırmayla ilgili bilgi verilmek istenmesidir.

Ayrıca şunu belirtmekte fayda bulunmaktadır: hem ön görüşme hem de daha sonraki görüşmelerde belli bir hipotez ile kişilerin karşısına çıkılmamıştır. Hipotez kavramı genelde nicel çalışmalara ait olup bu çalışmalar araştırmacının iddiasını doğrulamak için yaptığı çalışmalardır. Nicel çalışmalarda kişi zihnindeki hipotezin doğruluğunu tespit etmeye çalışmaktadır.

7 lgbt+ bireyle yapılan bu araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat tekniği uygulanmış ve görüşme, katılımcıların izinleri alınarak ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Aynı şekilde katılımcı olmayan gözlem tekniğiyle araştırmacı, yalnız gözlem yaparak sürece herhangi bir müdahalede bulunmamıştır.

Sonuç olarak araştırma kapsamında nitel araştırma yöntemi, fenomenolojik desen, yarı yapılandırılmış görüşme ve katılımcı olmayan gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde ise betimsel analiz ve içerik analizinden yararlanılmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırma öncesinde görüşmelerin yüz yüze yapılması ve böylece bir yandan gözlem yapma imkanının olması planlanmış olup pandemi ve karantina öncesi bazı ön görüşmeler yapılmıştır. Ancak pandemi sürecinde ortaya çıkan olağanüstü durumlar nedeniyle tez süresinde vakit kaybetmemek adına kalan görüşmeler online bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte hem yüz yüze görüşmeler hem de online görüşmeler görüntülü ve sesli gerçekleştirilmiş olup görüşme yapılan kişilerin izinleriyle ses kaydı alınmıştır.

Görüşmeler online yapılmasının bazı olumlu katkıları olmuştur. Araştırmanın yalnızca Ankara merkezli yürütülmeyip Türkiye'nin farklı şehirlerinden kişilerle görüşme yapılması bu olumlu katkılardandır. Bu bireylere sosyal medya üzerinden kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Böylece farklı coğrafyadaki lgbt+ bireylerin konuyla ilgili görüşleri alınmış ve konu farklı bakış açılarından değerlendirilmiştir.

Görüşme yapılan kişilerden yalnızca ikisi sorulara sesli değil yazılı cevap verme talebinde bulunmuştur. Bunun nedeni olarak da aileleriyle birlikte yaşadıklarını ve cinsel yönelimlerini ailelerinden gizlediklerini söylemiş olup bu kişilerin cevapları yazılı olarak alınmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda betimsel ve içerik analizi olmak üzere iki veri analizi süreci bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 223-230). Betimsel analizde amaç görüşme ve gözlem sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulur ve gerekirse olgular arasında karşılaştırmalar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224).

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklamaya yardımcı olacak kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktadır. Betimsel analizle özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analiziyle derinlemesine bir işleme tabi tutulur ve yeni kavramlar keşfedilir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. İçerik analizinin aşamalarını incelemeden önce kullanılan terimleri tanımlamak gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227; Neuman, 2012: 663).

Bu araştırmada da görüşmeler sonrası elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ve betimsel analizden yararlanılmıştır. İçerik analiziyle toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi, buna göre veriyi açıklayan temanın saptanması; betimsel analizle verilerin özgün formuna bağlı kalarak doğrudan alıntılarla verilerin betimsel bir yaklaşımla okuyucuya sunulması amaçlanmaktadır.

3.7. Araştırmanın Süreci

Araştırmanın problemi ve konusu belirlendikten sonra konuyla ilgili yapılan çalışmaları görmek için literatür taraması yapılmıştır. Yapılan çalışmaların her biri kitap, tez, makale, bildiri şeklinde sınıflandırılmış ve incelenmiştir. Aynı zamanda sosyal medya üzerinden lgbt+ destek sayfaları takip edilmiş, düşünce ve faaliyetleri hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın teorik boyutu dışında saha boyutu da olduğu için konuyla ilgili dernekler araştırılmıştır. Bu derneklerden biriyle iletişime geçilmiş ve görüşmelere başlamadan önce hem konu hakkında konuşmak hem de soruları daha sağlıklı oluşturabilmek amacıyla bir ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşme esnasında katılımcının izni alınarak ses kaydı alınmış ve sonrasında bu görüşme analiz edilerek mülakat soruları oluşturulmuştur. Böylece hem mülakat soruları hem de konuyla ilgili bir ön çalışma yapılmıştır.

İlerleyen süreçte dernek tarafından tez konusunda bir baskıyla karşılaşılmış olup dernek hem mülakat sorularına hem de tezin sonucuna müdahale etmeye başlayınca dernek ile ilişki kesilmiştir. Aslında araştırmanın başlangıcında bir dernek ve dernek üyeleriyle araştırmanın yapılmasının daha resmi olacağı düşüncesi derneğin bu davranışları sonucu değişmiş ve derneğin bağımsız ve eleştirel görüşler sunma ya da farklı düşüncelere de hoşgörülü olma durumunu yitirdiği görülmüştür.

Böyle bir düşüncenin oluşma nedeni dernek tarafından yapılan açıklamalardır. Daha açıklayıcı olması için derneğin tarafımıza yönelttiği eleştiri ve müdahaleleri şu şekilde açıklayabiliriz:

- Öncelikle ön görüşme sonrası dernek üyelerine ulaşma konusunda derneğin çok fazla yardımı olmadığını söylemek mümkündür.
- Uzunca bir süre derneğin gönüllü bulmada yardımcı olması noktasında taleplerde bulunulmuştur. Gönüllü bulma sürecinin bu kadar uzamasının nedenlerinden biri olarak pandemi ve karantina sürecinden dolayı derneğin bir süre kapalı olması

gösterilebilir. Ancak derneğin açılmasından sonra da talepler devam etmiş ve sonrasında istenilen sayıda gönüllünün dernek tarafından bulunamayabileceği ve gönüllülere farklı platformlarda ulaşmamız gerektiği söylenmiştir.

- Daha sonrasında mülakat sorularının yönlendirici nitelikte olduğu ve derneğin hedef gösterildiği gibi eleştirilerde bulunulmuştur ki bunun nedeni sorulardan bazılarının dernek tarafından yanlış anlaşılmış olmasıdır.
- Örneğin mülakat sorularında "…….. derneği üyesi olarak üzerinizde baskı hissediyor musunuz?" şeklindeki soru aslında görüşme yapılan lgbt+ bireylerin toplum, din, çevre, aile, iktidar vs gibi olgular tarafından üzerinizde baskı hissediyor musunuz şeklinde sorulmuş olup görüşmeler esnasında detaylı açıklamalar yapılmıştır ve bu ses kayıtlarında mevcuttur. Cevaplarını yazılı olarak gönderen iki kişinin vermiş oldukları cevaptan soruyu bu şekilde anladıkları görülmektedir. Ancak dernek bu soruyu kendi üzerine alınmış olup siz bizim derneğimizi hedef gösteriyorsunuz ve bizim baskı yaptığımızı iddia ediyorsunuz şeklinde anlamış ve gerekli açıklamaları yapmadığımız, bilinçli olarak insanları yönlendirdiğimiz sanısına kapılmıştır. Bu nedenle sorunun görüşme formundan çıkarılması istenmiştir.
- Bir başka müdahale de "sizce cinsel yönelimin biyolojik cinsiyetten farklı olmasının nedenleri nelerdir?" sorusuna yöneliktir. Dernek kendi görüşü olarak biyolojik cinsiyet ile cinsel yönelim arasında bir farklılık görmediğini ve sorunun yanlış olduğunu bu yüzden kaldırılması gerektiğini öne sürerek müdahalede bulunmuştur. Ancak bu görüş derneğin ve bazı lgbt+ bireylerin görüşleri olmakla birlikte bu şekilde düşünmeyen lgbt+ bireyleri de mevcuttur. Araştırma kapsamına her iki görüş de girmektedir ve her iki görüş de analiz kısmında ele alınmıştır. Ayrıca görüşme esnasında bireyler bu şekilde düşünmediklerini de rahatça dile getirebilmişlerdir. Soru sorulan lgbt+ bireylerinin hiç birinden böyle

bir tepki alınmamış ve oldukça bağımsız ve rahat görüşmeler yapılmıştır. Derneğe bu şekilde düşünmeyen lgbt+ bireylerin de olduğu şeklinde açıklama yapıldığında bu lgbt+ bireylerin yeterli bilgiye sahip olmadıkları yönünde itiraz etmiş ve böylece derneğin kendi içlerinden kişilere de nasıl davrandıkları tespit edilmiştir.

- Derneğin farklı düşünce ve görüşlere böylesine kapalı olması, lgbt+ bireyler dahi olsa yalnızca kendi dernek görüşlerinin doğru olduğunu iddia eder gibi tavırlar sergilemesi, farklı düşünen lgbt+ bireylerin yeterli bilgiye sahip olmadığını söyleyerek onları küçümsemesi ve kendi istedikleri doğrultuda sorulara müdahale edip istediklerini yazdırmaya çalışması süreç içerisinde bizi oldukça şaşırtmış ve bununla birlikte derneğin bağımsız düşünce ve özgürlük konusundaki konumlarını da göstermiştir.
- Diğer yandan görüşme yapılan lgbt+ bireylerle hiçbir problem yaşanmamış aksine görüşmeler olumlu ve özgür bir ortamda gerçekleşmiştir. Bunlar ses kayıtlarında mevcut olup bu şekilde daha sağlıklı görüşmeler yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR, TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde çalışma grubunda yer alan 7 lgbt+ bireyi ile queer teori ve değişen cinsiyet algısı hakkında yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgular araştırmanın amacına ve araştırma sorularına göre analiz edilerek sunulmuştur. Analizlerde içeriz analizi ve betimsel analiz kullanılmış olup elde edilen bulgular, ilgili alan yazın bağlamında yorumlanmaya çalışılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin isimleri açıklanmadan gönüllü 1,2,3… anlamında G1, G2….. G7 şeklinde isimlendirilmiştir.

4.1. Kişisel Bilgiler

Bu kısımda gönüllülerin "Kısaca kendinizden, hayatınızdan bahseder misiniz?" şeklindeki soruya vermiş oldukları cevaplar ve gönüllülere dair kişisel bilgiler yer almaktadır. Ayrıca gönüllülerin demografik formda yer alan bazı kişisel bilgileri de buraya eklenecektir. Gönüllüler hakkında bilgiler edinmek vermiş oldukları cevapların analizi esnasında yardımcı olabilir ve cevapların doğru yorumlanmasında bizlere yol gösterici olacaktır.

G1, bu soruya şu şekilde cevap vermiştir:

"Giresun'da doğdum ben. 35 yaşına geldim. Giresun'da liseyi tamamladıktan sonra üniversiteye Ankara'ya geldim. Ailemle üniversite tercihim konusunda sıkıntımız vardı. Bazı ailevi sebeplerden dolayı bu nedenden dolayı benim üniversiteyi terk etmem için ekonomik desteğimi kestiler. Ben de bu sefer gittim, özel okul okudum. Orada Tobb Etü'de okudum. Matematik bölümü ve bilgisayarda çift anadal yaptım. Bitirdikten sonra 1,5 sene home ofis çalışmayı denedim, baktım olmuyor. Ondan sonra Hacettepe'de araştırma görevlisi olarak girdim. Onda araştırma görevliliği yaparken de master ve doktora yaptım. Sonra oradan doktora hocasıyla aram iyi gitmeyince doktorayı bıraktım. İstanbul'a yerleştim. Burada bir özel sektöre girdim. Orada 4 sene falan çalıştıktan sonra orayı da bıraktım. Şimdi Ankara'da bir arkadaşın şirketine uzaktan çalışıyorum."

G1, yüksek lisansını tamamlamış, doktorasını yarıda bırakmış bir bilgisayar mühendisi. Şu anda çalışmaya devam ediyor ve kendisini geliştirmiş, ailesine rağmen eğitimine

devam etmiş azimli bir kişidir. Ailesiyle bazı konularda sorun yaşadığı ve bazı ailevi problemleri olduğu anlaşılmaktadır.

G2, bu soruya şu şekilde cevap vermiştir:

"21 yaşındayım. Lise mezunuyum. Makyaj yapıyorum şu an güncel olarak yani. Eğitim olarak zaten lise mezunu olduğumu söyledim. İlkokul, ortaokul, lisede malum çok sıkıntı çektim. Küçüklüğümde de çok sıkıntı çektim. Çünkü kendimin hep farkındaydım. İlkokul 1'de zaten bu şeyin farkına varmaya başladım. Kendimden haberdar olmaya başladım. Bir şeylerin farkına varmaya başladım. Bu durum ilerledikçe daha çok yani büyüdükçe yaş aldıkça araştırmaya başladım hislerimi. Çünkü farklı olduğunu biliyorum. Farklı olduğumun farkındaydım. Hatta ilkokulda bir arkadaşım vardı benim çok yakın olduğum. Ona şey demiştim yani hemcinsini görünce gerçekten etkileniyor musun sen de demiştim. O da şey demişti bana hayır demişti bu normal bir şey değil demişti mesela. Ama en yakın arkadaşımdı ama hiç yani zoruma gitmemişti. Çünkü farkındaydım böyle farklı bir şey olduğunun. İlerleyen dönemlerde daha çok araştırdım daha çok geliştirdim kendimi ama hep her zaman içime kapanık bir çocuk oldum. Yani yaşım küçük olmasına rağmen anneme veya babama bunu hiç hissettirmedim. Zaten hissetmeleri için de böyle çok inanılmaz böyle üstüme titrenmesi gerekiyor. Hareketlerim olsun, konuşmam olsun, tavırlarım olsun bir şekilde anlaşılırdı elbette diye düşünüyorum. Bunu anlayabilecek bilinçte insanlar vardı çünkü hep etrafımda. Zamanla bana kendileri zaten söylediler. Öyle yani. Ailem biraz tutucu bir aile gibi yani şu an günümüzde nasıl hani diyebiliyorsak Müslümanız o tarz bir aile yani. Annem çok şükür hani çok bağlıdır dinine. Orucunu, namazını asla eksik etmez. Keza ben de öyle. Hani ben namaz kılmıyorum ama orucumu hiç aksattığımı hatırlamıyorum küçüklüğümden beri. Dualarım her zaman benimledir. Şükretmeyi de biliyorum. Çok şükür Allah hani hiçbir şeyimi eksik etmesin. Elim, ayağım sağlam oldukça da kimseye muhtaç etmesin beni. Ama bu şekilde düşünüyorum. Hep içime kapanık bir insan oldum. Zamanla sevdiklerime farkındalık yarattığım zaman yani kendimi çok doğru bir şekilde ifade ettiğim zaman ve güzel geri dönüşler aldığım zaman zaten bunun farkındaydık biz seni böyle seviyorduk bir şey değişmedi gibi olan bir tepkiden sonra daha fazla rahat - (öksürüyor) pardon- daha fazla rahat olmaya başladım. Yani daha fazla rahat olmak derken kendimi daha iyi, daha güvende hissettim….Öyle yani hassas bir insanım genel olarak. Çok kırılgan, alıngan ama kendimi gerekli yerde de çok iyi savunmasını bilen hani dik durmayı hedefleyen bir insanım yani. Öyle kimseye boyun eğmeyi de şey yapmam yani kendime yakıştırmam açıkçası. Öyle yani genel olarak böyle."

G2, 21 yaşında ve hali hazırda makyörlük yapmaktadır. Kullanmış olduğu ifadelerden de anlaşılacağı gibi kendisinin farklı olduğunu düşünmektedir. İçe kapanık ve hassas biri olduğundan bahseden G2 dini hassasiyetleri olan bir Müslüman olduğunu ifade etmektedir.

G3, soruya şu şekilde cevap vermiştir:

"Tabi ki de bahsetmek isterim. Şöyle ki belirli bir okul hayatı, sosyal hayat, aile durumları tabi bunlar belli başlı bazı sebeplerden ötürü fazlaca sekteye uğruyor. Fakat tabi sürecim bittikten sonra çok daha rahatladım. Okulumu bitirdim, bir iş sahibi oldum. Ailemle aram düzeldi. Şu an gayet iyi herhangi bir sorun yok."

G3, kendisinden bahsederken geçirmiş olduğu sürece vurgu yapmaktadır. Diğer başlıkta ele alınacak olan cinsel yönelimler konusunda trans erkek olduğunu söyleyen G3, trans erkek olma sürecini atlattıktan sonra her şeyin yoluna girdiğini ve hayatının iyi gittiğini, ailesiyle de arasının düzeldiğini dile getirmektedir.

G4, bu soruya şu şekilde cevap vermektedir:

"Sanat, felsefe ve bilime düşkün biriyim. Resim yapmak benim için büyük tutku. Muhafazakar bir ailede büyüdüm ve bu beni biraz içedönük yaptı. Çok çevrem yoktur bu yüzden. Bir arkadaşım ya var ya yok."

G4, sanata ilgisi olan biridir. İçe dönük olduğunu ve sosyal çevresinin az olduğunu söyleyen G4, ailesinin muhafazakar bir yapıya sahip olmasının kendisinin içe kapanık bir kişi olmasında etkili olduğunu düşünmektedir.

G5, soruyu şu şekilde cevaplamaktadır:

"…. Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık bölümü 3.sınıf öğrencisiyim. Muhafazakar bir ailenin ilk göz ağrısıyım. 2 kardeşim daha var…. 'da yaşıyoruz. Babam polis, annem ev hanımıdır. Kişilik özelliklerimden bahsedecek olursam oldukça sakin, hayata karşı umudu olan biriyim."

G5, üniversite öğrencisidir. Sakin ve pozitif biri olduğunu söyleyen G5, ailesinin muhafazakar olduğunu belirtmektedir.

G6, soruya doğrudan cevap vermekten ziyade konuşmasının farklı bölümlerinde kendisinden bahsetmiştir. G6, lgbt+ ile ilgili çeşitli faaliyetlerin içinde yer aldığını ve konuyla ilgili dersler verdiğini ifade etmektedir. Konuşmasının farklı kısımlarında kendisinden şu şekilde bahsetmektedir:

"Ben derslerimde mesela HEST diye bir kavramdan bahsederim. HEST bizim ülkemizdeki hegemonyada makbul olan insanı tanımlar. Her harf bir özelliğini tanımlar HEST kavramının. Heteroseksüel, erkek, sünni ve Türk'tür bizim ülkemizde….Dolayısıyla zaten işte ben derslerimde bunu anlatmaya çalışıyorum. Bunların hepsinin bir öğrenilmişlik olduğunu unutmayın….Bu arada yani benim kendim söylediğim bir şeydir yönelimlerle ilgili. Bir makaleden falan okuduğum bir şey değil. Temel olarak düşündüğünde böyle bir şeydir. Ama inşallah yakın zamanda ben de makalemi veririm. Dolayısıyla non-binary oluyor. İkili cinsiyet sistemine uymuyor. Ben de mesela ikili cinsiyet sistemine uymadığımı düşünüyorum. Ama ikili cinsiyet sisteminden kadın ve erkekten bir şeyler aldığımı düşünüyorum. Ama daha çok non-binary'im herhalde. Yani bir düşünce çünkü….Dolayısıyla işte ben artık ders verirken de bunları çok tartışıyoruz, konuşuyoruz. Çoğu öğrencim şey yani din açısından kavga ediyor, tartışıyor. Seninle konuştuğumuz şekilde konuşuyorum…."

G6, non-binary yani ikili cinsiyet sistemine uymayan ve heteronormativiteyi eleştiren bir lgbt+ bireydir. Konuyla ilgili dersler verdiğini söyleyen G6, aynı zamanda kendi kavramlarını da üretmekte ve bunlar üzerinden açıklamalar yapmaktadır.

G7, soruya şu şekilde cevap vermiştir:

"Altı kişilik bir aileyiz biz. Annem, babam ve üç kız kardeşim var. Dinine bağlı insanlardır. Yani namazlarını kaçırmazlar ellerinden geldiğince. Ben de zaten geçmişte Kur'an kurslarına gittim. Bir ablam var, hemşire. İki tane benden küçük kız kardeşim var. Birisi üniversiteye gidecek bu yıl inşallah. Diğeri lisede. Ben ikinci üniversitemdeyim. İlkini bırakmak durumunda kaldım. Şu anda sivil hava ulaştırma işletmeciliği okuyorum. İlki güzel sanatlar eğitimi bölümüydü. Resim öğretmenliği okudum. Yani genel olarak böyle hayatım. Okuyorum."

G7, öğrencilik hayatını devam ettirmektedir. Kalabalık ve muhafazakar bir aileye sahip olduğunu dile getiren G7, kendisi de dini eğitim almıştır.

4.2. Bireylerin Cinsel Yönelimleri

Bu kısımda çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin cinsel yönelim konusunda kendilerini nasıl tanımladıklarına dair bulgular yer almaktadır.

G1, cinsel yönelim konusunda kendisini şu şekilde tanımlamaktadır:

"Şimdi bu az önceki sorunun bir benzeri. Ama ilk önce şöyle anlatayım. Ben, benim annemin kadın ve erkek arasındaki tek farkı ayrım yaptığı kadınlar çocuk doğurur şeklinde olduğu için buna benzer bir şekilde ben yetiştirirdim. Ben küçük çocukken el işi yapmasını, örgü örmesini, mutfakta yemek yapmasını yanı sıra ailemin çiftçi kökenli olması nedeniyle ben köyde de çalışıyordum. Yani bir yerde bir iş yaptığımız herhangi bir iş için bu kadın işi ya da erkek işi diye ayrım yapmıyordum. Ben bu şekilde büyütüldüm büyük bir çoğunluğunu. Ve bir müddet sonra bu şeye neden olmaya başladı. Neden biz herhangi bir şeye cinsiyet atıyoruz. Mesela örneğin giysilere cinsiyet atıyoruz. Mesela bu giysileri erkekler giyer, bu giysileri kadınlar giyer falan vesaire olayı. Bir nevi bu başladı ve bunu sorgulama. Sonra dedim ki yani atamıyorsak herhangi bir cinsiyetin kıyafetini de giymek lazım. Sonra bir baktım elbiseler daha rahat. Ben çok çabuk terleyen ve sıcaklayan bir insanım. Elbise bana çok rahat geliyor ve sonra elbise giymeye başladım. Tabi bu toplumda baya bir garip karşılandı. Çünkü benim için elbisenin bir kadın kıyafeti olma durumu yoktu. Ya da bir pantolonun erkek kıyafeti olması gibi bir kavram yoktu benim için. Benim için hani herhangi bir kıyafettir. Giyiyorsan ve rahat ediyorsan içerisinde giyersin yani. Bu şekildeydi. Sonra zamanla toplum içerisinde sorun yaşamaya başladım. Çünkü şöyle ki insanlar kalkıp bu şekildeki giyenlere iyi bakmıyormuş güya. Sonra şöyle bir şey fark ettim büyüdükçe ve para kazandıkça. Aslında insanların ilgilendiği şey nasıl giyindiğin ya da ettiğin değil cebinde kaç para olduğuyla alakalı bir durummuş. Şimdi herhangi bir yere gittiğimde şükür param var ve herhangi bir yere gittiğimde kimse kalkıp da beni kıyafetime göre değerlendiriyor. Hoş geldiniz müşteri diyor yani. Ve onlara bıraktığım yemek parasıymış ya da ne bileyim bahşişmiş onlarla

ilgileniyorlar. Ve böylelikle hani para kazandıkça daha yaşadığım ortam şey olmaya başladı yani insanların bana karışmadığı bir ortama sahip olmaya başladım. Evin kirasını ödedikçe ev sahibi ses etmedi vesaire gibi konular. Sonra bundan kaç sene oluyor 8 sene önce falan vesaire evlendim. İlk defa benim gibi düşünen birisi buldum. O da takmıyordu bunları. Sonra rahat bir hayat falan yaşadım yani. O sırada eski eşim de pdr çiydi. Onun keşfiyle bir tane stk'ya gittim. Hani oradaki stk'ya katıl hani ben işlerimi yaparken senin canın sıkılıyor, boş boş duruyorsun hani değişiklik olsun diye. O stk'daki yaşadığım tecrübeler, böyle buluşuyorduk oturuyorduk vesaire, dinle ilgili soruda da ben *isim vermeyi sevmediğim için kendime bir isim koymuyordum. Sonra dediler ki bu stk'lılar senin yaşayış tarzına işte şeyine vesaire biz queer diyoruz. İyi de dedim ben isim* koymak istemiyorum. Onlar dediler olmaz yani isim koyacaksın dediler. *İyi o zaman dedim yani madem en genişi en genelinin bu olduğunu söylüyorsunuz queer'im diyeyim o zaman da sizin gönlünüzü alayım demiş oldum. Ondan sonra adım queer kaldı. Aslında şöyle kendini nasıl konumlandırıyorsun sorusunun cevabı ben* etek, elbise vesaire *içerisinde rahat ettiğim için giydiğim, herhangi bir şeyin bir cinsiyete ait olmadığını düşündüğüm birisiyim. Yani ben o gün canım topuklu ayakkabı giyip çıkmak istiyorsa ne var yani giyerim. Ve bir müddet sonra şuna da bakmıştım araştırırken. Baya okumayı da severim. İnsanların giyim tarzı ve kıyafetleri yüzyıllar içinde baya bir değişmiş yani. Daha öncesinden erkeklerin elbise giydiği ya da Avrupa'da ve Afrika'da mintan denilen kıyafet giydiklerini görünce tamamıyla aslında bu işin birazcık da toplumsal ve çağın o zamanki moda anlayışıyla alakalı olduğunu gördüm. Bana saçma geldi. Yani ben şu anda dediğim gibi canım ne istiyorsa onu yapıyorum ve bu yaptığımı bir cinsiyete bağlamıyorum yani. Makyaj da yapabilirim ya da ne bileyim pantolon* da giyebilirim, *etek de giyebilirim ve bu giydiğim kıyafetlerin vesaire ya da yaptığım davranışların bir cinsiyete ait olması bana garip geliyor."*

G1, cinsel yönelim konusunda kendini direkt bir ifadeyle tanımlamak istemediğini, isimlendirmeyi doğru bulmadığını çünkü herhangi bir konuda isimlendirme yapıldığında sınırlama getirildiğini dile getirmektedir. Ancak katıldığı bir lgbt+ derneğinin kendisi gibi yaşayan insanlara queer ismini verdiğini ve kendisini böyle adlandırmasa da insanların o şekilde kendisini isimlendirdiğini görmekteyiz. Bu noktada aslında derneklerin belli çerçevelerde insanları değerlendirdikleri ve insanları belli kategorilere koymaya çalıştıklarını da tespit etmek mümkündür. G1 için bu durum hoş olmayan ve insanları sınırlandıran bir şeydir. Çünkü G1, küçüklüğünden itibaren cinsiyetlere özel bir iş, kıyafet atfetmediğini, cinsiyetlerin kendisi için önemli olmadığını ve insanların cinsiyetlere takılmadan nasıl hissediyorsa o şekilde yaşamaları gerektiğini düşünmektedir. G1'in yaşantısında cinsiyetlerin önemli olmadığını ancak insanların ve lgbt+ derneğinin G1'i queer olarak nitelendirdiğini görmekteyiz.

G2, cinsel yönelimi hakkında,

"Ben erkek bedenindeyim ama her zaman nahif, kırılgan yani ta aslında şeyleri birleştirdiğinizde puzzleları bir kadın oturuyor. Ama beden olarak kadın değil tabi ki. Ama her zaman böyle her hep etrafımda böyle dış görünüş açısından dikkat çektiğim söylenir. Artık bilmiyorum bunun bir yansıması mıdır bilemem. Ama yani hep böyle kendimi olduğumdan farklı kadın olarak yani hiçbir zaman böyle masaya yumruğunu vuran veya bilmiyorum böyle bir kadınlara ilgi gösteren karşı cinsine ilgi gösteren yani biseksüel olduğumu hiç düşünmedim. Hiç bu konuda bir şeyim olmadı yani gerçekten arada kalmadım yani hiçbir zaman. Yani gerçekten bu çok kötü bir şey olurdu benim için. Kendimi anlayamamak, kendimin farkında olamamak. Ben neyim, ben neyim diye böyle düşünmek bence kötü bir şey yani. Çünkü her zaman hemcinslerime karşı bir ilgim vardı. Yani her böyle her kadın gibi her erkek gibi böyle şeyine, yani bir kadın hani nasıl karşı cinse ilgi duyar, sapıklık boyutunda değil. Hoşuna gider, göreceli bir şeydir zaten bu. Göz zevkine uyar veya işte aynı ortamdasınızdır hoşunuza gider. Yani hoşuma gidiyordu

mesela. Ama tanışıyorduk. Öyledir böyledir, öyle değilse arkadaştır. Öyle yani benim gibi olsa bile benim gibi düşünse, benim gibi cinsel yönelimi farklı olsa bile ben illa o gözle bakmam mesela. Yani benim için insan düşünceleriyle her şeyiyle farklıdır zaten. Tek tip yaratılsaydık tek tip yaratılırdık. Farklı olmak zorundayız, farklı yaratıldık hepimiz. Hiç birimiz birbirimize benzemiyoruz hiçbir şekilde. Ben yani hep erkeklere ilgi duyduğumu biliyorum. Farklı bir yönelimim olmadı hep kadın gibi hissettim kendimi. Ama tabi hiç düşünmedim. Hani bu yani çünkü o şeyin doğruluğunu araştırdım az çok. Farklı bir bedene bürünmek, işte trans kadın olmak. Hormonal vs. o çok işin şey tarafı. Bilmiyorum ama yani çok düşündüğüm şeyler var açıkçası bu konuda. Bilmiyorum yeterince açık oldu mu. Karışık mı konuştum? Yani açık ve net anlaşılıyor olmak istiyorum ki en azından şeyiniz boşa gitmesin yani anlaşılır olmak istiyorum hep." şeklinde cevap vermiştir.

G2, biyolojik olarak erkek olduğunu ancak kadın gibi hissettiğini ve her zaman hemcinsine ilgi duyduğunu söylemektedir. Eşcinsel olduğunu dile getiren G2, erkek bedeninden şikayetçi ya da bu bedenden rahatsız değildir. Kendisini hep böyle hissettiğini söylerken aslında bu durumun, eşcinsel yöneliminin doğuştan geldiğini ve hiçbir zaman bu konuda bir tereddüt yaşamadığını ifade etmektedir.

G3, konuyla ilgili şu açıklamada bulunmuştur:

"Ben erkeğim. Cinsel yönelimim heteroseksüel. Trans erkeğim heteroseksüelim."

G3, cinsel yönelimi sorulduğunda verdiği ilk cevap erkek olduğu yönündedir. Ancak G3, aslında trans erkektir ve biyolojik cinsiyeti kadındır. G3, bu noktada bir ayrım yapmamakta ve biyolojik cinsiyeti için erkek demektedir. Yönelim noktasında heteroseksüel olduğunu söyleyen G3, trans erkek olduğu için kadınlara ilgi duyduğunu vurgulamaktadır.

G4, cinsel yönelimi için kısa bir açıklama yaparak *"Fluid-gender diyebilirim."* şeklinde cevap vermiştir. Literatürde gender-fluid olarak geçen bu ifade Türkçe'ye akışkan cinsiyet olarak çevrilmektedir. Gender-fluid bazen non-binary denilen kavramın altında

değerlendirilmektedir. Ancak biz burada iki kavramı birbirinden ayırmayı uygun gördük. Gender-fluid ya da akışkan cinsiyet kavramında bireyler farklı zamanlarda farklı cinslere karşı duygusal-cinsel arzu duyabilmekte ve yönelim konusunda bir sabitlikten uzaktırlar. G4 de cinsel yönelim konusunda kendisini akışkan cinsiyetli bir birey olarak tanımlamaktadır.

G5, konuyla ilgili kısa bir cevap vermiştir: *"Cinsiyetim erkek. Cinsel yönelim noktasında eşcinsel bir bireyim."*

G5 biyolojik cinsiyet ile cinsel yönelim konusunda ayrım yaparak biyolojik cinsiyetinin erkek ancak yöneliminin eşcinsel olduğu dile getirmektedir.

G6, *"Ben de mesela ikili cinsiyet sistemine uymadığımı düşünüyorum. Ama ikili cinsiyet sisteminden kadın ve erkekten bir şeyler aldığımı düşünüyorum. Ama daha çok non-binary'im herhalde. Yani bir düşünce çünkü. Bir de bu iki artı ikinin dört ettiği gibi bir bilim olmadığı için sosyal bilimlerdeki değişen ve gelişen literatür var. Bu yaptığımız tartışmaların, konuşmaların hepsi entelektüel tartışmalar. Yani deney sonucunu gösterip de evrenselleştiremiyorum. Konuşmam lazım, tartışmam lazım."*

G6, cinsel yönelim konusunda kendini non-binary olarak ifade etmektedir. Non-binary ikili cinsiyet sistemini kabul etmeyen ve kendini kadın ya da erkek şeklinde ifade etmeyi uygun görmeyen bireyler için kullanılan bir kavramdır. G6'nın cevabında dikkat çeken husus G6'nın hem ikili cinsiyet sistemine karşı olduğunu söylemesi hem de non-binary olduğunu açıklarken ikili cinsiyet sisteminden bir şeyler aldığını söylemesidir. Yani aslında G6, kadın-erkek ikili sistemini eleştirmekte ama kendini tanımlarken yine bu ikili sistem üzerinden kendini tanımlamaktadır.

G7, cinsel yönelim konusunda *"Bu konuda kendimi çözebilmiş değilim. Yani herhangi bir cinsiyete cinsel çekim duymuyorum ne erkeğe ne kadına. Kendimi evet erkeğim, erkek olarak tanımlayabilirim. Cinsiyetsiz olarak da tanımlayabilirim kendimi. Yani aslında bence her kişi özeldir. Her ilişki farklıdır heteroseksüel ya da homoseksüel. Bu yüzden bence kalıplar sadece bilimsel olarak niteleme yani genelleme yapmak için birbirine benzeyen şeyleri gruplandırmak için kullanılan bir terim. Her aseksüel aynı değildir ya da her heteroseksüel aynı davranışı göstermez. Bu yüzden bence bir kalıp içine sokmak bilmiyorum bence uygun değil. Sadece bilimsel olarak açıklamak için kullanılan*

terimlerdir ve eğer bilimsel olarak kimliğim açıklanacaksa aseksüelim diyebilirim." şeklinde cevap vermiştir.

G7, cinsel yönelim konusunda kendini henüz çözemediğini, cinsiyetsiz ya da aseksüel olarak kendini ifade edebileceğini söylemektedir. Biyolojik cinsiyetinin erkek olduğunu söyleyen G7'nin cinsel yönelim konusunda ise aseksüele daha yakın olduğu anlaşılmaktadır. Aseksüel herhangi bir cinse karşı duygusal-cinsel ilgi duymayan kişiler için kullanılan bir kavramdır.

Tablo 1. Lgbt Bireylerin Cinsel Yönelimlerini Tanımlama Bulguları

Bireyler	**Cinsel Yönelimleri**
G1	Queer (İsimlendirmelerin insanları sınırlandırdığını ancak lgbt+ derneklerinin bu hataya düşerek kendini queer olarak tanımladığını söylemektedir).
G2	Eşcinsel
G3	Trans Erkek
G4	Gender-Fluid
G5	Eşcinsel
G6	Non-Binary (İkili cinsiyet sistemine karşı olduğunu söylüyor ancak çelişkili bir şekilde kendisinin hem kadın hem erkekten bir şeyler aldığını ifade ediyor).
G7	Aseksüel (İsimlendirmeleri doğru bulmadığını ancak bilimsel açıdan yöneliminin aseksüel olduğunu söylüyor).

Görüşme yapılan lgbt+ bireylerin cinsel yönelimleri birbirinden oldukça farklıdır. Bireylerden G2, G3, G4 ve G5'in cinsel yönelim konusunda kendilerinden emin cevap verdikleri görülmektedir. Cinsel yönelimlerinden emin ve tereddütsüz bir şekilde cevap

vermişlerdir. G3, G4 ve G5 oldukça kısa ve net bir cevapla cinsel yönelimlerini tanımlarken G2 daha ayrıntılı ve uzun bir şekilde yöneliminden bahsetmektedir. G1, her konuda olduğu gibi cinsiyet konusunda da isimlendirmeye ve kalıplara karşı olduğunu ve cinsel yönelim konusunda kendisini tanımlamadığını söylemektedir. Buna rağmen insanların ve lgbt+ derneklerinin kendisini queer olarak nitelendirdiklerini ileri sürmektedir. G6, yönelim olarak ikili cinsiyet sisteminin dışında non-binary olduğunu dile getirirken net bir ifade kullanmamış *"herhalde"* şeklinde tereddütlü bir ifadeyle yöneliminden bahsetmiştir. Ayrıca ikili cinsiyet sistemi konusunda çelişkili ifadeler kullanması da dikkat çekmektedir. G7 ise cinsel yönelim konusunda oldukça kararsız görünmektedir. Hiçbir cinsiyete karşı ilgi duymadığını dile getirirken bir yandan cinsiyetsiz olabileceğini de düşünmekte ve konuyla ilgili çelişkili ifadeler kullanmaktadır. Ayrıca kalıplara karşı olduğunu söylerken bir yandan da aseksül şeklinde kendini bir kalıba sokmaktadır.

4.3. Cinsel Yönelim Kavramları

Bu kısımda lgbt+ bireylerin cinsiyet, cinsel kimlik ve cinsel yönelim kavramlarına dair düşünceleri ele alınmıştır. Böylece cinsel kimlik, cinsel yönelim konularındaki kavram karmaşası ve belirsizlik üzerine bulgular elde edilmiş olup kavramlara bireyler tarafından yüklenen farklı anlamlar tespit edilmiştir.

G1, cinsel yönelim kavramlarıyla ilgili olarak *"Biyolojik olarak bir xy kromozomu ya da xx kromozomu ile doğuyoruz. Bu kısmen bir cinsiyetimizi belirliyor ve bu belirlilikte en büyük olayları vücudumuzdaki bulunan hormon bezlerinin nasıl çalıştığı ve ne kadar miktarda salgı yaptığı şekilde biyolojik olarak baktığımızda. Ama iş cinsel kimliğe ve yönelime geldiğinde durum tamamen değişiyor. Ben yıllarca ortaokul ve lisedeyken ben neyim sorusunu baya bir aradım. Hatta aradığımda en son dedi ki bu düşünerek bulunabilecek bir şey değil deneyimleyerek bulunacak bir şey diye düşünmüştüm. Ondan sonra yaşadığım deneyimlerden dolayı kendime şunu gördüm ben neyim sorusunun şeyim sorusunun cevabı aslında ben herhangi bir insandan hoşlanan birisiyim. Ve bu hani yönelim ve kimlik aslında şeydir ayrı olarak incelenir. İşte ben erkeğim dersin*

erkeklerden hoşlanıyorum dersen gay olursun vesaire. Lakin ben insanlardan hoşlanan birisiyim dediğinde ve kendimi de bir kategoriye koymadığım için az hep önce de iki kez de belirttim kendime bir isim vermeyi sevmediğimi. Şöyle bir şey olmuş oluyor bu kimden hoşlandığın ya da ne olduğun sorusunun cevap vermesi birazcık psikolojik bir süreç. Yani insanın kendi kendisini tanımasıyla alakalı bir şey ve bu hani düşünce şeklinden olduğu için vücudumuzdaki hani cinsiyetimizi biyolojik olarak belirtecek x y'lerin düşüncelerimize bir etkisi olmuyor. Ha şu şekilde bir etkisi olmuş oluyor toplum xx' e ve xy'e roller biçiyor. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet dediğimiz olay. Ve bunları biçtiğinde yaptığı davranışlar işte sen erkeksin sen kadınsın sen kızsın vesaire yönlendiriyor hani ne yapacağımızı söylüyor ama bir insan kendisini toplumun gereklerinden soyutlayıp da sadece kendisine konuyu ilettiğinde ve ben neyim diye sorduğunda bu olay aslında tamamıyla biyolojik olmaktan çıkıyor artık. Tamamıyla kendi kendimize konuştuğumuzda yaptığımız bir felsefeye dönmüş oluyor. O nedenden dolayı biyolojik cinsiyetle kesinlikle cinsel kimlik ve yönelim farklı. Buna cevabım bu."

G1, açıklamasında biyolojik cinsiyet ile cinsel kimlik ve cinsel yönelimin kesinlikle birbirinden farklı şeyler olduğunu dile getirmektedir. G1 için biyolojik cinsiyet kromozomlar ve hormonlarla ilgili olup doğuştan gelen bir durumdur. Kişi biyolojik olarak xx ya da xy kromozomlarıyla yani kadın ya da erkek kromozomlarıyla doğmaktadır. Ancak G1'e göre cinsel kimlik ve cinsel yönelim biyolojiden bağımsız olarak psikolojik ve düşünsel bir süreçtir. Cinsel yönelim ve cinsel kimlik kişinin ben neyim sorusuna vereceği felsefi bir cevap ve kendini arayıştır. Bu süreç davranışları etkilese bile biyolojik cinsiyete bir etkisi bulunmamaktadır. Biyolojik cinsiyet hormonlarla, cinsel yönelim ve cinsel kimlik ise psikolojiyle alakalı bir durumdur. Bununla birlikte G1, cinsel yönelim ve cinsel kimlik arasında net bir ayrım yapmamakta ve bu iki kavrama dair açıklamalarda bulunmamaktadır. Bunun nedeni iki kavramı aynı değerlendiriyor olması ya da konuyla ilgili karmaşadan dolayı detaya girmek istemiyor olması olabilir. Konuşmanın devamında G1, toplumsal cinsiyet eleştirisi yapmakta ve isimlendirmenin yanlış olduğunu dile getirmektedir.

G2, konuyla ilgili şu açıklamada bulunmuştur: *"Çünkü atıyorum biyolojik olarak erkeğim, kimlik verilen kimlik, işte organlar vesaire hormonlar. Ama hissiyatınızda farklı*

bir şey var. Farklı hissediyorsunuz. Ve hatta her sabah uyandığınızda yani o bedende uyanmak istiyorsunuz belki de ama her uyandığınızda diyorsunuz ki yani yine böyleyim hani bir rüyada gibi. Ama yani hissettiğiniz beden değilsiniz. Sadece size verilmiş, bahşedilmiş bedenin içindesiniz…..Ama bu cinsiyet farklı bir şey, cinsel yönelim farklı bir şey yani kesinlikle farklı bir hissiyat yani."

G2'nin açıklamalarından biyolojik cinsiyet ile cinsel yönelimi birbirinden ayırdığı görülmektedir. G2'ye göre biyolojik cinsiyet hormonlarla alakalı bir durumken cinsel yönelim hissiyat ve duygularla alakalıdır. G2 kendisinin biyolojik olarak erkek olduğunu ama kadın gibi hissettiğini söylemesi de bu durumu doğrulamaktadır. Hissiyatının farklı olduğuna dikkat çekmektedir. Son cümlesinde cinsiyet ile cinsel yönelimin birbirinden farklı olduğunu dile getiren G2, cinsel kimlik ile alakalı bir açıklamada bulunmamış olup kavramlar arasındaki ilişkinin detayına girmemiştir.

G3, konuyla ilgili *"Şimdi şöyle biyolojik cinsiyetle cinsel yönelim farklı değildir hani cinsel kimlik fark edebilir. Çünkü şöyle, nasıl anlatayım. Biyolojik cinsiyette insanlar hani okey. Örnek veriyorum bir erkek bireyden bahsedelim. Biyolojik cinsiyeti erkek olan bir bireyden bahsedelim. Biyolojik cinsiyeti erkek olan bir birey ve cinsel yönelimi örnek veriyorum bu kişi gay diyelim. Hani cinsel yönelimi gay kendi hemcinsinden hoşlanıyor fakat biyolojik cinsiyeti erkek hani burada herhangi bir farklılık yok. Hani ben böyle biliyorum. Bu şekilde bunu savunuyorum. Bence herhangi bir farklılık yok…..Fakat ben kadın bedeninde doğup sonrasında erkek olmuş bir birey olarak kendimi erkek gibi hissediyorum ve erkek gibi yaşıyorum."*

G3'e göre biyolojik cinsiyet ile cinsel yönelim aynı şeyler olup cinsel kimlik bunlardan farklı bir durumdur. İlk ifadesine göre G3, cinsiyet ve cinsel yönelimi aynı cinsel kimliği farklı tanımlamaktadır. Bununla birlikte cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsel kimlik kavramlarına yönelik ayrıntılı açıklama yapmamaktadır. G3'e göre bir kişinin biyolojik cinsiyetinin erkek olup cinsel yöneliminin gay olması farklı bir durum değildir. Trans erkek olan G3, biyolojik cinsiyetinin kadın olduğunu bununla birlikte kendini erkek gibi hissettiğini ve öyle yaşadığını dile getirmektedir. Aslında bu ifadesinde sanki cinsiyeti ve yönelimi konusunda bir ayrım yaptığı izlenimi verse de ikisinin farklı olmadığını

vurgulamaktadır. Belki de G3 bu ifadesiyle cinsel yönelimin de biyolojik cinsiyet gibi doğuştan geldiğini ve cinsiyetten bağımsız olmadığını vurgulamaktadır.

G4, cinsel yönelim kavramlarına dair *"Cinsel yönelim kişinin hangi cinsiyetten hoşlandığını tanımlamak için cinsel kimlik ise kendini hangi cinsiyete ait hissettiğini tanımlamak için kullanılır. Mesela ben cinsiyet olarak fluid-gender, yönelim olarak biseksüelim."* şeklinde açıklamada bulunmuştur.

G4, cinsel yönelim ve cinsel kimliği birbirinden farklı kavramlar olarak değerlendirmekte ve iki kavrama dair detaylı açıklamada bulunmaktadır. Ancak daha sonra kendi cinsiyetini fluid-gender şeklinde açıklaması dikkat çekicidir. Çünkü gender-fluid net bir şekilde olmasa genellikle literatürde cinsel yönelim ya da cinsel kimlik olarak değerlendirilmekte ve cinsiyet olarak değerlendirilmemektedir. Ayrıca G4, daha önce cinsel yönelimi sorulduğunda fluid-gender cevabını vermiş ve gender-fluid'i bir yönelim olarak ifade etmişti. Bu soruda ise cinsiyet olarak değerlendirmektedir ve bu durum oldukça çelişkili olup G4'ün kavramlar konusunda çelişki yaşadığı anlaşılmaktadır.

G5, konuşmasının farklı bölümlerinde konuyla ilgili şu cevapları vermiştir: *"Cinsiyetim erkek. Cinsel yönelim noktasında eşcinsel bir bireyim…..Cinsel yönelim dediğimiz şey bireylerin karşı cins veya hemcinsi vb. şeylere karşı meydana gelen romantik, cinsel duygu ve isteklerinin belli cinsiyete olan çekimidir. Cinsel yönelimin toplumun geneli tarafından doğru kabul edilen yani beklenen yönelimden farklı olması olağan bir durumdur…..Cinsiyet algım şu: doğuştan seçemediğimiz bir bedende dünyaya gelmek. Kişisel olarak biyolojik cinsiyetimle herhangi bir sorun yaşamamaktayım. Seçme şansım olsaydı gene erkek olarak dünyaya gelmek isterdim doğrusu…..İletişim araçları vb platformlar cinsel yönelim üzerinde etkili değildir. Cinsel yönelim içgüdüsel olarak benliğimizde yer alır. Eşcinsellik rol model alınarak öğrenilen bir şey değildir."*

G5 ilk olarak cinsiyet ile cinsel yönelimi birbirinden ayırmakta ve cinsiyetinin erkek cinsel yöneliminin ise eşcinsel olduğunu söylemektedir. Konuşmasının farklı yerlerinde cinsel yönelim hakkında detaylı bilgi veren G5, cinsel kimlik kavramına hiç değinmemektedir. Biyolojik cinsiyeti kişinin kendisinin seçemediğini söyleyen G5, cinsel yönelimin de içgüdüsel olarak kişinin içinde bulunduğuna dikkat çekmektedir.

G6, konuşmasının farklı kısımlarında konuyla ilgili şu açıklamalarda bulunmuştur: *"Cinsel yönelim dediğimiz şey bir kişinin romantik ve/veya cinsel olarak kimi arzuladığıyla ilgili olan şeydir. Yani kişi romantik ve/veya cinsel olarak kimi arzuluyor? Kimle birlikte olmak istiyor? Ama dikkat edersen orada ve/veya var. Yani bir insanı homoromantik de olabilir. Cinsellik yaşamaz. Çünkü bir hem romantikliği hem de cinselliği aynı anda yaşamak zorunda değildir. Bir kişiyi sadece cinsel olarak da arzulayabilir. Bu çok normal bir şey. Bir kişiyi sadece çok duygusal olarak da seviyor olabilir ve bunun içinde cinsellik yoktur. Bu mesela, bu kavramı şeye de kaydırabilirsin. Arkadaşlarımızı, dostlarımızı çok seviyoruz değil mi? Aramızda romantik ilişkilenmeler var. Ama içerisinde cinsellik yok. Dolayısıyla biz aslında hepimiz bir yerde homoromantik insanlarız. Çünkü sen kendi cinslerin yani kadınlarla ilişki kurmuyor musun? Kuruyorsun. Çok sevdiğin kadın arkadaşların vardır. Ne bileyim aynı evde aynı yatakta birbirinizle uyumuşsunuzdur, bir şeyler paylaşmışsınızdır, beraber yemek yemişsinizdir cinsellikten bağımsız bak. Bunları paylaşabiliyor olmak zaten bu romantik açıklığı gerektiriyor. Dolayısıyla zaten insanların hepsi homoromantiktir. Zaten buradan doğru da ben bütün insanların biseksüel olduğunu düşünüyorum….. Cinsiyet kimliği dediğimiz şey de kişinin kendi beyan ettiği cinsiyetidir. Cinsel yönelimi cinsiyet kimliği kavramları birbirinden farklıdır. Orayı iyi anla ki şuna şaşırma. Lezbiyen bir trans kadın ya da gay bir trans erkeğe şaşırma ya da bisekseül bir trans kadına bir trans kadına şaşırma…..Trans olma hali biraz daha cinsiyet (düşünüyor) kimliği kavramıyla ilgili. O yüzden lgb aslında cinsel yönelimleri."*

G6, konuşmasında cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini birbirinden ayırmakta ve bu kavramlara dair detaylı açıklamalarda bulunmaktadır. Transseksüelliği cinsel kimlik olarak lezbiyen, gay ve biseksüel kavramlarını da cinsel yönelim şeklinde açıklamaktadır. Ancak cinsel yönelim kavramlarıyla alakalı dikkat çeken ve çelişkili bulduğumuz açıklamalar yapmaktadır. Kişilerin cinsel olarak değil duygusal olarak sevdiği arkadaşlarıyla olan ilişkilerini biseksüellik kavramı altında ele almakta ve buradan hareketle bütün insanların homoromantik ve biseksüel olduğunu iddia etmekte ve noktada homoseksüelliğe dair bir çıkarım yapmaktadır. Ancak burada kastedilen cinsel yönelimler olup kişinin bir arkadaşıyla olan ilişkisi cinsellik kapsamında değerlendirilmemelidir. Çünkü cinsel yönelim dediğimiz şey kişinin bir cinse karşı duygusal, cinsel olarak arzu duymasıdır. Eğer ortada cinsellik ve arzu yoksa cinsel yönelim de olmayacak ve G6'nın

dediği gibi arkadaşını seven herkes biseksüel olmayacaktır. Burada ciddi bir kavram karmaşası söz konusudur. Bununla birlikte G6, insanları kalıplara sokmanın, sınırlandırmanın yanlış olduğunu ifade etmekte ancak bir yandan herkes homoromantik diyerek kendisiyle çelişkiye düşmekte ve insanları kendi kavramlarına göre sınırlandırmaktadır.

G7, konuyla ilgili *"Bu konuda kendimi çözebilmiş değilim. Yani herhangi bir cinsiyete cinsel çekim duymuyorum ne erkeğe ne kadına. Kendimi evet erkeğim, erkek olarak tanımlayabilirim. Cinsiyetsiz olarak da tanımlayabilirim kendimi. Yani aslında bence her kişi özeldir. Her ilişki farklıdır heteroseksüel ya da homoseksüel. Bu yüzden bence kalıplar sadece bilimsel olarak niteleme yani genelleme yapmak için birbirine benzeyen şeyleri gruplandırmak için kullanılan bir terim. Her aseksüel aynı değildir ya da her heteroseksüel aynı davranışı göstermez. Bu yüzden bence bir kalıp içine sokmak bilmiyorum bence uygun değil. Sadece bilimsel olarak açıklamak için kullanılan terimlerdir ve eğer bilimsel olarak kimliğim açıklanacaksa aseksüelim diyebilirim….Yönelim de ruhla alakalı bence. Biyolojiyle alakası yok bence. Çünkü insan bilmiyorum belki biyolojiyle de alakalıdır. Bu konuda çok bilgim yok fizyolojik olarak. Ama sadece hissediyorsunuz. Karşınızdakinin kim olduğunu önemsemeden onun ruhuna aşık oluyorsunuz ki bence herkes öyle. O yüzden bence biyolojiyle çok ilişkili değil. Daha çok hislerle alakalıdır."*

G7, kalıplara ve isimlendirmelere karşı olduğunu ancak bilimsel olarak söylemesi gerekirse cinsel kimliğinin aseksüel olduğunu ifade etmektedir. Cinsel kimlik ve cinsel yönelimin farklı olduğuna değinen G7, cinsel yönelimin biyolojiyle değil ruhla alakalı olduğunu söylemekte ama bundan emin olmadığını da belirtmektedir. Bu konuda net bir ifade kullanmamaktadır. Ancak cinsel yönelimin kesinlikle doğuştan geldiğine dair de bir açıklama yapmamaktadır. Aseksüellik genel olarak cinsel yönelim altında ele alınıyorsa da G7, aseksüelliği cinsel kimlik şeklinde değerlendirmektedir.

Tablo 2. Lgbt+ Bireylerin Cinsel Yönelim Kavramlarına Dair Düşünceleri

Bireyler	**Cinsel Yönelim Kavramlarına Bakışları**
G1	Cinsiyet ve cinsel yönelimi birbirinden ayırmaktadır. Cinsiyet hormon ve kromozomlarla, cinsel yönelim psikoloji ve düşünceyle ilgili olup yönelim felsefi bir arayıştır. (G1, cinsel kimliğe dair açıklama yapmamaktadır).
G2	Cinsiyet hormonlarla, cinsel yönelim duygularla ilgilidir. (G2, cinsel kimlikle ilgili açıklama yapmamıştır.)
G3	Cinsiyet ile cinsel yönelim aynı şey olup cinsel kimlik farklıdır. (Ancak G3, kavramlara ilişkin detaylı açıklama yapmamıştır).
G4	Cinsel yönelim ve cinsel kimlik birbirinden farklıdır. (Ancak G4, bunlara dair açıklama yapmamıştır. Konuşmasının bir yerinde gender-fluidi cinsiyet olarak bir başka kısmında ise cinsel yönelim olarak tanımlamıştır).
G5	Cinsiyet ile cinsel yönelim farklıdır. Cinsel yönelim içgüdüseldir, cinsiyet de doğuştandır. (G5, cinsel kimliğe hiç değinmemiştir).
G6	Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği farklıdır. (G6, kavramları ayrıntılı açıklamıştır. Ancak insanların arkadaşlarına duyduğu sevgiyi cinsel yönelimle karıştırmakta ve herkesin biseksüel olduğu yanılgısına düşmektedir).
G7	Cinsel kimlik ve cinsel yönelim farklıdır. (Ancak G7, kavramlar hakkında belirsiz ve çelişkili ifadeler kullanmıştır.)

Cinsel yönelim kavramları konusunda çalışma grubundaki lgbt+ bireyler arasında farklı görüş ve düşünceler mevcuttur. Kavramsal çerçeve kısmında değindiğimiz gibi cinsiyet, cinsel yönelim, cinsel kimlik ve cinsiyet kimliği gibi kavramların tanımında netlik bulunmamakta ve ortak bir literatürün olmaması da konuyu daha da karmaşık hale getirmektedir. Görüşme yapılan bireyler de her kavram için farklı ifadeler kullanmışlar

ve her biri kavramlara farklı anlamlar yükleyerek kavramları kendi düşüncelerine göre tanımlamışlardır. Bir diğer husus ise bazı bireylerin bu tarz isimlendirmeleri doğru bulmadığı ve bu isimlendirmelerin insanları sınırlandırdığını düşünmeleridir. Hatta bu noktada G1, bir zamanlar üye olduğu lgbt+ derneğini de eleştirmekte ve derneklerin de bu tarz isimlendirmelerle kişileri sınırlandırdığına dikkat çekmektedir.

4.4. Biyolojik Cinsiyet

Bu kısımda çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin biyolojik cinsiyete dair düşünceleri ele alınmıştır. Bir önceki kısımda cinsel yönelim kavramlarını nasıl açıkladıkları ve bu konudaki kavram karmaşası gündeme getirilmiş olup şimdi ise biyolojik cinsiyet ile cinsel yönelim hakkında ayrım yapıp yapmadıkları ve bu ikisi arasındaki ilişkiyi nasıl kurdukları tespit edilmiştir.

G1, biyolojik cinsiyetle ilgili olarak şu açıklamada bulunmuştur: *"Şimdi bu konuya ben baya kendim açısından cevap veriyorum. Araştırdım ama araştırdıklarımdan doğru etkilenip etkilenmediğimi de bilmemekle beraber fark ettiğim tek şey şu: biyolojik olarak bir xy kromozomu ya da xx kromozomu ile doğuyoruz. Bu kısmen bir cinsiyetimizi belirliyor ve bu belirlilikte en büyük olayları vücudumuzdaki bulunan hormon bezlerinin nasıl çalıştığı ve ne kadar miktarda salgı yaptığı şekilde biyolojik olarak baktığımızda. Ama iş cinsel kimliğe ve yönelime geldiğinde durum tamamen değişiyor….. Şöyle bir şey olmuş oluyor bu kimden hoşlandığın ya da ne olduğun sorusunun cevap vermesi birazcık psikolojik bir süreç. Yani insanın kendi kendisini tanımasıyla alakalı bir şey ve bu hani düşünce şeklinden olduğu için vücudumuzdaki hani cinsiyetimizi biyolojik olarak belirtecek x y'lerin düşüncelerimize bir etkisi olmuyor. Ha şu şekilde bir etkisi olmuş oluyor toplum xx' e ve xy'e roller biçiyor. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet dediğimiz olay….. Ben bu açıdan baktığımızda bir kromozoma x ya da y diyen de zaten biz insanlarız yani bu doğru. Ama şöyle bir gerçek var ki kalkıp da atom seviyesinde molekül seviyesinde incelediğimizde zaten bir farklılık var yani ve bu farklılık zaten gözle görünür değişikliklere neden oluyor. Bu illa direkt gözümüzle baktığımız değil ama ne bileyim kan tahlillerde aldığımız sonuçlarda olmuş oluyor, fiziki görünüşte de olmuş oluyor. Yani kalkıp da y kromozomu kalkıp toplumun uydurduğu bir şeymiş olmak az önceki dediğim gibi zaten kelimelere isim veren daha doğrusu kavramları isimlendirenler biz insanlarız.*

Hani dedikleri şey yanlış değil ama demagojiden başka bir şey değil. Sadece konuyu çarpıtmış olmuş oluyorlar. Sonuç olarak biyolojik olarak bir farklılık var. Ama biyolojik olarak farklılık bu kadar önemli bir şey mi?..... Önümüzde mesela bir yüzyıllık süreçte belki bir z kromozomu oluşmuş olacak bunu bilemiyoruz yani."

G1 biyolojik cinsiyetin var olduğunu ve insanların en temelde doğuştan getirdikleri hormonal ve anatomik farklılıkları olduğunu kabul etmektedir. G1'e göre bazı lgbt+ kişi ve kuruluşların aslında biyolojik cinsiyet de insanların ürünüdür anlayışı demogojiden başka bir şey olmayıp konuyu çarpıtmaktır. Çünkü G1 görünüş ve hormon açısından kadın ve erkek iki cinsiyeti kabul etmekte ancak cinsel yönelimin farklı olduğunu söylemektedir. Ancak konuşmasının bir başka kısmında belki de ilerleyen yıllarda z kromozomunun bulunabileceğini söyleyerek az önceki ikili cinsiyet konusundan farklı bir açıklama getirmiştir. Bu noktada bir karmaşa söz konusu gibidir. G1'e göre biyolojik cinsiyet hormon ve kromozomlarla cinsel yönelim ise psikoloji ve düşünceyle alakalı bir durumdur. Bununla birlikte G1, biyolojik cinsiyetin o kadar da önemli olmadığını düşünmektedir. Biyolojik olarak erkek ya da kadın olmak önemli değildir. Önemli olan kişilere insan olarak yaklaşabilmektir.

G2, konuyla ilgili şunları söylemiştir: *"Çünkü atıyorum biyolojik olarak erkeğim, kimlik verilen kimlik, işte organlar vesaire hormonlar. Ama hissiyatınızda farklı bir şey var. Farklı hissediyorsunuz. Ve hatta her sabah uyandığınızda yani o bedende uyanmak istiyorsunuz belki de ama her uyandığınızda diyorsunuz ki yani yine böyleyim hani bir rüyada gibi. Ama yani hissettiğiniz beden değilsiniz. Sadece size verilmiş, bahşedilmiş bedenin içindesiniz….. Ama yani seni hiçbir şey yönlendirmiyor. Hani şey deniyor ya işte tecavüze mi uğradın hani böyle hissetmeye başladın falan. O zaman ki her tecavüze uğrayan kız çocuğu lezbiyen olurdu, hemcinsine ilgi duyardı. Veya her erkek çocuğu kendi hemcinsine yönelirdi yani mantıken eğer böyle olacaksa, bu düşünceyle olacaksa….. Ama şimdi günümüzde şimdi farklı bir cinsiyet oluşturacak halimiz yok yani sonuçta kendi çapımızda. Bu böyle bir şeydir."*

G2, biyolojik cinsiyetin doğuştan geldiğini ve bu bedeni seçme imkanının bulunmadığını söylemekte ve biyolojik cinsiyeti kabul etmektedir. Biyolojik cinsiyetten bahsederken organlar ve hormonların farklılığına değinmekte ve farklı bir cinsiyetin

oluşturulamayacağını, var olan cinsiyetlerin değiştirilemeyeceğini dile getirmektedir. Bununla birlikte G2'ye göre cinsel yönelim farklı bir şey olup ve bu daha çok hislerle alakalıdır. Yönelim öyle birilerinin iddia ettiği gibi özenti ya da travma sonrası oluşabilecek ya da değişebilecek bir şey değildir. Yine G2 kendisini hep kadın gibi hissettiğini ve bu hissinin hiç değinmediğini söylemektedir.

G3, konuyla ilgili *"Biyolojik cinsiyeti erkek olan bir birey ve cinsel yönelimi örnek veriyorum bu kişi gay diyelim. Hani cinsel yönelimi gay kendi hemcinsinden hoşlanıyor fakat biyolojik cinsiyeti erkek hani burada herhangi bir farklılık yok. Hani ben böyle biliyorum. Bu şekilde bunu savunuyorum. Bence herhangi bir farklılık yok….. Fakat bu durum doğumdan itibaren olan bir durum ve kimse emin olun doğduktan sonra açık konuşayım: kendim için konuşmak gerekirse ben kendimi yıllarca sapkın olduğunu düşündüm ve hep hani ben nasıl böyle hissedebilirim, bu nasıl bir problem hani bunu nasıl aşabilirim diye çok uğraştım. Sonrasında da lgbt diye bir şeyin var olduğunu trans bireylerin de olduğunu öğrendim. Tabi bu biraz geç oldu. 16 yaşında öğrendim ben 25 yaşındayım şu an….. Fakat ben kadın bedeninde doğup sonrasında erkek olmuş bir birey olarak kendimi erkek gibi hissediyorum ve erkek gibi yaşıyorum."*

G3, biyolojik cinsiyeti kabul etmekte hatta kendi yöneliminden bahsederken de kadın ve erkek üzerinden kendini tanımlamaktadır. Ancak biyolojik cinsiyet ile cinsel yönelimin farklı olmadığını ve yönelimin de doğuştan gelen bir durum olduğuna dikkat çekmektedir. Ona göre biyolojik cinsiyet vardır ve yönelim de bu biyolojik cinsiyetle birlikte vardır.

G4, konuyla ilgili olarak kısa bir açıklamada bulunmuştur*: "Mesela ben cinsiyet olarak fluid-gender, yönelim olarak biseksüelim."* Ayrıca G4, cinsiyet konusunda mutlak doğru var mıdır sorusuna *"Bence yok denecek kadar az. Bunların da biyolojik olanlar olduğunu düşünüyorum."* şeklinde cevap vermiştir.

G4 biyolojik cinsiyetin varlığını kabul etmektedir. Bu "biyolojik olanlar" şeklindeki ifadesinden anlaşılmaktadır. G4 biyolojik cinsiyeti kabul etmekte ancak konuyla ilgili detaylı bir açıklama yapmamaktadır. Ayrıca kendi cinsiyetinden bahsederken fluid-gender demesi dikkat çekici olup bu ya kavram karmaşasından ya da kadın ve erkek haricinde farklı cinsiyetlerin olduğunu kabul ettiğinden olabilir. Ancak bununla ilgili net bir bilgimiz bulunmamaktadır.

G5, biyolojik cinsiyetle alakalı şu cevabı vermiştir: *"Cinsiyetim erkek. Cinsel yönelim noktasında eşcinsel bir bireyim….. Cinsiyet algım şu: doğuştan seçemediğimiz bir bedende dünyaya gelmek. Kişisel olarak biyolojik cinsiyetimle herhangi bir sorun yaşamamaktayım. Seçme şansım olsaydı gene erkek olarak dünyaya gelmek isterdim doğrusu. Cinsiyet değişim noktasında transseksüel veya çift cinsiyetli bireylerin sahip olmak istediği bedenlere geçmesi anlaşılabilir bir durumdur. Mesela beyin olarak bir kadınsınız, kadın gibi düşünüyorsunuz fakat bedeniniz erkek bu durum bireyin hayatını her anlamda kötü etkiler….. Tek bildiğim erkeğin penisi kadının vajinası vardır. İsteyen türünü devam ettirir isteyen ettirmez, karar meselesi."*

G5, biyolojik cinsiyeti kabul etmekte ve biyolojik cinsiyetin doğuştan geldiğini, kişinin bu konuda seçme hakkının olmadığını ifade etmektedir. Biyolojik cinsiyet olarak kadın ve erkekten bahsetmekte ve bunların anatomik olarak farklılıklarına işaret etmektedir. Yönelimin ise biyolojiden farklı olduğunu ve düşünce yapısıyla ilgili olduğunu dile getirmektedir. Yani biyolojik cinsiyet anatomiyle yönelim ise düşünceyle ilgilidir.

G6, konuyla ilgili şu cevabı vermiştir: *"İnsanın varlığını biz tanımlıyoruz. Düşünebiliyor bir şekilde, konuşabiliyor. İki eli var, iki bacağı var, gözü var vesaire. Ama daha sonrasında gözlemlerken ne çıkıyor ortaya? İnsanlar arasında farklılıklar olduğu ortaya çıkıyor. Bu seferde bu farklılığı ikiye ayırıyorlar. Ama bu ayırma tabi ki daha bilimin olmadığı vesaire yıllarda tabi ki her şey deneyim ve pratikle sabit olduğu için gözlem ve fizyolojik özelliklerden yönünde ikiye ayrılıyor. İkiye ayırdığımızda biz bunlara ne diyoruz? Kadın ve erkek. Ama işte yine ne oluyor mesela? Erkek dediğimizde kafamızda bir şey canlanıyor, kadın dediğimizde bir şey canlanıyor. Bunun sebebi işte tamamen içine doğduğumuz kültüre gelene kadar toplumun öğrendiği, biriktirdiği her şeyi kültür, örf, anane, adet, gelenek, görenek vesaire ile toplumsal bir bellekle bilinçaltının günümüze kadar gelmesi….. Dolayısıyla biyolojik olarak aslında biz ayrışmıyoruz. Biyoloji sen kadınsın ya da sen erkeksin demiyor. Sana sadece şunu söylüyor doğuştan getirdiğin biyolojik özelliklerin benim ayrım yaptığım noktada ikinci kategoriye uyuyor diyor. Kadın ya da erkeği bak oradan kaldıralım mesela bir ya da iki diyelim. Sen doğduğunda kadındın yani senin atanmış cinsiyetin kadın. Bu ne demek? Tıbbın, bilimin sana atadığı cinsiyet kadın. Çünkü kendi ayrım yaptığı yerden senin uyduğun yer ikinci kategori. Sana diyor ki aaa diyor bak senin kategorin ikinci kategori, sen diyor bir kadınsın ve diyor büyüdüğünde işte memelerin büyümeye başlayacak, çok kıllanma olmayacak bildiğim kadarıyla diyor ekstra bir durum gerçekleşmezse, vulva ve vajina*

yapısıyla doğdun, rahmin var, doğurgan bir özelliğe sahipsin. Biz sadece bu özellikleri taşıyanlara kadın demişiz….. Dolayısıyla biz genelde şey diyoruz hani atanmış cinsiyet biyolojik demektense. Ama çünkü yani tıbbın da bize atadığı şeyler de hep o yönde ya hani. Doğdun, penisin varsa erkek, vulvan varsa kadın diyorlar. Birazcık da fizyolojiye göre aslında, dışa göre toplum sana atıyor o şey, o cinsiyeti…… Yani queer teori kadın ve erkeğin olduğunu biliyor. Kabul etmesini (düşünüyor) ne yönden sorduğunu anlamadım sadece. Yani şu; tek olduğunu, queer teori hiçbir şeyi temelde şey yapmaz. Nedir o? Mutlak olarak kabul etmez. Yani o yüzden hani kadın ve erkeğin var oluşu okeydir ama kadın ve erkek vardır, iki tanedir hayır. Ama tabi ki kadın vardır, erkek vardır, başka cinsel yönelimler, cinsiyet kimlikleri vardır. Bunları zaten doğası gereği bir noktada kabul etmek zorundadır. Çünkü varoluş şeklidir bunlar."

G6, biyolojik cinsiyetle alakalı oldukça çelişkili cevaplar vermiştir. Konuşmasının bazı kısımlarında kadın ve erkeğin farklı biyolojik cinsiyetler olduğunu, bu iki cinsiyetin farklı anatomik yapıları olduğunu kabul etmektedir. Ancak bir yandan biyolojik cinsiyeti toplumsal cinsiyetle açıklamaya çalışmaktadır. Yani hem anatomik farklılıklar olduğunu kabul etmekte hem de bu farklılıkları insanların kendilerinin oluşturduğunu iddia etmektedir. Ayrıca "queer teori biyolojik cinsiyeti kabul eder mi?" şeklindeki soruya da teorinin eleştirisinde bulunduğumuz gibi net bir cevap verememiştir. Yani queer teori biyolojik cinsiyeti kabul eder, etmek zorunda ancak hiçbir şeyi mutlak olarak kabul etmez, kadın ve erkek dışında yönelimleri de kabul eder gibi açıklamalar oldukça çelişkili ve belirsiz görünmektedir. Bu durum hem queer teorinin belirsiz ve zor bir teori olmasından hem de G6'nın konu hakkında kavram karmaşası yaşıyor olmasından kaynaklanıyor olabilir.

G7, konuyla ilgili "*Yani biyolojik olarak doğan cinsiyetler hatta çift cinsiyetliler bile tanınmıyor, hermofraditler. Yani sadece toplumda iki cinsiyet var ve bunlar üzerinden insanlar değerlendiriliyor. Hala daha öyle. Başka cinsiyetler tanınmıyor. Halbuki mesela geçen gün okuduğum bir makalede bir mantar türünün altı binden fazla cinsiyeti olabiliyormuş. Yani evren bu kadar çeşitliyken sadece iki cinsiyet olduğunu düşünmek bilmiyorum garip bence. Bence farklı cinsiyetler de vardır ama toplum ne yazık ki."* cevabını vermiştir.

G7, biyolojik cinsiyetin var olduğunu ancak yalnızca kadın ve erkek iki cinsiyetin olmadığını söylemektedir. G7'ye göre kadın ve erkek dışında başka cinsiyetler de olmalıdır. Yalnızca kadın ve erkeğin olması G7 için garip bir durumdur. Bununla birlikte G7, başka cinsiyetlerden neleri kastettiğini açıklamamış ve konuyla ilgili detaylı bilgi vermemiştir. Sadece insan türünü diğer canlı türleriyle karşılaştırmakta ve örneğin mantar türünde binlerce cinsiyet olması gibi insan türünde de çok fazla cinsiyetin olmasını normal kabul etmektedir.

Tablo 3. Lgbt+ Bireylerin Biyolojik Cinsiyete Dair Düşünceleri

Bireyler	**Biyolojik Cinsiyete Dair Düşünceleri**
G1	Biyolojik cinsiyet vardır ve doğuştandır. (G1, biyolojik cinsiyetin insan ürünü olduğuna katılmamaktadır). Kadın ve erkeğin anatomik olarak farklı olup ilerleyen yıllarda belki üçüncü bir cinsiyetin de bulunabilir. Önemli olanın cinsiyet değil insanlıktır.
G2	Biyolojik cinsiyet vardır ve doğuştandır. Değişebilecek bir şey değildir. (G2, biyolojik cinsiyet olarak kadın ve erkekten bahsetmektedir).
G3	Biyolojik cinsiyet vardır. Ancak cinsel yönelim de biyolojik cinsiyet gibi doğuştandır. (G3, biyolojik cinsiyet olarak kadın ve erkekten bahsetmektedir).
G4	(G4'e göre biyolojik cinsiyet vardır. Ancak konuyla ilgili açıklama yapmamıştır).
G5	Biyolojik cinsiyet vardır ve doğuştandır. (G5, biyolojik cinsiyet olarak kadın ve erkekten bahsetmektedir).
G6	(G6, biyolojik cinsiyetin olduğunu, kadın ve erkeklerin anatomik olarak farklı olduğunu ama bu farklılığı insanların oluşturduğunu söylemiştir. Anatomik farklılığın insanlar tarafından nasıl oluşturulduğuna dair açıklama yapmamıştır. Queer teorinin de biyolojik cinsiyeti kabul ettiğini ama sadece kadın ve erkeği değil başka yönelimleri de kabul ettiğini ve queer teori için mutlak diye bir şeyin olmadığını ifade etmiştir).
G7	Biyolojik cinsiyet vardır ama yalnız kadın ve erkek değil başka cinsiyetler de vardır. (Ancak G7, başka cinsiyetlerin neler olduğunu söylememiştir. Ayrıca başka cinsiyetlerin olabileceğini bitki türleri üzerinden açıklamıştır).

Tablodan da anlaşılacağı üzere lgbt+ bireyler biyolojik cinsiyete yaklaşımı birbirinden farklıdır. Temelde hepsi biyolojik cinsiyetin olduğunu ve kadın ve erkeğin farklı anatomilere sahip olduğunu kabul etmektedir. Yalnızca G6, anatomik farklılıkların toplum tarafından oluşturulduğunu söyleyerek çelişkiye düşmüştür. Bununla birlikte bazı bireyler biyolojik olarak sadece kadın ve erkekten bahsetmekte bazıları ise başka cinsiyetlerin de olabileceğini söylemektedir. Başka cinsiyetlerden bahseden bireyler bu cinsiyetlerin neler olduğuna dair açıklama yapmamıştır.

4.5. Queer Teori

Bu kısımda çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin queer teori hakkındaki düşünceleri tespit edilmiştir. Queer teori oldukça belirsiz ve anlaşılması zor olan bir teoridir. Bu konu hakkında görüşme yapılan lgbt+ bireyler neler düşündüğü ve queer teoriden neler anladıklarına dair bulgular paylaşılmıştır.

G1, queer teori hakkında şunları söylemiştir: *"Şimdi şöyle bu konuda ben işte bu konularda okumaya ortaokul yıllarında falan başlamıştım ve o dönemde elime geçen ilk kitap Freud'un kitabıydı ve kendisi pek fazla eşcinsel seven bir tip değil. Genellikle bunların hepsini hastalıklı olarak gören birisiydi ve ben senelerce kendimi hastalıklı olarak düşünmüştüm ama sonradan başka psikologların, psikiyatrilerin kitaplarını okuduğumda bir şablon oturdu. Sonrasında bu şablonun oturmasından sonra son gördüğüm beş altı yıl içerisinde bir bu lgbt nokta nokta diye harfleri ekleyip giden topluluk yani ben de onlardan birisiyim ama şöyle bir davranış geliştirdiler her şeyi yeniden isimlendirme ve bu isimlendirme çerçevesinde şemsiye bir terim uydurup queer teori denilen bir kavram çıkardılar ve her şeyi bununla kapsamaya çalıştılar. Ben bu şekildeki hani isimlendirme şekline gitmeyi hatta bu isimlendirmede tersine de gittiler. Örneğin trans olmayanları na-trans diyip işte ne bileyim heteroseksüelleri cinsle etiketleyip yeni terminoloji çıkardılar. Benim düşündüğüm şey bu şekildeki tamam yeni bir görüş, bakış açısı çıkartıyorsun ama queer teori denilerek bence tersi yönden bir ayrımcılık yapılmış oluyor. Normalde hani bir isimlendirme verilecekse hani insan olarak aslında değerlendirilmesi lazım ya da ne bileyim cinsiyet teorisi olarak isimlendirmek daha makbule geçerdi. Bu şekildeki isimlendirmeden dolayı bence daha çok tepki çekilen bir hale getirildi ve zaten hani çalışmalar şey önceden direkt eşcinseller işte lezbiyenler,*

gayler, translar üzerine olan çalışmalar hepsi queer teori adı altında toplandı. Hani temelde bir şey değişmiş olmadı. Sadece isimlendirmeler ve terminolojiler değişti ve ben bunun yanlış olduğunu düşünüyorum. Yani daha evrensel isimlere geçmek lazımdı insan *diye. Böyle düşünüyorum."*

G1'in konuyla ilgili verdiği cevaplar oldukça dikkat çekicidir. Bir lgbt+ birey ve hatta bir queer olarak queer teoriye ve lgbt+ kişi ve derneklerine getirmiş olduğu eleştiriler aslında lgbt+ bireylerin de tek bir düşünceye sahip olmadığını ve her bireyin konuyla ilgili farklı görüşleri olduğunu göstermesi açısından önemlidir. G1, lgbt+ derneklerinin her geçen gün yeni bir isimlendirme bulduklarını bu isimlendirmelerin insanları sınırlandırdığını dile getirmektedir. Aynı şekilde queer teorinin herkesi bir çatı altında toplama isteğinin bizim de kuramsal çerçeve kısmında değindiğimiz gibi yeni bir sınırlandırma ve demogojiden başka bir şey olmadığını vurgulamaktadır. G1'e göre şu, bu, erkek, trans vs. değil insanların insan olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde lgbt+ dernekler ve queer teori de eleştirdikleri duruma kendileri düşmekte yine bir takım isim ve kavramlarla insanları sınırlandırmaktadırlar. G1'e queer teorinin biyolojik cinsiyet hakkındaki düşüncelerini ve biyolojik cinsiyetin aslında toplumsal söylemin ürünü olduğu düşüncesine bakışını sorduğumuz da şu cevabı vermiştir: "*Hani dedikleri şey yanlış değil ama demagojiden başka bir şey değil. Sadece konuyu çarpıtmış olmuş oluyorlar. Sonuç olarak biyolojik olarak bir farklılık var. Ama biyolojik olarak farklılık bu kadar önemli bir şey mi? Yani daha doğrusu şu trans bireyler haricinde ki trans bireylerin de ben hani kendi düşündüğüm olayı onlar kendi bedenlerinin yanlış cinsiyet bedenlerinde bulunduklarını söylüyorlar. Ama bedenlerinin kadın bedeni ya da erkek bedeni olduklarını da kendileri adlandırıyorlar. Yani benim için bir erkek cinsel* organıyla *bir kadın cinsel organı arasındaki farkın bir insanın saç rengi arasında farkı yok yani. Sarı saçlı da olmuş olabilirsin, siyah saçlı da olmuş olabilirsin. Ama yani biyolojik açıdan baktığında aslında bir çok organ birbirinin aynısı. Sadece pozisyonel olarak yerleri farklı. Bu nedenden dolayı şey yani queer teorideki kalkıp da bu yaklaşımları yanlış bir yaklaşım. Yani aslında en temelde bir insan ya da erkek ayrımını evet biz insanlar yaptık. Ama hormonlarımızda zaten fark vardı. Ama biz zaten insanlarla ilgili şu ayrımı da yapıyorduk. Bu sarışın diyorduk, bu esmer diyorduk, bu siyahi diyorduk, bu beyaz diyorduk, bu sarı ırk diyorduk. Bununla arasında hiçbir fark yok yani. Bu kadar da büyütülmesi gereken, üzerinde tartışılması gereken bir konu değil."*

G1, burada queer teorinin biyolojik cinsiyet hakkındaki söylemlerini de eleştirmekte ve yaptıklarının lafı evirip çevirip söylemek olduğuna dikkat çekmektedir. Çünkü ne olursa

olsun biyolojik cinsiyet diye bir gerçeklik vardır ve bu gerçeklik kişilerin hormon ve kromozomlarında doğuştan işlenmiş bir haldedir. Bununla birlikte G1 tüm farklılıklardan ziyade insan kavramının önemine değinmektedir.

G2, konuyla ilgili şunları söylemiştir: *"Şöyle dediğim gibi yani ben queer teori hakkında böyle inanılmaz bilgi sahibi bir insan değilim. Ben de böyle gruplara falan katılmaya başladığım zaman görmeye başladım ve biraz araştırdım. Herhalde heteroseksüelliği reddeden bir teori sanırım, öyle değil mi?..... Queer teori hakkında pek fazla bir şey düşünmüyorum açıkçası…. Bana bir insan insandır yani ben insanı insan olduğu için değer veriyorum her zaman. Benim için Müslüman olması, yani alevi olması falan bunları hiçbir zaman sormuş bunlar benim için hiçbir zaman etken olmamıştır. Bu tarz şeylere ben karşıyım. Çünkü bana göre insan insandır. İyi niyeti hissedebildikten sonra gerçekten vicdanı, hiçbir sıkıntı yok geri şekilde. Çünkü her türlü insanın kötüsü var iyisi var biliyorsunuz siz de. Yani ben gayim, ben eğiyim böyle bir algı asla desteklemiyorum. Ben kadınım her zaman haklıyım böyle bir şey yok. Ben erkeğim her zaman güçlüyüm bunlara asla katılmıyorum. Kendi şeyini böyle yüceltmek anlamında hiçbir zaman böyle bir şey yapmadım. Ajitasyon yaptığımı hatırlamıyorum çok şükür. Yani insan gerçekten iyiyse ve neyse odur yani özünde bana göre. Heteroseksüelmiş falan bunlar benim için hiçbir zaman önemli olmadı yani açıkçası."*

G2, queer teori hakkında çok bilgisinin olmadığını ve konuyla ilgili elde ettiği bazı bilgileri de lgbt+ gruplarına katıldıktan sonra edindiğini açıklamaktadır. Queer teoriyi heteroseksüelliği reddeden bir teori olarak açıklamaktadır. G2'nin queer teori hakkında bilgisinin olmamasının nedeni teorinin yeni ve daha çok akademik ve felsefi bir söylem olması olabilir. Bununla birlikte bu cevap bize her lgbt+ bireyin queer teori hakkında ayrıntılı bilgisinin olmadığını, teorinin daha çok dernek ve akademi gibi ortamlarda bilinir olduğunu ve bu nedenle de queer teorinin lgbt+ bireyler tarafından farklı anlaşıldığını göstermektedir. Queer teoriye her bireyin farklı yaklaşmasının nedenleri teorinin yeni, felsefi, belirsiz ve anlaşılması zor bir teori olması olabilir. Ayrıca G2'nin herkesin insan olarak değerlendirilmesi gerektiği ifadesi lgbt+ bireylerinin birçoğunun ortak arzusudur.

G3, şu şekilde cevap vermiştir: *"Queer teori bu cinsiyetsizleştirme bakımından mı? Yani şunu söyleyebilirim cinsiyetsizleştirme olarak bakılırsa şunu söyleyebilirim: cinsiyetsizleştirme bence doğru. Bu insanları eşitliğe iter. Hani iter demeyeyim eşitliğe*

yönlendirir. Bu da her insanın eşit hak ve özgürlüklere sahip olması demek. Yani bu insanın yönelimi, kimliği ya da hani cinsiyeti ne olursa olsun ya da ekonomik sistem olarak bakacak olursak zengin ya da fakir ya da yani ne olursa olsun yani hiçbir şekilde bir insanı herhangi bir kefeye koymazsak queer teoriyi de cinsiyetsizleştirme olarak görürsek o yönden çekersek şunu söyleyebilirim: bence gayet mantıklı ve iyi olur. Çünkü bu olay tamamen kişiyi kadın ya da erkek ya da cinsiyet belirtmeden insan olarak değerlendirmektir. Bu gayet bence mantıklı ve makul bir durum diyebilirim."

G3, queer teoriyi cinsiyetsizleşme teorisi şeklinde açıklamakta ve cinsiyetsizleşmeyi ise eşitlik kavramı altında değerlendirmektedir. G3 için queer teori cinsiyetsizleşme, cinsiyetsizleşme ise eşitlik demektir. Bu açıdan G3, teoriyi mantıklı bulmakta ve desteklemektedir. Çünkü G3 için önemli olan insanlıktır ve herkes eşittir. Ancak burada sorulması gereken soru queer teorinin tam olarak anlatmak istediği şeyin bu olup olmadığıdır. Bununla birlikte G3'ün de diğer lgbt+ bireyleri gibi queer teoriyi kendi bakış açısından değerlendirdiği anlaşılmaktadır.

G4, queer teori hakkında şunları söylemiştir: *"Queer teori normları ve kalıp yargıları sorgular. Kim bu normları belirliyor ki? Bir kere normal olan ne ki ona uyacağız? Herkesin normali başka. Hangisine uyalım? Bunun yerine kendini kabullenip yola devam etmek elbet psikolojik olarak daha faydalıdır."*

G4, queer teorinin kalıpları ve norm olarak kabul edilen şeyleri yıktığını söylemektedir. Ona göre bu durum doğru ve olması gereken bir şeydir. Çünkü normları belirleyen ve onları norm haline getiren şeyin G4 için önemi yoktur. Zira herkesin normali başka olup herkes mutlu olacağı şekilde yaşamalıdır. G4 queer teoriyi normları yıkmak ve herkesin kendi normaline göre yaşaması şeklinde açıklamaktadır.

G5, konuyla ilgili çok bilgisinin olmadığını şu şekilde açıklamaktadır: *"Queer teori hakkında pek bir bilgim yok. Sanırım huysuz virjin gibi tiplemelerden bahsedilmekte bu durum insanların empati düzeylerini olumlu yönde etkileyebilir."*

G5, queer teori hakkında bilgi sahibi değildir. Teori kendisine huysuz virjini hatırlatmaktadır ve eğer böyleyse queer teori G5 için insanları empatiye yönlendirmesinden dolayı olumlu bir teoridir. Bu cevap da bize her lgbt+ bireyin queer teori hakkında bilgi sahibi olmadığını göstermektedir.

G6, teoriyle ilgili şunları söylemiştir: "*Aslında queer dediğimiz kavram, benim bakış açımdan queeri anladığım ve okuduğum yerden bakıldığında lgbti'nin içerisine alabileceğimiz bir şey değil. Çünkü o bir cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği değil. Ama lgbti'nin artının içine alıyorsa insanlar almalarının sebebi şu oradaki artı şunu ifade eder: heteronormativitenin, ikili cinsiyet sisteminin, heteroseksizmin dışında kalan tüm varoluş hallerini kabullenir ve kapsar. Ama queer birazcık daha çatı bir kavramdır, çatıdır. Yani bir heteroseksüel de queer olabilir. Çünkü queer biraz daha bir hayatı yaşama şekliyle, hayata bakışla alakalı. Queer, yapıbozumla yapısöküm kuramını biliyorsundur belki. Biraz Derrida'dan bakabilirsin belki, doğru orantılıdır. Queer bir oluş hali değildir bir eylemlilik halidir. Çünkü queer hiçbir şeyi olduğu gibi kabul etmez. Her şeyi kendi perspektifine göre yorumlayıp sana yeni bir şey verir. Yani sen dersin ki mesela bu bir kitap, ben sana derim ki hayır bu bir kitap değil. Ben bunu alırım, yoğururum, bir şeyler yaparım, sana bir hamur topu yaparım. Sana derim ki aslında bu bir hamur topu. Queer bir şeyi bozar ve sana yenisini verir. İnsanların, dışarıdaki insanların yapıp bozup sana sunduğu şeyleri de kabul edersin. Çünkü queer'de doğru olan hiçbir şey yoktur. Mutlak bir doğruluk yoktur kısacası. Çünkü bakış açısı farklıdır. İnsanlar neyi nasıl algılamak istiyorsa, neyi nasıl kendisine yakıştırarak yürümeyi tercih ediyorsa queer bunu kabul eder. Çünkü queer perspektifte mutlak doğru yoktur. Sen şey diyebilirsin işte dünyada iki tane cinsiyet vardır kadın ve erkek. Queer sana der ki yoo hayır, iki tane ama şöyle düşün sen queersin tamam mı, queer düşünceye sahipsin. Ben de queer bir düşünceye sahibim. Öyle bir o felsefede yaşıyorum. Sen bana diyorsun ki işte daha bir kademe daha ileri götürelim, dünyada iki tane cinsiyet vardır, ama cinsel yönelimler birbirinden farklı olabilirler, kadın ve erkek vardır falan diyorsun. Ben de sana diyorum ki hayır, benim için cinsiyet iki tane değil. Ondan sonra cinsiyet işte kaç tane insan varsa o kadar fazla cinsiyet vardır, o kadar fazla cinsel yönelim vardır. İnsanların yaşayışlarını işte görmezden gelemeyiz falan diyorum. Dolayısıyla ben bireylerin birçok hallerini kabul ediyorum. Queer bunu kabul etmek zorunda. Anladın mı? Queerin kendisi ama bir görüş değildir. Queer dedik ya hani bir felsefedir, bir yaşayış tarzıdır diye. Şimdi queer bir insan değil. Dolayısıyla queer ortaya bir görüş atamaz. Teori bir şekilde beslenmiş ve günümüze gelmiş ve teorinin kendisinin dediği şey aslında ben sana bozarım ve tekrar veririm. Queer sadece bir şeyi bozar, onu sana sunar ve sen onu kabul etmek zorundasındır. Ama sen de dersin ki hayır, ben bunu böyle okumuyorum, ben de onu değiştiriyorum. Dolayısıyla temelde indiğimiz yer şurası oluyor bireysellik ve herkesin bireysel noktada sunduğu şeyi kabul etmek aslında bir taraftan queer. Yani ortada bir savaş yok ve queer şunu söyler tamam yani o, ona göre olabilir,*

benim bu arada anladığım yerden söylüyorum bunların hepsini. Çünkü queer çok zor çok zor bir teoridir. Yani anlamak, onu hayatına geçirmek, uygulamak benim için ya da etrafımdaki insanlar için daha basit yerlerde. Yani queer olduğunu söyleyen insanlar bu arada queer olunmaz, sadece dil bazında bunu söyleyebiliriz. Çünkü queer bir yolda hali, yolda olma hali ve eylemlilik olduğu için queer olduğun an teori çöker, olamazsın o yüzden. Bir oluş şekli değildir. Ben queerim diyemezsin. Queer çünkü eylemliliktir, bozar, dönüştürür, yapar ve sürekli ilerler. Sabit bir şey değildir. Akışkandır."

G6'nın vermiş olduğu cevaptan queer teori hakkında çok daha bilgi sahibi olduğu, konuyla ilgili okuma ve araştırmalar yaptığı anlaşılmaktadır. Zaten G6, konuyla ilgili dersler verdiğini söylemiştir. G6, teoriyi kendi anladığı şekilde anlattığını çünkü teorinin çok zor bir teori olduğunu vurgulamıştır. G6'a göre queer teori her türlü düşünceyi yapı sökümü doğrultusunda bozar, yıkar ve yeniden üretir. Bu nedenle herkesin düşüncesini kabul eder ama hiç kimsenin düşüncesi mutlak değildir. Queer teoride mutlak diye bir şey yoktur, sürekli akışkanlık vardır. Ancak queer teorinin hem her düşünceyi kabul etmek zorunda olması hem de teori için mutlak ve sabit bir şeyin olmaması düşüncesi çelişkili ve karmaşık bir düşünce gibi durmaktadır.

G7, konuyla ilgili şu açıklamada bulunmuştur: *"Queer teori bildiğim kadarıyla insanların akışkan olduğunu söylüyor. Yani böyle bir insanı sınıf…Ya insanları bence insan olarak sınıflandırıyor başkasına zarar vermiyorsa yaptığı şey…. Queer teori okuduğum kadarıyla yani bildiğim kadarıyla cinsiyetlerin sınıflandırılmaması gerektiğini söylüyor. Her cinsiyetle herkesi tanımlayamazsınz diyor. Bence de öyle. Yani tanımlayamayız. İnsanı insan olarak değerlendirmeliyiz. Yaptığı şey birine ya da başka bir olguya zarar vermiyorsa, zararı olmuyorsa bu kötü değildir. Kötü değilse de bu kimseyi ilgilendirmez. Sadece insan olarak insanı görmemiz lazım. Ya da canlıyı canlı olarak görmemiz lazım. Sınıflandırmak, onları ayrıştırmak demek bir yerde bence. O yüzden queer teoriye katılıyorum."*

G7, queer teori hakkında detaylı bilgi vermese de teoriye dair bazı bilgileri bulunmaktadır. Ona göre queer teori insanların akışkan olduğunu, cinsiyetlerin sınıflandırılmasına karşı olduğunu dile getiren bir teoridir. Bu açıdan bakıldığında G7, queer teoriye katılmaktadır. Diğer lgbt+ bireylerin de söylediği gibi G7, insanların insan olarak değerlendirilmesi gerektiğini söylemiştir. Sınıflandırmak onun için doğru bir şey

değildir. Ancak G7, queer teorinin de insanları sınıflandırdığı düşüncesine dair bir şey söylememekte ve belki de bu şekildeki düşünceye katılmamaktadır.

Tablo 4. Lgbt+ Bireylerin Queer Teoriye Dair Düşünceleri

Bireyler	**Queer Teoriye Dair Düşünceleri**
G1	Queer teori lgbt+ derneklerinin yeni isimlendirmelerinden biridir. Aslında queer de insanları sınırlandırmakta ve belli kalıba sokmaktadır. Queer'in biyolojik cinsiyete dair söyledikleri demogojidir. (G1, queer'in biyolojik cinsiyetin insan ürünü olduğu düşüncesine katılmamaktadır.)
G2	(G2, queer teori hakkında çok bilgisi bulunmamaktadır. Queer kavramını derneklerden duymuş ve heteroseksüelliği reddeden bir teori olarak bilmektedir.)
G3	(G3, queer teoriyi cinsiyetsizleşme olarak ele almakta ve bunun cinsiyetler arasında eşitliği sağlayacağını düşündüğü için teoriyi desteklemektedir.)
G4	Queer teori kalıpları ve normları yıkmaktadır. Normal diye bir şey yoktur. Herkes kendi normaline göre yaşamalıdır. (G4, queer teorinin yeni bir norm ve kalıp oluşturup oluşturmadığına dair bir açıklama yapmamıştır.)
G5	(G5'in queer teori hakkında çok bilgisi bulunmamaktadır. Teori zihninde huysuz virjini çağrıştırmaktadır. Queer teorini empati yapabilmeyi sağladığını düşünmektedir.)
G6	Queer herhangi bir konuyu yapı sökümü yöntemiyle bozar ve yeniden üretir. Bu nedenle queer teori her düşünce yapısını kabul etmektedir. Ancak queer teori için mutlak doğru yoktur.
G7	Queer teori insanların akışkan cinsiyette olmalarını kabul eden ve cinsiyetlerin sınıflandırılmasına karşı olan bir teoridir.

Queer teori hakkında lgbt+ bireyleri birbirinden farklı yorumlarda bulunmuş ve teori farklı bağlamlarda ele alarak ortak literatürden uzaklaşmışlardır. Bazı lgbt bireyleri teori hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ve bu ismi derneklerden duyduklarını söylemiştir. Bu

durum queer teorinin akademik ortamda üretilen yeni, anlaşılması zor, belirsiz bir felsefi yaklaşım olduğu görüşünü desteklemektedir. G1, queer birey olmasına rağmen queer teorinin lgbt+ dernekleri tarafından çıkarılan yeni isimlerden biri olduğunu ve queer teorinin de diğerleri gibi insanları sınırlandırdığını, belli bir kalıba sokmaya çalıştığını söyleyerek hem teoriyi hem de derneklerin bu tutumunu eleştirmektedir. Teoriyi destekleyen bireyler ise queer teorinin sınırlandırıcı olup olmamasına dair bir açıklama yapmamıştır. Yine queer teorinin biyolojik cinsiyete dair görüşlerinin her lgbt+ bireyi tarafından kabul edilmediğini görmemiz mümkündür.

4.6. Cinsiyetsizleşme

Bu kısımda çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin "cinsiyetsizleşme" olgusu hakkındaki düşünceleri ele alınmıştır.

G1, cinsiyetsizleşmeyle ilgili olarak şunları söylemiştir: *"Aslında şimdi burada konu birazcık karışık. 2 yönlü bir cevap vermek lazım. Benim açımdan zaten ben cinsiyetsiz yetiştiğim için benim için sevindirici bir durum. Yani insanlar kalkıp da cinsiyet kavramından kurtulup birbirlerini insan olarak görmesi gerektiğini düşünmek şeklinde olmuş oluyor. Ama dedim ya iki tür cevap var. Diğer cevap da aslında yine şey yapmayı bırakmıyorlar. Yani insan olarak görmüyorlar. Daha çok harf veriyorlar. Yani cinsiyetsizleşmeyi böyle daha çok cinsiyet çıkartarak yapıyorlar. Yani teorik ve pratik birbirlerine uymuyor bu çalışma şeklinde yani. Yaptıkları ya da empoze etmeyi yanlış yapıyorlar. Benim anladığım o şekilde yani. Bana cinsiyetsizleşmeden bahsediyorlar ama gördüğüm şey birçok cinsiyet çıkartıp daha çok ayrıma gitmek. Yani temelde yapılması gereken şey hiçbir cinsiyetin olmayıp sadece insan olduğunu söylemek gerekirken bakıyorum işte lgbt-q-t falan bir sürü harf gelmiş oluyor. Madem cinsiyetsizleşiyoruz niye bu kadar çok harf geliyor. Yani artık ben takip edemez oldum yani çıkartılan cinsel kimlik, yönelimlerle ilgili kelimeleri yani. Bu bana hiç pratikte cinsiyetsizleştirmeymiş gibi gelmiyor. Daha çok büyüyormuş gibi geldi. Bu soruya cevabım bu."*

G1, cinsiyetsizleşme kavramının aslında kendisi için olumlu bir kavram olduğunu çünkü kendisinin cinsiyetsiz bir şekilde yetiştirildiğini söylemektedir. Ancak bununla birlikte G1, cinsiyetsizleşme olgusunun yanlış anlaşıldığını ve yeni çıkan çok fazla cinsel yönelim

olduğunu, her birine yeni bir harf verilerek daha fazla cinsiyet ve yönelimin çıkarıldığını eleştirmektedir. Ona göre bu durum cinsiyetsizleşmenin tam tersi bir durum olup teorik ve pratik boyutta bir çelişki bulunmaktadır. Halbuki G1 için olması gereken her geçen gün yeni bir cinsel kavram çıkarmak değil cinsiyetlerin bir kenara bırakılarak bireylere insan olarak yaklaşmaktır.

G2, konuyla ilgili şu cevabı vermiştir: *"Cinsiyetsizleşme dediğimiz şey, cinsiyet algısının tamamen yok etmekten bahsediyorsunuz. Cinsiyetsizleşme toplumsal bir ürün müdür, aslında inanılmaz böyle çok derin bir şey yani. Yani cinsiyet algısı ne zaman başlamış mesela ona bakmak lazım herhalde yani, mesela tarihine işte ne zamandan beri doğumdan sonra tam doğumdan önce mesela çok önceden hani ultrason yoktu, bir şey yoktu. Cinsiyete bakılmıyordu. Doğar doğmaz cinsiyeti yapıştırıyorlar sonuçta. Ne zaman başladı, bunlar önemli şeyler aslında ama yani bilmiyorum bence çok farklı bir şey olurdu herhalde. Yani şimdi herkes mesela bir kadın bir erkek olarak beden oluyor. Tabi şeyleri saymıyorum. Çift cinsiyetli falan doğanları saymıyorum. Hani diyecek ki acaba benim şeyim ne hani ben gerçi o zaman cinsiyet algısı olmadığında da merak etmeyecek. Yani bilemiyorum ya çok farklı bir şey aslında ama çok karışık olurdu herhalde ya. Böyle tabirler daha çok işi kolaylaştırıyor sanki. Kendini açıklama konusunda da bence yani en azından. En azından ben öyle düşünüyorum yani."*

G2, cinsiyetsizleşmenin çok garip, tuhaf ve karmaşık bir durum olduğundan bahsetmektedir. Cinsiyet algısının tamamen yok edilmesi G2 için düşünülmesi mümkün olmayan bir durumdur. Çünkü G2, insanların doğuştan kadın ya da erkek olarak doğduklarını bu nedenle de cinsiyet algısının yok edilmesinin düşünülmesi zor bir şey olduğunu vurgulamaktadır. Bununla birlikte G2, cinsel yönelimler konusunda ortaya çıkan farklı isimlerin kişilerin kendilerini açıklama noktasında kolaylık sağladığını söylemektedir. Burada dikkat çeken husus G2'nin önceki konuşmalarında isimlendirmenin insanları sınırlandırdığını ve bu nedenle insanlara insan olarak yaklaşılması gerektiğini dile getirmesidir. Bu konu hakkında G2'nin düşüncelerinde bir çelişki var gibi durmaktadır.

G3, cinsiyetsizleşme hakkında şu cevabı vermiştir: *"Cinsiyetsizleşme eşitliği getirir. Yani bu benim için şunu ifade eder: örnek veriyorum önümden geçen abi de yanımda olan kız*

arkadaşım da ya da herhangi bir insanın tamamen cinsiyet olarak yani insan olarak görüp onu da her şekilde hani örnek veriyorum şuradan gireyim. Mesela diyelim ki bir erkek sokakta bir kadını dövüyor ona şiddet uyguluyor. Şu an yani 2020 olarak bakalım. İnsanlar müdahale eder. Belki kardeşim ne yapıyorsun falan işte şiddet şiddettir. Ben elimden geldiğince müdahale ederim. Fakat aynı şekilde bir kadın bir erkeği döverken de şunu diyebiliyorlar: sen nasıl erkeksin? İşte bu. Cinsiyetsizleştirirsek olayı herkes eşit hak ve özgürlüğe kavuşursa hem o kadına hem şiddet gören kadına hem şiddet gören erkeğe müdahale ederiz. Benim görüşüm bu şekilde."

G3, cinsiyetsizleşme konusuna eşitlik açısından yaklaşmakta ve bu düşünceyi insanlar arasında eşitlik sağlayıcı bir düşünce olarak değerlendirmektedir. G3 cinsiyetsizleşme olgusunu desteklemekte ve insanların cinsiyetleriyle değil insan olması açısından değerlendirilmesi gerektiğini söylemektedir. Bununla birlikte vermiş olduğu örnekler yine kadın ve erkek kavramları etrafında şekillenmektedir. Bu bize G3'ün aslında biyolojik olarak kadın ve erkek cinsiyetini kabul ettiğini ancak fiili boyutta cinsiyetlerin önemli olmadığını ve cinsiyetsizmiş gibi davranılması istediğini göstermektedir. Ancak bu ifadeler G3'ün cinsiyetleri reddettiğini göstermemektedir. Aksine cinsiyetleri kabul ettiğini ancak cinsiyet ayrımı yapılmasını doğru bulmadığını göstermektedir.

G4, konuyla ilgili şu açıklamada bulunmuştur: "*Bence anlamsız bir sözcük. Çünkü lgbt bireyleri normları yıktıkça, kendini keşfettikçe yeni cinsiyet terimleri ortaya çıktı. Bunlar zaten var olan ama isimlendirilmemiş cinsiyetlerdi. Artık daha renkli, daha çeşitli ve birbirimizden çok daha farklıyız. Kadın, erkek, non-binary, gender-fluid gibi bir sürü terim var. Non-binary cinsiyetsiz demek ve evet cinsiyetsiz insanlar var. Bununla birlikte herkes cinsiyetsiz olmuyor. Non-binary bireyler de azınlık*"

G4, öncelikle cinsiyetsizleşmenin anlamsız bir sözcük olduğunu ve lgbt+ bireylerinin kendini keşfettikçe yeni cinsiyet terimlerinin ortaya çıktığını söylemekte ve bu isimlendirmeleri olumlu karşılamaktadır. Ancak konuşmasının devamında non-binary kişilerin cinsiyetsiz bireyler olduğunu ve cinsiyetsiz insanların var olduğunu kabul etmekte ve bunları azınlık olarak değerlendirmektedir. Halbuki non-binary ve cinsiyetsiz bireyler de lgbt+ kapsamında değerlendirilmektedir. G4'ün hem lgbt+ bireylerin her türlü cinsiyet terimini olumlu karşılaması hem de cinsiyetsizleşmenin saçma olduğunu

söylemesi büyük bir çelişkidir. Aslında bu çelişki yalnız g4 için değil lgbt+ dernekleri için de geçerlidir. Zira hem cinsiyetsiz bireyler lgbt+ bireyi olarak değerlendirilmekte hem de bu bireylerin tanımı yine belli cinsiyetler üzerinden gerçekleşmektedir. Cinsiyetsizleşme kavramı yine cinsiyetler olmadan açıklanamamaktadır. Lgbt+ dernekleri hem cinsiyetsiz bireyleri hem de kendini belli bir cinsiyetle adlandıran bireyleri kapsamakta ve hepsini içine aldığı söylenen queer teori ise mutlak hiçbir şeyin olmadığını, biyolojik cinsiyetin aslında olmadığını söylemektedir. Bu durum insanlarda kafa karışıklığına neden olan bir çelişkidir.

G5, konuyla ilgili şunları söylemiştir: *"Cinsiyetsizleşme noktasında toplumsal cinsiyet katı kurallarının vb. kalıp yargılarının yavaştan yok olması ve ataerkil erkin gücünü yitirmeye başlaması olarak tanımlıyorum ben bunu. Örneğin güzellik dediğimiz şey toplumumuzda veya diğer toplumlarda sadece kadınlara addedilen bir özellik olarak çıkmasını doğru bulmuyorum. Doğada bu durum tam tersi olarak kendini gösteriyor erkek genelde daha gösterişli ve süslü olarak yer almakta. Renkler bakımından ise mavi erkek, pembe kadın olarak içselleştirilir. Bu durumu doğru bulmuyorum. Renkler bence hepimizin olmalı. Renklere gelinceye dek insani özellikler bile beklenen cinsiyet rollerine göre kategorize edilmiş durumda. Bunların nerdeyse tamamı toplumsal cinsiyetle alakalı olan şeyler."*

G5, cinsiyetsizleşme olgusunu daha çok toplumsal cinsiyet bağlamında ele almaktadır. Bu açıdan cinsiyetsizleşmeyi toplumsal cinsiyetin ortadan kalkması şeklinde değerlendirmekte olup bu düşünceyi desteklemektedir.

G6, konuyla ilgili şunları söylemiştir: *"Şimdi cinsiyetsizleşme dediğimiz yer bizim akademik alanda tartışmalarla vesairelerle geldiğimiz bir nokta….. Cinsiyetsizleşme dediğimiz şey de işte tüm bu cinsiyet hallerinin içerisinde bu kadar çok, bu kadar fazla hani baskılanıyor, gizleniyor ki insanlar artık son yıllarda şunu söylemeye başladı. Bir şey olmak zorunda değilim. Hiç kimse bir şey olmak zorunda değil. Hiç kimse kadın olmak zorunda değil, erkek olmak zorunda değil, trans olmak zorunda değil, gay olmak zorunda değil, lezbiyen olmak zorunda değil. İnsanım, bu kadar. Tanımlamıyorum kendimi diyor. Cinsiyetsizleşme dediğimiz yer biraz daha buradan kaynaklanan bir şey. Biraz da cinsiyetsizleşmeyi şeyden de okuyabilirsin non-binary boyutundan. Yani ikili cinsiyet sistemine uymuyor kişi. Kadın da değil erkek de değil. Kendisini tanımlayamıyor kadın*

ya da erkek olarak. Dolayısıyla non-binary oluyor. İkili cinsiyet sistemine uymuyor. Ben de mesela ikili cinsiyet sistemine uymadığımı düşünüyorum. Ama ikili cinsiyet sisteminden kadın ve erkekten bir şeyler aldığımı düşünüyorum. Ama daha çok non-binary'im herhalde. Yani bir düşünce çünkü. Bir de bu iki artı ikinin dört ettiği gibi bir bilim olmadığı için sosyal bilimlerdeki değişen ve gelişen literatür var. Bu yaptığımız tartışmaların, konuşmaların hepsi entelektüel tartışmalar. Yani deney sonucunu gösterip de evrenselleştiremiyorum. Konuşmam lazım, tartışmam lazım."

G6, cinsiyetsizleşmenin akademik tartışmalarla gelinen bir düşünce sistemi olduğunu ve entelektüel tartışmaların konuyu buraya taşıdığını dile getirmektedir. Bu aslında queer teoriye yöneltilen uç bir akademik ve felsefi düşünce olduğu eleştirilerini destekleyen bir ifadedir. G6, insanların bir kalıba sokulmaya çalışılmasının insanlarda baskı oluşturduğunu ve bundan bunalan insanların son zamanlarda ben hiçbir şey değilim şeklinde kendilerini cinsiyetsiz olarak tanımladıklarını söylemektedir. Ancak burada dikkat çeken husus cinsiyetsizleşmenin de bir kalıp olduğu ve kişiyi belli bir kalıba soktuğu gerçeğidir. G6'nın cinsiyetsizleşmenin bilim gibi kesin bir şey olmadığını ve bunun sürekli değişen ve gelişen bir düşünce olduğunu söylemesi dikkat çekicidir. Bu ifadeler artık lgbt+ bireylerinin doğuştan böyleyim tarzı açıklamaları önemsemediğini ve her an istediğim gibi olabilirim felsefesine yöneldiklerini göstermektedir. Ancak bu şekilde düşünmeyen ve bu düşünceye karşı olan lgbt+ bireyleri de bulunmakta ve bu bireyler bunun doğuştan geldiğini ve öyle değişebilir bir şey olmadığını söylemektedirler.

G7, cinsiyetsizleşme hakkında şu cevabı vermiştir: *"Bence şey ya ben bu konuyla ilgili de bir şeyler okudum. Cinsiyetsizleşme daha çok şey gibi cinsiyetlilik ya da farklı cinsiyetler ya da her iki cinsiyetin de özelliklerini taşımak gibi. Bence cinsiyetsizleşme bu değil. Bence cinsiyetsizlik cinsiyetsiz olmaktır. Cinsiyete özgü olan tavırları sergilememek. Sadece insan olabilmek. O yüzden önce tanımlamamız gerekiyor. Cinsiyetsizleşme çok cinsiyetlilik mi cinsiyetsizlik mi? İkisi farklı şeyler çünkü."*

G7, öncelikle cinsiyetsizleşmeyle neyin kastedildiğinin belirlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Ona göre cinsiyetsizleşme birden çok cinsiyetin çıkması mı yoksa cinsiyetin ortadan kalkması mıdır bunu sorgulamak gerekmektedir. G7'e göre

cinsiyetsizleşme cinsiyetsiz olmaktır. Ancak bunun nasıl olduğuna dair ayrıntılı bir açıklama yapmamaktadır. Yalnızca insan olmanın önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo 5. Lgbt+ Bireylerin Cinsiyetsizleşmeye Dair Düşünceleri

Bireyler	**Cinsiyetsizleşmeye Dair Düşünceleri**
G1	Cinsiyetsizleşme cinsiyetlerin önemsenmeden kişilere insan olarak yaklaşılmasıdır. Ancak teorik ve pratik arasında çelişki bulunmakta ve her geçen gün yeni cinsiyet ve yönelim kavramları çıkarılmaktadır.
G2	Cinsiyetsizleşme çok garip, tuhaf ve karmaşık bir düşüncedir. Çünkü insanlar doğuştan kadın ya da erkektir. Cinsiyet algısının yok olması mümkün değildir.
G3	Cinsiyetsizleşme cinsiyetler arasında eşitliği getirir ve bu açıdan mantıklı bir düşüncedir. Biyolojik açıdan kadın ve erkek vardır ancak önemli olan insanlıktır.
G4	Cinsiyetsizleşme anlamsız bir sözcüktür çünkü lgbt+ bireyler kendini keşfettikçe yeni cinsiyet terimleri ortaya çıkmaktadır. Cinsiyetsiz kişiler vardır, non-binary bireyler buna örnektir. Ancak onlar azınlıktır. G4, hem cinsiyetsizleşmeyi saçma bulmakta hem de lgbt+ bireyi olarak cinsiyetsiz bireylerin olduğunu söylemektedir.
G5	Cinsiyetsizleşme toplumsal cinsiyet kalıplarının yok olmasıdır ve bu açıdan mantıklıdır.
G6	Cinsiyetsizleşme akademik tartışmalarla gelinen bir noktadır. Belli bir kalıba girmek istemeyen kişiler kendilerini bu şekilde tanımlamaktadır. Cinsiyetsizleşme sürekli değişen ve gelişen bir düşüncedir.
G7	Cinsiyetsizleşme cinsiyetsiz olmaktır. Ancak bunun nasıl olacağına dair bir açıklama yapmamıştır.

Cinsiyetsizleşme düşüncesinde lgbt+ bireyler arasında ortak bir literatür bulunmamakta ve her birey konuyu farklı açıdan değerlendirmekte ve bireylerin söylemlerinde çelişkiler bulunmaktadır. Cinsiyetsizleşme kimisi için toplumsal cinsiyetin ortadan kalkması, kimisi için insanlığın öne çıkmasıdır. G1, cinsiyetsizleşmenin yanlış anlaşılmasını ve her geçen gün yeni cinsiyet terimlerinin ortaya çıkmasını eleştirmektedir. G2 bu düşünceyi çok garip bulmakta ve cinsiyet algısının yok olmasının mümkün olmadığını söylemektedir. G4, hem cinsiyetsizleşmeyi saçma bulmakta hem de bu tarz lgbt+ bireylerin olduğunu ve saygı duyulması gerektiğini söylemektedir. G6, cinsiyetsizleşmenin sürekli değişen ve gelişen bir düşünce olduğunu söylemektedir Bu ifade ise yönelimlerin doğuştan geldiği düşüncesinin aksine olup her lgbt+ bireyi bu görüşe katılmamaktadır.

4.7. Cinsiyet Algısındaki Değişim

Bu kısımda çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin cinsiyet algısına bakışı, cinsiyet algısında bir değişim olup olmadığına dair görüşleri incelenmiştir.

G1, cinsiyet algısına dair şunları söylemiştir: *"Konu artık cinsiyetin kendisinden daha ziyade şeye dönmeye başladı. Cinsiyetin nasıl gördüğün gruplaşmasına döndü. Normalde hani benim istediğim şey şuydu herkesin yani kalkıp da mesleğim üzerine cinsiyet kavramını kaldırmalarıydı yani. Kalkıp niye bir erkeğin etek ya da elbise giydiği yadırganıyor ya da makyaj yaptığı yadırganıyor olayının kalkması şeklindeydi. Ama olay bu şekilde gitmemeye başladı. Olay daha çok cinsiyetleştirme üzerinde insanlar artık cinsiyetlerden daha çok parti tutar gibi hangi cinsiyet ekolünü diyelim seçtiğini konuşması haline dönmeye başladı. Bu da beni rahatsız ediyor….. Yani bu (cinsiyetsizleşme) toplumun içinden çıktı. Ama toplumu nasıl bir çerçeve altına aldığımız önemli bir konu. Ha ileride ne olur bundan 50 sene sonra, toplumun genelinin bir parçası haline dönüşür mü dönüşmez mi onu bilemem. Gönül ister ki hani dünyadaki hiçbir insan kalkıp da herhangi bir konuda yani sadece cinsiyet değil herhangi bir konuda birbirine karşı ayrımcılık yapmasın. Hani o anlamda cinsiyetsizlik hani benim yorumladığım şekildeki cinsiyetsizlik hepimizin bir insan olduğu ve kadın ya da erkek olduğumuzun ya da yönelimimizin, kimliğimizin ne olduğunun önemli olmadığı bir hayat tarzının tüm*

toplumun bir parçası olmuş olması benim istediğim bir şey. Ama şimdilik sadece belirli bir bölgelerdeki belirli bir seviyede yaşayış şekline sahip insanların sahip olduğu bir şey….. Eskiden toplumsal olaylar, dünyada bir noktadan başladıktan sonra yayılamıyordu. Ama şimdi sosyal medya sayesinde her yere yayılabiliyor. Kendimizle özdeşleştirdiğimiz durumları çok rahatlıkla dünyanın başka bir yerinde de görüp kendimizle bunun arasında bir duygusal bağlam bulabiliyoruz. Bu nedenden dolayı birçok alandan sadece cinsiyetsizleştirme alanında değil birçok alanda teknolojinin ve sosyal medyanın faydalarını gördük tabi….. Sosyal medyada kimi takip ettiğinize göre cinsel yöneliminiz ya da kimliğiniz değişebilir ya da bakış açınız değişebilir. Size bir influence verebilir. Bir kötülüğe hiçbir konuyla alakalı bir bilginiz yoksa bir alt yapınız yoksa o sizin için kötü."

G1, cinsiyet algısındaki değişimlere değinirken algının cinsiyetin kendisinden çok cinsiyet gruplaşmasına döndüğünü söylemektedir. İnsanların daha çok cinsiyetçi söylemlerde bulunmaya başladığını ve bu durumdan rahatsızlığını dile getirmektedir. Cinsiyet algısındaki değişimden bahsederken cinsiyetsizleşmeye değinmekte ve cinsiyetsizleşmenin şu an için toplumun belli bir kısmında ve belli bir yaşam şekline sahip kişiler arasında kabul edilebilir olduğuna dikkat çekmektedir. G1'e göre cinsiyet algılarının değişmesinde sosyal medya önemli bir araçtır ve sosyal medya her alanda olduğu gibi cinsiyet konusunda da insanlara farklı bakış açıları sunmaktadır. Bununla birlikte G1, sosyal medya kullanımı konusunda dikkatli olunması gerektiğine çünkü kişinin herhangi bir konuda bilgi sahibi olunmazsa yanlış yönlendirilebileceğine dikkat çekmektedir. Dikkat çekici bir şekilde G1, sosyal medyada takip edilen kişilerin cinsel yönelimi, kimliği ve bakış açısını değiştirebileceğini söylemiş ve konuyla ilgili açıklama yapmamıştır. Halbuki bir çok lgbt+ bireyi cinsel yönelim ve kimliğin sosyal medya nedeniyle değişmeyeceğini söylemekteyken bir lgbt+ bireyi olan G1'in bu görüşü diikat çekici bir görüştür.

G2, konuyla ilgili şunları söylemiştir: *"Kadın erkek algısı konusunda ben şöyle bir yani iyi anlamda gelişme olduğunu düşünüyorum. Mesela önceden hep yani tek tip şeyler. Atıyorum erkek mavi giyer, kadın pembe giyer. Artık her şey evrenselleşti. Renkler cinsiyete göre ayrılmamalı bence yani çünkü renklerin, hiçbir şeyin bir cinsiyeti yok*

sonuçta, insanlar haricinde yani….. Ben sosyal medyada pek iyi örnekler olduğunu düşünmüyorum günümüzde. Mesela eskiden Zeki Müren, işte Bülent Ersoy bunlar bana göre iyi örnek gerçekten sanat bakımından. İş açısından vesaire. Ama atıyorum bilmiyorum örnek vermem doğru mu Kerimcan falan. Hani herkes bizi o şekilde zannediyor. Tek tip kalıba sokmaya çalışıyorlar. Nasıl kadınlar tek tip, tek kalıp değil biz de tek tip, tek kalıp değiliz….. Günümüzde çünkü sosyal medya artık böyle dünyanın öbür ucundan öbür ucuna böyle artık sesimizi duyurabiliyoruz neredeyse. Ve çok rahat da kendimizi ifade edebiliyoruz. Böylelikle de kendimizi var olduğumuz şekli de inkar etmiyoruz. Var olduğumuz şekilde duyurabiliyoruz mesela yani göz önünde bulundurabiliyoruz. O yüzden de herkes gibi biz de varlığımızı göz önünde bulundurduğumuz için sanki böyle yeni çıkmış gibi oluyoruz ama aslında bizler varız. Yani şimdi olan bir şey değil yani sonuçta yüzyıllardır hani olabilen bir şey bu insanoğlu olduğundan beri. Toplumun algısı olarak da yani işte dediğim gibi sosyal medya olduğu için de bu tarz şeyler daha çok araştırılıyor, daha çok biliniyor. Daha çok araştırıldığı için daha çok insana ulaşılıyor. Daha çok insan bunun bilincinde olabiliyor. Karşı olmak vesaire bunları söylemiyorum zaten. Hani karşı olsan da en azından biliyorsun neyin ne olduğunu anlıyorsun, okuyorsun, araştırıyorsun. Böyle yani bence….. Bana göre çok basit şeyler. Yani bir şey izleyip de falan böyle cinsel yönelimi farklı olan bir insan bilmiyorum yani bence çok basit bir şey. Bu psikolojiyle de alakalı bir şey. Hani çok müsaittir çok inanılmaz böyle psikolojisi bozuktur, kendini öyle tanımlıyordur o an. Ama bence yani bu kesinlikle öyle sonradan olabilecek veya sosyal medyayla işte teknolojiyle falan yaygınlaşabilecek bir şey değil. Sadece dediğim gibi sosyal medya, basın vesaire bu tarz şeyleri daha çok hani ortaya çıkaran, var olanları ortaya çıkaran bir şey bence, etken….. Ya artış söz konusuysa şöyledir yani dediğim gibi daha çok bilinmesiyle, ortaya çıkmasıyla alakalı yani. Yani sonuçta ben de dediğim gibi küçüklüğümden beri farkında olduğum bir şey için hani böyleyse eğer gerçekten her cinsel yönelimi farklı olan insan böyleyse kendini bildi bileli aynı şekildeyse artış olması çok normal. Nasıl kadın erkek çoğalıyorsa onlar da çoğalıyorlar kendi şeylerinde sonuçta var oluşlarında, doğduklarında. Şöyle yani artış tabi ki de söz konusudur."

G2, cinsiyet algısı konusunda kadın ve erkeğe bakışın değiştiğini ve insanların artık toplumsal cinsiyetçi düşünceleri eleştirdiğini ve bunun da olumlu bir şey olduğunu söylemektedir. Ayrıca sosyal medyanın da cinsiyet algısında değişime neden olduğunu ama bu değişimin kişilerin yönelimlerini değiştirme şeklinde değil de dünyadan ve lgbt+ bireylerin birbirinden haberdar olmaları ve konuyla ilgili araştırma yapabilecekleri

alanların ortaya çıkması şeklinde olduğunu dile getirmektedir. Aksi takdirde sosyal medyada taklit veya özentilikle kişinin yöneliminin değişmesinin konunun çok basite indirgenmesi olarak değerlendirmektedir. Bununla birlikte G2, sosyal medyadaki lgbt+ ünlülerin iyi örnek olmadığını ve lgbt+ bireyleri yanlış bir şekilde temsil ettiğini söylemektedir. Son olarak lgbt+ bireylerin sayı ya da görünürlük artışıyla ilgili lgbt+ bireylerin her zaman var olduğunu ama doğum ve sosyal medya sayesinde sayı ve görünürlüğün artmış olabileceğini söylemektedir. Ona göre lgbt+ bireyler hep vardı. Son zamanlarda artış gibi görünen şey görünürlük ve doğumla gelen artış olabilir.

G3, konuyla ilgili şu cevabı vermiştir: *"Şöyle söyleyeyim: insanlar internete kavuştuklarında kendilerine sorduğu soruların cevaplarını bulabiliyorlar. Bu da onları daha da cesaretlendiriyor. Yani bir çıkmazda olan bir birey internet aracılığıyla edindiği bilgilerle en azından kendini ifade edebiliyor artık. Bence bu faydalıdır. Hani bu şekilde doğru bilgiye ulaşması. Fakat bu durum doğumdan itibaren olan bir durum ve kimse emin olun doğduktan sonra açık konuşayım: kendim için konuşmak gerekirse ben kendimi yıllarca sapkın olduğunu düşündüm ve hep hani ben nasıl böyle hissedebilirim, bu nasıl bir problem hani bunu nasıl aşabilirim diye çok uğraştım. Sonrasında da lgbt diye bir şeyin var olduğunu trans bireylerin de olduğunu öğrendim. Tabi bu biraz geç oldu. 16 yaşında öğrendim ben 25 yaşındayım şu an. Yani şunu söyleyebilirim bu bir yönden çok faydalı fakat ben hani o şekilde olduğunu düşünmüyorum. Çünkü tabi ki de bilgi edinme açısından mükemmel bir durum fakat yani normal yani normal demeyeyim heteroseksüel bir bireyi yani bu durum eşcinsel yapmaz….. Yani insanların görünürlükleri arttı çünkü biz gerçekten çok büyük savaşlar verdik. Görünürlük artarsa durum bir tık daha hani insanlar bir tık daha saygı duyar en azından. Bu lgbt bireyler için gerçekten önemli bir adım. Tabi bazı hatalar yapılmadı mı yapıldı. Biz bunları destekliyor muyuz asla. Kendim için konuşmak gerekirse böyle bir hani son zamanlarda olan bazı aşırı aşırı olan tepkileri lgbt bireyleri için söylüyorum aşırı hareketlere tabi ki ben de karşıyım. Tabi ki de kimse sokak ortasında hiçbir şey yapmamalı. Hani gelip de birbirlerine ne olursa olsun. Sonuç itibariyle Türkiye'de yaşıyoruz. Coğrafyamız belli, ,insanlarımız belli, görgü kurallarımız belli. Hani tabi ki de herkes istediği gibi davranabilir fakat görgü kuralları çerçevesinde. Ben bunu savunuyorum. Sayı itibariyle artış olduğunu düşünüyorum. Görünürlük arttı, insanlar cesaretlendi. O yüzden sayı da arttı. Çünkü kendini gizleyen bireyler açığa çıktı."*

G3, internet ve sosyal medyanın lgbt+ bireylerin kendilerini anlamasında, bu bireylerin birbirleriyle iletişim kurmasında ve doğru bilgiye ulaşmasında etkili olduğunu söylemektedir. Ona göre internet kullanımı lgbt+ bireylerdeki görünürlüğü de artırmış olup bu sayıca artış lgbt+ bireylerin kendilerini saklamaktan vazgeçmesinden kaynaklanmaktadır. G3'e göre lgbt+ bireylerin görünürlüklerinin artması kendilerine saygı duyulmasına zemin hazırlaması açısından önemlidir. Ancak bununla birlikte G3'ün lgbt+ bireylere yönelik eleştirileri de vardır. Bazı durumlarda hata yapıldığını, lgbt+ bireylerin aşırıya kaçarak sokak ortasında görgü kurallarına uymayacak davranışlarda bulunduklarını, bunları tasvip etmediğini ve toplumun kendine has görgü kurallarına uyulması gerektiğini dile getirmektedir.

G4, konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir: *"Evet biraz da olsa olumlu bir değişim var. Artık kalıplara sığmaya çalışmak yerine kendi karakterimize göre hareket ediyoruz. Kadın dediğin şöyle, erkek dediğin böyle olur algısı çok zedeleyici olabiliyor. Çünkü insanlar bu kalıplara sığmaya çalışırken yaralanabiliyor….. Sayıda artış veya azalma varsa bile bu oynamalar minimumdur. Artık sadece görünürlük arttı. İnsanlar kendilerini artık eskisi kadar güvensiz ve dışlanmış hissetmiyor bu yüzden daha çok insan bu konuda dünyaya açılma cesaretini gösteriyor."*

G4, cinsiyet algısında olumlu bir değişim olduğunu ve bu değişimin kalıp yargıları yıkmak şeklinde olduğunu söylemektedir. Bu noktada G4, aslında toplumsal cinsiyet eleştirisinde bulunmakta olup toplumsal cinsiyet algısının kırılmasını olumlu bir değişim olarak kabul etmektedir. Lgbt+ bireylerin sayı ya da görünürlüğüne dair az bir değişim olduğunu bunun da bireylerin eskiye oranla daha rahat yönelimlerini açıklamalarına bağladığını dile getirmektedir.

G5, cinsiyet algısındaki değişime dair şu cevabı vermiştir: *"Cinsiyet algım şu: doğuştan seçemediğimiz bir bedende dünyaya gelmek. Kişisel olarak biyolojik cinsiyetimle herhangi bir sorun yaşamamaktayım. Seçme şansım olsaydı gene erkek olarak dünyaya gelmek isterdim doğrusu. Cinsiyet değişim noktasında transseksüel veya çift cinsiyetli bireylerin sahip olmak istediği bedenlere geçmesi anlaşılabilir bir durumdur. Mesela beyin olarak bir kadınsınız, kadın gibi düşünüyorsunuz fakat bedeniniz erkek bu durum bireyin hayatını her anlamda kötü etkiler. Bu bireyler sahip olmak istediği bedene geçmek*

için çeşitli ameliyatlar geçirir. Bu durum bilimin ne kadar ileriye gittiğini gösteriyor. Bence bu çok güzel bir durum. Cinsiyet rol algısı ise her geçen gün diğer alanda olduğu gibi değişim göstermektedir elbette. Bunda küresel insan hakları hareketlerinin önemli bir payının olduğunu düşünmekteyim….. İletişim araçları vb. platformlar cinsel yönelim üzerinde etkili değildir. Cinsel yönelim içgüdüsel olarak benliğimizde yer alır. Eşcinsellik rol model alınarak öğrenilen bir şey değildir. Rol model alarak öğrenilen bir şey olsaydı eşcinsellik olmazdı açıkçası. İnsan kendi potansiyelinin er ya da geç farkına varır. İçinde varsa vardır, yoksa yoktur. Tercih olarak belirtmemiz de doğru değildir. Tercih iradenin bir ürünüdür, insan zoru tercih etmez mantıklı düşünürsek….. Artış meselesi şöyle olabilir: Dünya nüfusu her geçen saniye artmaktadır. Diğer türlü eşcinsellik vb. yönelimler aniden patlayan bir şey değil. Eşcinseller her zaman var oldular, birçoğu toplum vs. den ötürü kendi gibi davranamadı toplumun her alanında gizlendiler. Eşcinsel bireyler aile vs. toplum baskısıyla evlilikler yaptı, hayatlarını yaşayamadılar. Şuan görünürlükte bir artış olduğunu söylemek doğru olur. Teknoloji ve insan hakları örgütleri sayesinde daha duyulur olduk, haklarımızı arar olduk; ama bu durum belli kişiler tarafından aniden patlayan bir virüs gibi nitelendirildi."

G5, cinsiyet algısında bir değişim olduğunu ve bu değişimde küresel insan hakları ve teknolojinin önemli payının olduğunu söylemektedir. Ona göre iletişim araçları yönelim üzerinde etkili değildir çünkü yönelim kişide doğuştan bulunur. Ancak iletişim araçları, teknoloji ve gelişen insan hakları lgbt+ bireylerin birbirinden haberdar olmalarına ve kendi haklarını aramalarına yardımcı olmuştur. Lgbt+ bireylerde artış ise kişilerin kendilerini açıklamaları ve doğumların artmasıyla alakalı olabilir. Çünkü G5'e göre eşcinsellik her zaman vardı.

G6, konuyla ilgili şu cevabı vermiştir: *"Şu aslında insanlar cinsiyetsizleşmeyle ilgili, lezbiyen olmakla, gay olmakla, trans olmakla ilgili bir artış yok aslında. Şöyle bir sıkıntı var görünmezken görünür olmaya başlamayla ilgili bir durum var. Tabi ki değişen bir şeyler var. Şunu da düşünmek lazım şimdi toplumlar her zaman gidişatı şeydir böyle dalgalıdır. Hiçbir toplumun şöyle bir şeyi yoktur yani (eliyle dümdüz işareti yapıyor). Dolayısıyla bir aşağı iner, bir yukarı çıkar, bir sabit durur vesaire….. Ama değişen ve gelişen bir dünya düzeni var. İnsan hakları gelişmeye başlıyor. Şimdi dolayısıyla insan haklarının gelişmeye başladığı yerde diğer toplumları gözleyebiliyoruz. Teknoloji gelişiyor, iletişim gelişiyor, ulaşım gelişiyor. Dolayısıyla dünyanın herhangi bir yerinde olan değişim için herkesin haberi anında oluyor. Şöyle düşün dünyanın bir yerinde*

kadınlar çok özgürler, eşcinseller çok özgürler. Var oluş nedenleri yüzünden öldürülmüyorlar, baskı ve ayrımcılığa uğramıyorlar. Dolayısıyla Türkiye'yi düşün. Türkiye'de her türlü baskı ve ayrımcılık var. İnsanlar sadece doğduklarında beraberlerinde getirdikleri varoluş nedenleri yüzünden öldürülüyorlar. Dolayısıyla insanlar şunu söylüyorlar. Ben de öldürülmek istemiyorum. Eğer oradaki insanların hakları varsa benim de haklarım olmak zorunda. Dolayısıyla toplumsal bir harekete dönüşüyor bu….. Şimdi dolayısıyla dışarı dünyayla haberleşmek daha rahat olduğu için işte çıkan yeni teorilerdir, yeni görüşlerdir, tartışmalardır, insan haklarındaki değişmeler, Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı yenilikler, açıklamalar falan derken e tabi ki değişen dünya düzeni içerisinde bizler aynı yerde kalmak istemiyoruz ve sürekli taleplerde bulunuyoruz….. Diyelim ki sen bir kadınsın ve çok izliyorsun tamam mı birisini beğeniyorsun, başka bir lezbiyen, bir youtuber izlediğini düşün. Onun yaşam şeklini, konuşmasını, davranışlarını vesairelerine çok özeniyorsun ve sen de aynı onun gibi yapıyorsun. Aklının bir kenarında diyorsun ki ya acaba ben de lezbiyen olabilir miyim? Baksana kadınlarla ilgili bir problemim yok işte onlarla iyi anlaşıyorum falan. Kendince diyelim ki böyle bir düşünce sarmalına girdin. O maksimum neyi etkiliyor biliyor musun? Senin davranışını etkiler. Gidersin, bir kadını öpersin ya da diyelim ki bir kadına dokunursun hadi bir kadınla cinsellik yaşarsın. Sonrasında şunu görürsün. Ben lezbiyen değilmişim."

G6, cinsiyet algısında bir değişimin olduğunu, bu değişimin gelişen teknoloji, iletişim araçları ve insan haklarıyla ilgili olduğunu düşünmektedir. Ona göre iletişim araçları lgbt+ bireylerin haberdarlık seviyesini artırmakta ve insan haklarının gelişmesiyle lgbt+ bireyler de kendi haklarını arayabilmektedir. Lgbt+ bireylerin artışı ise görünürlük açısından artış şeklindedir. Ayrıca G6, sosyal medyanın yönelimler konusundaki etkisini davranışların ve tutumların değişebilmesi şeklinde açıklamaktadır. Yani ona göre sosyal medya kişilerin cinsel davranışlarını etkileyebilir ama bu G6 için çok da önemli bir durum değildir. Çünkü bu durum kişinin yönelimini değil yalnızca davranışlarını etkilemektedir. Ancak bu noktada davranış ve tutumların değişmesi bu kadar basit bir şey midir ve davranışların değişmesi yönelimlerin değişmesinin başlangıcı olabilir mi soruları akla gelmektedir.

G7, konuyla ilgili şu açıklamada bulunmuştur: *"Bence hiçbir değişim olmadı aksine daha kötüye gidiyor. Bence kadınlar üzerinde çok büyük bir baskı var. Sadece kadın ve erkek algısı var. Arası yok onlar dışında. Yani biyolojik olarak doğan cinsiyetler hatta çift cinsiyetliler bile tanınmıyor, hermofraditler. Yani sadece toplumda iki cinsiyet var ve bunlar üzerinden insanlar değerlendiriliyor. Hala daha öyle. Başka cinsiyetler tanınmıyor. Halbuki mesela geçen gün okuduğum bir makalede bir mantar türünün altı binden fazla cinsiyeti olabiliyormuş. Yani evren bu kadar çeşitliyken sadece iki cinsiyet olduğunu düşünmek bilmiyorum garip bence. Bence farklı cinsiyetler de vardır ama toplum ne yazık ki….. Yani şöyle buna artış diyemem. Bir örnekleri yoktu. Hissettikleri şeyde tek başına olduklarını düşünüyorlardı ve diğer insanlar gibi davranmak için bunu bastırıyorlardı. Bunun farklı örnekleri olduğunu görerek, daha kendilerini bilerek yaşıyorlar ve bunu artık bastırmadıkları için artmış gibi gözüküyor. Ama aslında her zaman vardı. Sadece bastırılıyordu yanlış olduğunu düşündükleri için. Yani bu sosyal medyada ya zaten doğuş gelen bir şey, zaten içinde var olan bir şey. Hatta bununla ilgili bir psikoloğun deneyi de var. Tam aksini iddia ederken doğal olduğunu, doğuştan olduğunu ispatlayan bir deney. O yüzden artmadı. Sadece daha görünür oldular."*

G7, öncelikle cinsiyet algısında herhangi bir değişimin olmadığını söylemiş ve daha sonrasında cinsiyet algısında kötüye gidişin olduğuna işaret etmiştir. Özellikle kadınlar üzerinde büyük bir baskının olduğunu, kadın ve erkek dışında diğer cinsiyetlerin tanınmadığını söylemiştir. Farklı cinsiyetlerin de olduğunu söylemiş ancak bunların neler olduğuna değinmemiştir. Lgbt+ bireylerin her zaman var olduğunu ama son zamanlarda kendilerini açıkladıkları için görünürlüğün arttığını söylemekte ve buna artış denmesini doğru bulmamaktadır. Bu durumun doğuştan olduğunu da vurgulamıştır.

Tablo 6. Lgbt+ Bireylerin Cinsiyet Algısındaki Değişime Dair Düşünceleri

Bireyler	**Cinsiyet Algısındaki Değişime Dair Düşünceleri**
G1	Algı daha çok cinsiyet gruplaşmasına döndü. İnsanlar artık daha çok cinsiyetçi söylemlerde bulunuyor. Algının değişmesinde sosyal medya önemli bir araçtır. Ancak bilgi sahibi olmadan sosyal medya kullanımı cinsel yönelimi, kimliği etkileyebilir.
G2	Toplumsal cinsiyet kalıpları artık eleştiriliyor. Sosyal medya cinsiyet algısındaki değişimde etkilidir. Ancak sosyal medyadaki lgbt+ bireyler insanlar için iyi örnek değildir. Lgbt+ birey sayısında değil görünürlüğünde artış vardır.
G3	Sosyal medya lgbt+ bireylerin iletişim kurmasını sağladı. Lgbt+ birey sayısında değil görünürlüğünde artış var. Lgbt+ bireyler bazen aşırıya kaçıp sokakta görgü kurallarını çiğneyebiliyorlar.
G4	Cinsiyet algısında olumlu değişim var ve bu değişim toplumsal cinsiyet kalıplarının yıkılması şeklindedir. Lgbt+ birey sayısında görünürlük açısından az bir değişim vardır.
G5	Cinsiyet algısında değişim vardır ve bu değişimde insan hakları ve teknolojinin önemli bir yeri vardır. İletişim araçları yönelim üzerinde değil bireylerin iletişim kurması üzerinde etkilidir. Lgbt+ bireylerde artış doğum ve görünürlükle ilgilidir.
G6	Cinsiyet algısındaki değişimin nedeni teknoloji, iletişim araçları ve insan haklarıyla ilgilidir. İletişim araçları lgbt+ bireyler arasında iletişimi sağlamaktadır. Lgbt+ bireylerde görünürlük artmıştır. Sosyal medya yönelim üzerinde değil en fazla cinsel davranış üzerinde etkili olabilir.
G7	Cinsiyet algısında kötüye gidiş olup kadın-erkek dışındaki başka cinsiyetler tanınmıyor. (G7, başka cinsiyetlerle neyi kastettiğini açıklamamıştır). Lgbt+ bireylerde görünürlük arttı.

Lgbt+ bireyler cinsiyet algısında değişimin olduğunu kabul etmektedir. G1 ve G7 olumsuz yönde diğerleri ise olumlu yönde bir değişimin olduğunu söylemektedir. G1 ve G3 değişim noktasında lgbt+ bireyleri de eleştirmektedir. Bireyler sosyal medyanın cinsiyet algısında etkili olduğunu düşünmektedir. Sosyal medyanın lgbt+ bireylerin iletişim kurmalarına yardımcı olduğuna dikkat çekmekte olup G1, sosyal medyanın bilinçsiz kullanımının cinsel yönelimi etkileyebileceğini söylemekteyken G6, sosyal medyanın yönelimi değil en fazla cinsel davranışı etkileyebileceğini söylemiştir. Diğerleri ise sosyal medyanın cinsel yönelim üzerinde etkili olmadığını düşünmektedir. Görüşme yapılan lgbt+ bireyler, lgbt+ birey sayısındaki artışı görünürlüğün artması veya doğumla artış şeklinde değerlendirmektedir.

4.8. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim Konusundaki Mutlaklık Düşüncesi

Bu kısımda queer teorinin öne sürdüğü mutlak olan her şeye karşıtlık ve sabit cinsiyet anlayışının reddi ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin cinsiyet ve cinsel yönelim konusunda mutlak doğru ve sabit noktalar olup olmadığına dair görüşleri incelenmiştir.

G1, cinsiyet konusundaki mutlaklık düşüncesi hakkında şu cevabı vermiştir: *"Bunun bir mutlak noktası olmaz, mutlak doğrusu da olmaz, mutlak bir tanımı da koyamayız. Çünkü bir yerde mutlaklığı şöyle yapabiliriz işte DNA'ya göre bir cinsiyet ayrımına gitmiş olabiliriz kromozomlar açısından. Ama şöyle bir durum da çıkmış olacak. Önümüzde mesela bir yüzyıllık süreçte belki bir z kromozomu oluşmuş olacak bunu bilemiyoruz yani. Burada zaten yaşayan canlılar için bir mutlaklık söz konusu değil. Psikolojik açıdan bakarsak da yani mutlak doğru diye bir kavram olmuş olmuyor. Yani normal bir hayattaki herhangi bir konuyla ilgili mutlak bir doğru var mıdır diyemeyiz. Yani doğru denilen kavram ya da yanlış denilen kavram ya da iyi kötü kavramı kişinin bireyine göre değişir ve bireyler benzer özelliklere sahip aynen doğruları yanlışları kabul eden ya da yakın kabul eden insanlar kalkıp topluluklarını oluşturuyor. Bu toplulukları şu anda günümüzde ne olarak görüyoruz? Mahalle olarak görüyoruz ne bileyim ilçe olarak görüyoruz, apartman olarak görüyoruz. Bu şekildeki toplumlar oluşmuş olacak. Yani cinsiyet konusunda da şu ortaya çıkmış olacak yani bir ilin bazı ilçelerinde cinsiyetsizlik*

varken bazı ilçelerinde cinsiyetle ilgili tamamıyla katı kuralların olduğu durumlar ortaya çıkmış olacak. Ama burada bunun olmasına iyi kötü demekten daha ziyade şuna dikkat etmemiz gerekiyor. Nasıl gruplaşmalar olursa olsun ya da ayrımlar olursa olsun iyi kötü, doğru yanlış nasıl dağılacak olursa olsun bu gruplaşmalar içerisinde birbirine saygı olmuş olması lazım. Kimse kimseyi sevmek zorunda değil ama herkesin diğer bir insanın yaşama hakkına saygı duyması gerekiyor. Ben buna inanıyorum. Buna vereceğim cevap bu şekilde."

G1, cinsiyet konusunda mutlak doğru ve sabit nokta diye bir şeyin olmadığını hatta herhangi bir konuda bir mutlaklığın olmayacağını ve düşüncelerin kişilere göre değişebileceğini söylemektedir. Mutlaklığı sadece DNA açısından yapabileceğini ancak onun da kesin olmadığını çünkü yıllar sonra üçüncü bir kromozomun çıkıp başka bir cinsiyetin olabileceğini düşünmektedir. Ancak G1, daha önceki sorularda biyolojik olarak kadın ve erkeğin olduğuna ve biyolojik cinsiyetin varlığına vurgu yapmış olup üçüncü bir cinsiyetten bahsetmemesine rağmen şimdi üçüncü bir cinsiyetin yıllar sonra olabileceğine değinmiştir.

G2, konuyla ilgili şu cevabı vermiştir: "*Tabi ki de olduğum bedenin farkındayım her zaman. Ama olduğum bedenden ötürü de ileride erkek gibi hissedebilirim demedim hiçbir zaman. Şu an bu cümleyi kuruyorum. Çünkü yani çünkü dediğim gibi bana göre bu değişken olabilecek bir şey değil yani böyle bir akışkan olabilecek böyle keyfi değişebilecek bir şey değil. Duygu tabi ki de kişinin duygusal bilmiyorum kişisel bozuklukları varsa bilemem tabi ki de ama yani gerçekten böyle hani yani bulunduğu kabın şeklini alabilecek bir durum değil. Çok farklı bir şey yani bu. Normal bir kadın nasıl evlenip çoluk çocuğa karışmak istiyorsa kendi şeklinde ben de mesela o şekilde. Ama tabi ki de bu bedenimle çoluk çocuğa karışmak istemiyorum tabi ki de. Tabi ki de bu şekilde de olursa hem cinsimle olur, ne güzel olur çok sevinirim. Ama yani dediğim gibi bu bana göre değişken bir şey değil."*

G2, cinsiyetin ve cinsel yönelimin mutlaklığına vurgu yapmakta ve bunların değişken, her an değişebilen şeyler olmadığını söylemektedir. Ona göre cinsiyetler de cinsel yönelimler de doğuştan gelen sabit şeylerdir. Kendisi üzerinden örnek vererek erkek bedeninde olduğunu ancak hep kadın gibi hissettiğini söylemiş ve bedeni ve yönelimi

konusunda hiç tereddüt yaşamadığını çünkü bunların değişken olmadığını dile getirmiştir. Bu açıdan G2, cinsiyet konusunda mutlaklık düşüncesine katılmaktadır.

G3, mutlaklık konusunda şu cevabı vermiştir: *"Ben kadın bedeninde doğup sonrasında erkek olmuş bir birey olarak kendimi erkek gibi hissediyorum ve erkek gibi yaşıyorum. Bu da benim mutlak doğrumdur yani erkek olmak. Fakat kişiden kişiye, yönelimden yönelime değişebilir bu. Biyolojik cinsiyetlerin de hani nasıl anlatayım bir insan yani örnek veriyorum siz bir kadınsınız ve hayatınız boyunca size kadın olduğunuz söylenmiş fakat siz kendinizi örnek veriyorum erkek gibi hissediyorsanız erkek gibi yaşarsınız. Hani bu durum sizin için hani şey değildir bu değişebilir. Bu sadece sizin kafanızın nasıl işlediğine bağlı bir durum. Biyolojik cinsiyeti erkek ya da kadın olabilir. Hani bu trans birey dediğimiz kişiler de zaten erkek ya da kadın olarak doğup sonrasında cinsiyetlerini değiştirdikleri için ben de hani açıkçası o fikre katılıyorum."*

G3, cinsiyet ve yönelim konusunda bir mutlaklıktan bahsedilemeyeceğini, bu durumun herkese göre değişebileceğini söylemiştir. Ancak kendisi için bir mutlaklığın olduğunu ve bunun cinsel yönelimi olan erkeklik olduğunu vurgulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında G3'e göre herkes için geçerli olan bir mutlaklık yoksa da herkesin kendisine göre bir mutlaklığı vardır ve örneğin cinsel yönelim kişinin kendisi için mutlaktır. Çünkü G3, cinsel yönelimin doğuştan gelen bir durum olduğunu düşünmektedir. Ona göre kişilerin biyolojik cinsiyeti kadın ya da erkek olabilir ancak hissettikleri değişkendir. Bu ifadeden G3'ün biyolojik cinsiyeti mutlak cinsel yönelimi ise değişken olarak tanımladığı anlaşılabilir.

G4, cinsiyet ve yönelim konusunda mutlak doğru var mıdır sorusuna şu cevabı vermiştir: *"Bence yok denecek kadar az. Bunların da biyolojik olanlar olduğunu düşünüyorum."*

G4, cinsiyet ve yönelim konusunda mutlaklığın olabileceğini ancak bunların biyolojik olanlar yani cinsiyetler olduğunu söylemektedir. Bu ifadeden G4'ün cinsiyetleri mutlak, yönelimleri değişken olarak tanımladığı anlaşılabilir.

G5, konuyla ilgili şu cevabı vermiştir: *"Mutlak doğru diyebileceğim bir nokta bulunmamaktadır. Tek bildiğim erkeğin penisi kadının vajinası vardır. İsteyen türünü devam ettirir isteyen ettirmez, karar meselesi."*

G5, öncelikle mutlak doğrunun olmadığını söylemiş ancak bir sonrasındaki ifadede biyolojik cinsiyetlerin mutlak olduğunu dile getirmiş, bunların da penis (erkek) ve vajina (kadın) olduğunu vurgulamıştır. Yani G5'e göre mutlak doğruluk vardır ve sadece biyolojik cinsiyetler mutlak olup bunlar da kadın ve erkektir. İsteyen türünü devam ettirir ifadesinde yönelimi kastetmekte ve isteyen biyolojik cinsiyetine uyumlu bit yönelim seçeceğini isteyenin de biyolojik cinsiyetine ters yönelim seçeceğini söylemektedir.

G6, mutlaklık konusunu queer teori ile ilişkilendirerek açıklamıştır: "*Queer bir şeyi bozar ve sana yenisini verir. İnsanların, dışarıdaki insanların yapıp bozup sana sunduğu şeyleri de kabul edersin. Çünkü queer'de doğru olan hiçbir şey yoktur. Mutlak bir doğruluk yoktur kısacası. Çünkü bakış açısı farklıdır. İnsanlar neyi nasıl algılamak istiyorsa, neyi nasıl kendisine yakıştırarak yürümeyi tercih ediyorsa queer bunu kabul eder. Çünkü queer perspektifte mutlak doğru yoktur. Sen şey diyebilirsin işte dünyada iki tane cinsiyet vardır kadın ve erkek. Queer sana der ki yoo hayır, iki tane ama şöyle düşün sen queersin tamam mı, queer düşünceye sahipsin. Ben de queer bir düşünceye sahibim. Öyle bir o felsefede yaşıyorum. Sen bana diyorsun ki işte daha bir kademe daha ileri götürelim, dünyada iki tane cinsiyet vardır, ama cinsel yönelimler birbirinden farklı olabilirler, kadın ve erkek vardır falan diyorsun. Ben de sana diyorum ki hayır, benim için cinsiyet iki tane değil. Ondan sonra cinsiyet işte kaç tane insan varsa o kadar fazla cinsiyet vardır, o kadar fazla cinsel yönelim vardır. İnsanların yaşayışlarını işte görmezden gelemeyiz falan diyorum. Dolayısıyla ben bireylerin birçok hallerini kabul ediyorum. Queer bunu kabul etmek zorunda. Anladın mı? Queerin kendisi ama bir görüş değildir. Queer dedik ya hani bir felsefedir, bir yaşayış tarzıdır diye. Şimdi queer bir insan değil. Dolayısıyla queer ortaya bir görüş atamaz. Teori bir şekilde beslenmiş ve günümüze gelmiş ve teorinin kendisinin dediği şey aslında ben sana bozarım ve tekrar veririm. Queer sadece bir şeyi bozar, onu sana sunar ve sen onu kabul etmek zorundasındır. Ama sen de dersin ki hayır, ben bunu böyle okumuyorum, ben de onu değiştiriyorum. Dolayısıyla temelde indiğimiz yer şurası oluyor bireysellik ve herkesin bireysel noktada sunduğu şeyi kabul etmek aslında bir taraftan queer….. Queer teori hiçbir şeyi temelde şey yapmaz. Nedir o? Mutlak olarak kabul etmez. Yani o yüzden hani kadın ve erkeğin var oluşu okeydir ama kadın ve erkek vardır, iki tanedir hayır. Ama tabi ki kadın vardır, erkek vardır, başka cinsel yönelimler, cinsiyet kimlikleri vardır. Bunları zaten doğası gereği bir noktada kabul etmek zorundadır. Çünkü varoluş şeklidir bunlar. Dolayısıyla queer felsefe bakış*

açısı bütün yeniliği kendisine sunulan ve kendisiyle birlikte harmanlanıp sunulan her şeyi kabul etmelidir."

G6, queer teoride mutlak doğrunun olmadığını, her düşüncenin queer teori için geçerli olduğunu, queer teorinin herhangi bir konuyu yapı sökümü yoluyla yeniden ürettiğini söylemekte ve cinsiyet ve yönelimlerin sabit ve mutlak olmayan değişken bir yapıda olabileceğini söyleyerek mutlaklık düşüncesine karşı çıkmaktadır. Ancak bununla birlikte queer teorinin biyolojik cinsiyeti kabul etmek zorunda olduğunu çünkü biyolojinin bir gerçeklik olduğunu ancak sadece kadın ve erkek iki cinsiyetten oluşmadığını söylemektedir. Ancak queer teori G6'nın bu görüşünün aksine biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyetle aynı şey olduğunu ileri sürmektedir. G6 sadece kadın ve erkeğin olmadığını dile getirmiş ancak diğer cinsiyetlerin neler olduğuna değinmemiştir. Yani biyolojik cinsiyet var, yalnızca iki tane değil ama diğer cinsiyetlerin ne olduğu da belli değil, herkes istediği gibi yaşayıp cinsiyet ve yönelime sahip olabilir. Bu durum doğuştan da gelebilir ya da kişiler istedikleri gibi yaşayıp akışkan ve her an değişen cinsiyet ve yönelimler de olabilir. Açıklamaların oldukça çelişkili, karmaşık ve belirsiz olmasının yanı sıra her lgbt+ bireyinin konuya yaklaşımı da farklıdır.

G7, konuyla ilgili şu cevabı vermiştir: *"Bence mutlak doğru ya mutlak doğru nedir öncelikle? Bilmiyorum bence yoktur mutlak doğru. Çünkü hiçbir şey yani bunu biyolojik olarak da görebiliyoruz. Bitkilerde bir sürü cinsiyet var. Yani insanlar bazen farklı olabilirler. Bence mutlak yoktur kesin bir şey."*

G7, cinsiyet ve cinsel yönelim konusunda mutlaklığı kabul etmediğini, sadece biyolojide değil hiçbir konu için mutlaklığın olamayacağını söylemiş ve mutlaklığın ne olduğunu sorgulamıştır. İnsanların farklı olduğuna dikkat çekerek yine örneğini bitkiler üzerinden vermiştir. Ancak neden mutlaklığı kabul etmediğine dair detaylı bir açıklama yapmamıştır.

Tablo 7. Lgbt+ Bireylerin Mutlaklık Düşüncesine Bakışları

Bireyler	**Mutlaklık Düşüncesine Bakışları**
G1	Cinsiyet konusunda mutlak doğru ve sabit nokta yoktur. Mutlaklık sadece DNA açısından kadın erkek şeklinde olabilir. Ancak belki ileride üçüncü bir cinsiyet de çıkabilir.
G2	Cinsiyet ve cinsel yönelim mutlaktır. Bunlar doğuştan gelen şeyler olduğu için değişebilir olmaları mümkün değildir.
G3	Cinsiyet ve yönelim konusunda mutlaklık yoktur. Bu durum herkese göre değişebilir. (G3 için mutlaklık kendisinin trans erkek olmasıdır). Biyolojik cinsiyet mutlaktır, yönelim ise kişiye göre değişir.
G4	Biyolojik cinsiyetler mutlaktır, cinsel yönelimler ise değişkendir.
G5	Mutlak doğruluk sadece biyolojik cinsiyet için geçerli olup bu da kadın ve erkek olarak doğmaktır. Yönelim kişiye göre değişir.
G6	Queer teoride mutlak doğru yoktur. Queer, yapı sökümü yöntemiyle mutlak olan her şeyi bozar, yeniden üretir. Queer, biyolojik cinsiyeti kabul etmek zorundadır. Teori kadın ve erkeğin kabul eder ancak iki cinsiyet dışında da cinsiyet ve yönelimleri kabul eder.
G7	Cinsiyet ve yönelim konusunda mutlaklık yoktur. Her insan farklıdır. Bitkilerde bile bir sürü cinsiyet vardır.

Lgbt+ bireyler cinsiyet ve cinsel yönelim konusundaki mutlaklık düşüncesine dair birbirlerinden farklı yorumlar yapmışlardır. Genel olarak mutlaklığın biyolojik cinsiyet için geçerli olduğunu, cinsel yönelimin ise kişiye göre değişebileceği görüşü öne çıkmıştır. Bununla birlikte G2, mutlaklık düşüncesini kabul etmektedir. Çünkü ona göre biyolojik cinsiyet de yönelim de doğuştandır ve değişmesi mümkün değildir. Mutlaklık konusunda ayrıntılı açıklama yapmayan bazı bireyler de konuyu insanlara saygı

boyutunda ele almıştır. G1, biyolojik cinsiyetlerin mutlak olduğunu ancak ileride üçüncü cinsiyetin de olabileceğini söylemektedir. Genel olarak biyolojik cinsiyetin mutlak olduğu bunun da kadın ve erkek olarak doğmak şeklinde anlaşıldığı görülmektedir. G6 ise queer teoride mutlaklığın olmadığını, queerin kadın ve erkeği kabul ettiğini ama başka cinsiyetleri de kabul ettiğini söylemektedir. Buradaki çelişki G6'nın hem queer teoride mutlak diye bir şeyin olmadığını hem de teorinin kadın ve erkeği kabul etmek zorunda olduğunu söylemesidir. Teori bunu kabul etmek zorundaysa bu teori için mutlak bir durumdur. G7 ise mutlaklığın olmadığına delil olarak bitkilerde birçok cinsiyetin olduğunu öne sürmektedir.

4.9. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim Konusundaki Akışkanlık Düşüncesi

Bu kısımda queer teorinin öne sürdüğü akışkanlık ve sürekli değişken cinsiyet ve cinsel yönelim düşüncesi ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin cinsiyet ve cinsel yönelimin akışkan olup olmayacağına dair görüşleri incelenmiştir.

G1, akışkanlık düşüncesi hakkında şu cevabı vermiştir: "*Cinsiyet skalasından bahsediyorsunuz herhalde. Yüzdelik dilimlerle erkek ya da kadın olmayla ilgili bir tane teori vardı. Yüzde on erkek hissediyorum, yüzde altmış kadın hissediyorum. Bununla ilgili bir teori vardı. Anladığım kadarıyla bunu soruyorsunuz. Buradaki olaya hak veriyorum. Çünkü ben kendim açısından direkt örnek vereyim. On beş on altı yıl önce bana kalkıp da bu anketi yapmış olsaydınız gayim derdim. On yıl önce sormuş olsaydınız biseksüelim derdim. Çünkü şöyle bir olay var insan yaşadıkça, tecrübe edindikçe, okudukça öğreniyorlar, biliyorlar ve kendileriyle ilgili bir farkındalık kazanıyorlar. Yani neyi sevip sevmediğimizi, neyi isteyip istemediğimizi, bizi neyin mutlu edip etmediğini, nerede huzur bulup bulmayacağımızı bir şeyleri yaşadıkça öğrenebiliyoruz. Doğal olarak bugün ne dediğimin bir önemi aslında yok. On sene sonra farklı bir şekilde bakmış olabilirim. Yani bu konuda sizin konuştuğunuz kişinin görüşüyle benzer görüşe sahibim. Zaten konuşmaların en başında söylediğim bir olay vardı benim. Bir şeye isim vermek sınırlandırmak olmuş oluyor. Yani ben gayim, biseksüelim demek ya da heteroseksüelim demiş olmak aslında saçma. Kendimizi bu şekilde sınırlandırıyoruz yani. En temelinde dediğim olay bir isim vermeyip biz insanız demiş olmuş olmak aslında en doğru cümle.*

Çünkü ben bugün gayim deyip de beş sene sonra biseksüelim dediğimde kalkıp ben bu dönemimi kendimi gay olarak sınırlandırdığım için belki de bu yıllarımı örneğin farazi olarak konuşuyorum tabi ben şu anda kalkıp kendimi insan olarak nitelendirdiğim için bu durumu yaşamıyorum ama yaşadığım dönemleri biliyorum ve bu dönemler beni mutsuz etmişti. Hatta bu durum insanı depresyona sokuyor, agresifleştiriyor. Hoş durumlar değildi. Akışkanlıktan daha ziyade çünkü akışkanlık da bir nevi sınırlandırıyor. Ben şu anda buyum, gelecekte şu olabilirim demek yerine ben insanım ve insanlar zaman içerisinde değişirler demek daha mantıklı geliyor."

G1, bazı kişilerin kendilerini yüzde şu kadar erkek yüzde şu kadar kadın hissediyorum şeklindeki açıklamalarını akışkanlık düşüncesi olarak değerlendirmekte ve buna hak verdiğini söylemektedir. Çünkü G1 için cinsiyet ve yönelim konusunda ben şuyum demek kişinin kendini sınırlandırması demektir. Bunun yerine insanlar ben insanım demeli ve kendilerini yalnızca insan olarak tanımlamalıdır. Kişilerin düşüncelerinin zamanla değişebileceğini ve akışkanlığın düşünce ve tecrübede meydana gelebileceğini söylemekte zamanla kişilerin yönelimlerinin değişebileceğini öne sürmektedir. Kendisinin de bir zamanlar bu hatayı yaptığını ve kendini bir isimle sınırlandırıp sonra bu isme uymadığında mutsuz olduğunu, yönelim konusunda değiştiğini söylemektedir. Dikkat çeken bir husus G1'in akışkanlık düşüncesini de eleştirmesi ve akışkanlık düşüncesinin de kişileri sınırlandırdığını söylemesi ve insan olmaya vurgu yapmasıdır. Akışkanlık ve queer kavramlarının insanlar için yeni bir sınıflandırma aracı olması kavramsal çerçevede tartışmış olduğumuz bir konuydu. G1'in bu açıklamaları konuyla ilgili eleştirilerimizi haklı çıkarır niteliktedir.

G2, konuyla ilgili şu cevabı vermiştir: *"Toplum düzenini tabi ki de bozabilir. Yani ben bugün kadın hissediyorum yarın erkek hissediyorum. Böyle bir böyle çok komik ve karışık bir şey olur yani. O zaman herkes böyle olsaydı çok daha farklı olurdu bence çok daha karışık olurdu. Bence hoş olmazdı… Yani şöyle etkilenme konusu derken yine dediğim gibi hani basın söz konusu olunca böyle sosyal medya falan insanlar böyle şaşırırdı bu ne diye hani soru işareti olurdu ve bu gerçekten açıklanması çok güç bir şey olurdu yani.*

Yani örnek teşkil eder miydi kötü? Onun hakkında bir şey diyemiyorum, bilemiyorum. Ben bu tarz şeylerin örnek olabileceğini hiç düşünmedim yani. Çünkü kendime örnek olmadığı için. Hiçbir zaman böyle şeyleri örnek almadığım için. Yani bu tarz şeylerin örnek olabileceğini düşünmedim. Toplumun yapısını bozar mı onu da bilemiyorum. Şey açısından yani kötü olur. Sürekli değişken, sürekli kendinin ne olduğunu bilmeyen insanlar. Bence çok yorucu ve akıl almaz bir şey olurdu ve çok karışık bir şey olurdu. Yani dini falan dini açıdan bilmiyorum nasıl etkilerdi bilemiyorum ama o yine kişinin kendisiyle alakalı bir şey bence yani öyle. Yani çok fazla bir şey söyleyemiyorum. Çünkü bana göre çok farklı bir şey yani diyorum ya çok değişik bir algı yani çok değişik bir fikir, çok değişik bir düşünce yani bana göre….. Çünkü yani çünkü dediğim gibi bana göre bu değişken olabilecek bir şey değil yani böyle bir akışkan olabilecek böyle keyfi değişebilecek bir şey değil. Duygu tabi ki de kişinin duygusal bilmiyorum kişisel bozuklukları varsa bilemem tabi ki de ama yani gerçekten böyle hani yani bulunduğu kabın şeklini alabilecek bir durum değil."

G2, akışkanlık konusunun toplum yapısını bozabileceğini, bu düşüncenin komik ve karışık bir düşünce olduğunu, bu düşünce nedeniyle birçok şeyin açıklanması güç olacağını söylemektedir. Çünkü G2, cinsiyet ve cinsel yönelimlerin doğuştan geldiğini, akışkan ve değişken bir şey olmadığını kabul etmektedir. Bu düşüncenin kendisi için geçerli olmadığını ve böyle düşünen insanların kendini keşfedememiş bireyler olduğunu ve bu kişilerin kişilik bozukluğu yaşıyor olabileceğini dile getirmekte ve akışkanlık düşüncesini reddetmektedir.

G3, akışkanlıkla ilgili şu cevabı vermiştir: *"Akışkan cinsiyet var, evet. Akışkan cinsiyet olarak bakacaksak mutlak doğru yoktur….. Olay sadece cinsiyette değil. Olay tamamen insanlıkla alakalı. İnsanlık hani bunu görmezden geldiğinde ve birbirlerine saygı gösterdiğinde ben hiçbir problem olacağını düşünmüyorum."*

G3, akışkan cinsiyet diye bir şeyin var olduğunu, akışkan cinsiyetler için cinsiyet ve yönelim konusunda mutlak doğru ve sabit noktaların olmadığını söylemektedir. G3,

önemli olanın cinsiyet değil insanlık olduğunu ve insanların birbirine saygı göstermesi durumunda sorunların ortadan kalkacağını düşünmektedir. Ancak G3, akışkanlık düşüncesine dair detaylı bir açıklama yapmamıştır.

G4, konuyla ilgili şu cevabı vermiştir: *"Bakınız toplum tek bir yapı değildir. Bireylerden oluşur. Her birey farklıdır. Beş parmağın beşi bir değil ama aynı elde olunca çok daha kullanışlılar. Açık fikirlilik gerekli çünkü ancak bu sayede lgbt bireyler hayatı boyunca kaygıyla boğuşmak yerine topluma kazandırılıp faydalı bireyler olabilir."*

G4 de aynı şekilde akışkanlık düşüncesine dair bir açıklama yapmamış onun yerine konuyu herkesin farklı olduğu ve herkesin birbirine saygı göstermesi gerektiği noktasında yorumlamıştır.

G5, akışkanlıkla ilgili şunları söylemiştir: *"İnsanları sevmiyoruz, hayatlarına özellerine dil uzatıyoruz toplumca. Çoğunluğun benimsediği her şey doğrudur deyip susuyor birçok şeye göz yumuyoruz. Birçok şeye körü körüne inanıyoruz. İlk önce kendimiz için var olmalıyız, kendimize değer vermeliyiz kimse için değişmemeliyiz. Her şeyin çözümü sevgi ve saygı olduğunu düşünüyorum. Çocuklara çeşitliliği saygıyı ve sevgiyi gösterebilsek, aşılayabilsek dünya daha yaşanabilecek bir yer olurdu diye düşünüyorum."*

G5 de G3 ve G4 gibi akışkanlık konusunda detaylı bir açıklama yapmamış ve konuyu insanlık, insanların birbirine saygı göstermesi, herkesin kendini olduğu gibi kabul etmesi noktasında değerlendirmiştir. Bunun nedeni G3, G4 ve G5'in akışkanlık düşüncesine dair detaylı bilgilerinin olmaması ya da bu düşünceyi insanlara saygı noktasında değerlendirmeleri olabilir.

G6, konuyla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *"Diyelim ki beş martta bir şey oldu o arada bir düşünce sisteminde bir şey değişti ve şunu söyledin hayır ben kadın olmak zorunda değilim. Bunu söyledin. Zaman senin düşüncendeki akışkanlığı motive etti, bir şey yaptı orada. Ama zaman ilerliyor. Sen düşünüyorsun ve diyorsun ki aslında bir şey olmamaktan öte kadın olmayı kabul etmiyorsan yine de hala bir şey olabilirim.*

Ne olabilirim? Aaa belki erkek olabilirim. Düşünüyorsun. Erkek oldum diyorsun. Sonra diyorsun ki biraz daha ileri gittin. Diyorsun ki erkek varoluş şekli beni tanımlamadı. Sanırım ben kadın varoluş şeklini seviyorum."

G6, zamanın kişilerin düşünce yapılarına etki ettiğini ve bu düşünce değişikliklerini kişinin cinsiyet ve yönelimlerini değiştirebileceğini söylemektedir. Ancak yine G6, konuşmasının diğer bölümlerinde yönelimlerin özenti, taklit, taciz yoluyla değişebileceği düşüncesine karşı çıkmış ve yönelimin böyle değişebileceğine itiraz etmişti. Şu an ise düşüncenin değişebileceğini ve değişen düşüncenin yönelimi de değiştirebileceğini düşünmektedir ki bu bir çelişki olarak karşımıza çıkmaktadır.

G7, konuyla ilgili şu cevabı vermiştir: *"Sonuç olarak herkes farklı görünüyor….. O yüzden insanları dış görünüşüne göre değerlendirmek yerine olduğu gibi kabul edip onları olduğu gibi sevdiğimiz zaman kabul ettiğimiz zaman bence bir problem olmayacak. Onlar kendilerini ayrıştırmıyor. Sadece farklı görünüyorlar ya da bize farklı geliyor. Çünkü çok görmediğimiz ya da bilmediğimiz için. Bence daha çok anlamaya çalışmalıyız, empati kurmaya çalışmalıyız."*

G7, G3-G4 ve G5 gibi akışkanlık düşüncesine dair bir açıklama yapmamakta ve konuyu insanlık, saygı, empati gibi kavramlar etrafında ele almaktadır. Bununla birlikte akışkan cinsiyetli bireyleri çok görmediğimizi ve bu nedenle de bize farklı geldiğini söylemiştir.

Tablo 8. Lgbt+ Bireylerin Akışkanlık Düşüncesine Bakışları

Bireyler	**Akışkanlık Düşüncesine Bakışları**
G1	Akışkanlık düşüncesi ve insanların ben şuyum deyip kendilerini sınırlandırmamaları mantıklıdır. İnsanlar kendini sadece insan olarak tanımlamalıdır. Akışkanlık düşüncesi de insanları bir kalıpla sınırlandırmaktadır. Düşünceler zamanla değişebilir, düşüncedeki değişim cinsel yönelimleri de değiştirebilir.
G2	Akışkanlık düşüncesi toplum yapısını bozabilir, emin değilim. Akışkanlık karışık ve komik bir düşüncedir. Bu düşünce nedeniyle birçok şeyin açıklanması güçleşir. Çünkü cinsiyetler ve yönelimler doğuştandır, değişken ve akışkan değildir. Bu düşünce sahibi kişiler kişilik bozukluğu yaşıyor olabilir.
G3	Akışkan cinsiyetliler vardır ve onlar için cinsiyet ve yönelim konusunda mutlaklık yoktur. Önemli olan insanlıktır.
G4	Herkes farklıdır ve bu nedenle herkesin birbirine saygı göstermesi gerekmektedir.
G5	İnsanlara saygı göstermeliyiz. Herkes kendini olduğu gibi kabul etmelidir.
G6	Zaman insanların düşüncelerini etkiler. Düşüncedeki değişiklikler de kişilerin cinsiyet ve yönelimlerini değiştirebilir. Ama yönelim taklit ve özentilikle değişmez.
G7	Herkes farklı görünüyor. İnsanları olduğu gibi kabul etmeliyiz. Akışkan cinsiyetli bireyleri çok görmediğimiz için bize farklı gelebilir. Onları anlamaya çalışmalıyız.

Lgbt+ bireyler cinsiyet ve cinsel yönelim konusundaki akışkanlık düşüncesine dair farklı yorumlar yapmıştır. G1, hem akışkanlık düşüncesini mantıklı bulmakta hem de

eleştirmektedir. Teorik kısımda değindiğimiz gibi G1 de queer teorinin akışkanlık düşüncesinin insanları sınırlandırmak için başka bir isimlendirme olduğunu söylemiştir. G1'in düşüncelerin cinsel yönelimi değiştirebileceğini söylemesi ilginçtir. G2, akışkanlık düşüncesine karşı çıkmakta ve bu düşüncenin garip, birçok şeyin açıklanmasını zorlaştıran bir şey olarak değerlendirmektedir. G2, cinsiyet ve cinsel yönelimin doğuştan geldiğini bu nedenle akışkan ve değişken olmadığını düşünmektedir. G3, G4, G5 ve G7 akışkanlıkla ilgili detaylı açıklama yapmamış ve konuyu insanlara saygı boyutunda ele almışlardır. G6, zamanla düşüncelerin değişeceğini, değişen düşüncelerin de yönelimleri etkileyebileceğini söylemektedir. Ancak G6, hem düşüncelerin yönelimi etkileyeceğini söyleyip hem de yönelimin taklit ve özentilikle değişeceğini kabul etmemesi bir çelişkidir. Zira taklit ve özentilik de kişiler için bir düşünce şeklidir.

4.10. Din ve Queer Teori İlişkisi

Bu kısımda çalışma grubundaki lgbt+ bireylerin dine ve din-queer teori ilişkisine dair düşünceleri incelenmiştir. Bazı bireyler İslam ile queer teori arasındaki ilişkiye değinmiştir.

G1, queer bir birey olarak İslam'a dair düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *"İlk kısa cevap agnostiğim. Lakin geniş bir cevap verirsek şöyle olmuş oluyor. Daha doğrusu niye agnostik olduğunun cevabını vermek lazım. Onun için önce şunu bir cevaplayayım. Ben bir şeylere isim koymayı sevmeyen birisiyim normalde. İsim koymanın çünkü sınırlayıcı olduğunu düşünürüm. Bir şeye ad verdiğinizde onu genişletemezsiniz. Agnostiği de ben isteye isteye koymadım. Araştırma görevlisi hatta isim şu şekilde gelmeydi: ben araştırma görevliliği yaparken bir tane görevimde doğuda ÖSYM sınav görevlerine gidiyordum. Oradaki bir görevimde bir tarihi üniversiteni ilahiyat fakültesi dekanıyla sohbet etme fırsatım olmuştu. Şimdi olay şöyle kaynaklanıyor. Tabi ben o vakitte isim de vermediğim için işte inançlı mısın değil misin sorusunda ben şu şekilde cevap vermiştim: yani bir şeye inanıyorum demekle inanıyorum dememek arasında şöyle bir fark yok. Yani Tanrı varsa da ya da yoksa da benim doğruyu ya da yanlışı yapıp yapmamam Tanrı'nın varlığıyla alakalı bir konu değil. Diyelim ki bir Tanrı vardı ve o Tanrı manyak birisiydi ve cennetle cehennemi ters bir pozisyona koymuştu. O zaman iyi değil de kötü şeyler mi yapmak*

lazımdı cennete gitmek için ve bir şeyi iyi yapıyor olmuş olmamızın amacı cennete gitmek miydi diye sorgularken orada da çok hoşuma giden bir lafı olmuştur. Sen ibadetler haricinde bütün dinin hani temelinin gereğini yapıyorsun dediği bir cevabı olmuştu. Onun peşinde böyle merakımdan bu şekildeki yaklaşıma agnostisizm dendiğini öğrendim. Sonuç olarak ben koymadım bu ismi millet öyle demiş. Ben de sorunca şimdi o şekilde cevap veriyorum. Ama yaşayış tarzım da şöyle yani nasıl mesela bütün kutsal kitaplarda on emirin olduğu gibi kendimce mantıklı bulduğum iyi ve kötü ayrımım var ve bu ayrıma göre yaşıyorum. Bu şekilde baktığımda aslında herhangi bir dinin kuralının hepsine uymuş oluyorsun ve sadece o dine özgü ibadetleri yapmış olmuyorsun. Bu şekilde bir inancım var yani. Benim yaptığım davranışların Tanrı'nın varlığıyla ya da yokluğuyla bir alakası yok yani. Tanrı var olsa yok olmasa da doğru yapmış olacaktım. Biraz uzattım ama bu soruya da cevabım bu şekilde….. Şimdi şöyle kendime has inanış şeklimden dolayı ben zaten şunu yapıyorum: bir insana zarar veriyor muyum, bir insanın haklarını gasp ediyor muyum, bir insan kötülük yapıyor muyum diye düşündüğümde inandığım tarz olarak baktığımda benim için bir sıkıntı olmadı. Çünkü zaten çoğu koyduğu kuralı toplumun genelinde iyi ve kötünün tarifine göre olduğu için ve bu genellikle dünyada artık sabitleşmiş yani. Birisini öldürmek kötüdür ya da hırsızlık yapmak kötüdür, birine zarar vermek kötüdür şeklinde baktığımızda bir sıkıntı yok. Ama toplumun durumuna baktığımızda yani mesela örneğin Türkiye'de Müslümanların çoğu olduğu bir toplulukta. Ben Ankara'da yaşadığım dönemde şunu bilebilirim benim yaşadığım apartmanda baya dindar insanlar da vardı ve onlarla çok rahatlıkla sohbet de eder, konuşurdum ve hiç biri de kalkıp kılık kıyafetime ses etmezlerdi yani. Belki ben şanslıydım, belki bir sıkıntım yoktu ama hani benim üzerime kalkıp da hiçbir şekilde bir din olgusu üzerinden kalkıp da senin yaptığın bu davranış dinimize göre kötüdür vesaire demediler. Yani belki benim şanslılığımdan dolayıdır. Ben bir olumsuz etkisini görmedim. Ama olumsuz etkisi olanların yaşadıkları şeyin çok fazla olduğunu biliyorum. Ama din haricinde farklı yönlerde olumsuzluklar yaşayıp da bunu din kisvesi altında sunanların çok olduğunu gördüm. Yani çünkü kendi görüşünü ve kendi ihtiyacına göre hoşuna gitmeyen şeyleri en kolay savunacağı şey herhangi bir din olmuş olur. Çünkü dinler genellikle inanca bağlıdır ve birisi benim inancım bu dediğinde sen onunla tartışamazsın hani tartışmanın sonunu koyma noktasıdır inancım bu dediği. Hani bunu gördüm. Ama herhangi bir şekilde bırakın müslümanlığı ya da Hristiyanlık ya da başka bir din olarak görmedim yani. Sadece Türkiye'de de bulunmadım. Yurtdışında bulunduğum dönemlerde de işte gittiğim tatillerde vesaire bununla ilgili bir sıkıntı yaşamadım yani."

G1, her konuda olduğu gibi din konusunda da kendine bir isim verip sınırlandırmak istemediğini ama kendi inanç sisteminin dini boyutta agnostik olarak adlandırıldığını dile getirmektedir. G1, bir şeyi Tanrı'nın emredip yasaklanmasından değil Tanrı olsa da olmasa da bir şeyi yalnız iyi olduğu için yaptığını ve yine bir şey kötü olduğu için yapmadığını söylemiştir. G1, iyi ve kötü ayrımını kendi mantığına göre yapmaktadır ve insanlara zarar vermemeye dikkat etmekte evrensel olan bazı iyi ve kötü kavramları olduğunu düşünmektedir. Bir Tanrı'nın olup olmadığına dair net bir ifade kullanmamakta ve Tanrı'nın olup olmadığını sorgulamamaktadır. G1, kendisinin farklı dini inançta olan kişiler tarafından rahatsız edilmediğini, birçok Müslüman komşusuyla iyi geçindiğini söylemekte asıl sıkıntının dini inanç değil insanların kendi düşüncelerini din gibi lanse etmesinde olduğunu düşünmektedir.

G2, müslüman bir eşcinsel olarak İslam'a dair düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *"Zaten dayatılmış demeyeyim de bana verilmiş olan kimlikte İslam, İslamiyet ve ben küçüklüğümden beri hani bu şeyi benimsemiş bir insanım. Yani halam olsun annem olsun bana hani hep böyle güzel şekilde anlatıldı. Ben de araştırdığım zaman zaten bana göre gerçekten de İslam yakın. Yani hoşgörü açısından insanı sevme, gerçekten insanı insan olduğu için sevme açısından. Hani ben şu anki dayatılan şeyleri pek umursamıyorum. Ben daha çok içimde yaşamayı, yani içimde benimsiyorum ben o dini. Allah'a olan inancım kesinlikle var. Yani bir yaratıcının olduğuna inanıyorum kesinlikle. Çünkü hiçbir şey yoktan var olmaz bence. Ben yani böyle bir şeyi düşünmedim hiçbir zaman yani. Gerektiği kadar ibadetimi ediyorum. İnançlı bir insanım yani gerçekten harama çok korkarım. Böyle birinin hakkı geçecek diye ya da yani bir şey yapacağım diye çok korkarım böyle hep her zaman titrerim yani kendim. Çok paniğimdir o konularda. Öyle yani. Tabi ki de dört dörtlük ibadetim yok ama bu benim Allah'la olan aramdaki bir şey. Bu yani bu kadar….. Ben şey böyle kısa kısa hadisler mi denir bilmiyorum bu tarz şeyleri okuyarak rahatlıyorum aslında. Lut kavmi falan hep böyle günümüzde sadece bize biz varmışız gibi içinde dayatılan bir şey biliyorsunuz siz de. Sadece biz sadece eşcinseller yoktu. Pedofililer, işte kızına olan ilgi duyan, oğluna ensestler vardı yani. Bana göre ben hiçbir zaman baskı hissetmedim bu yönde. Kendimi lanetlenmiş olarak görmüyorum çünkü lanetlenmek bence bilmiyorum çok işin başka bir boyutu başka bir sapıklık. Bu vicdani bir şey aslında daha çok ya. Bu ben İslamiyet'in çok vicdan gerektiren bir din*

olduğunu düşünüyorum. Peygamber efendimiz bile hani geçerken cenaze ayağa kalkıyor. Halk diyor ki bilmiyorum ne kadar doğru bu ama işte o geçen işte farklı bir dine mi mensup diyor bir şey diyor. O diyor ki insan diyor yani. Bu kadar kısa net özetleyeyim. Yani bana göre insan insandır. Bana göre de İslamiyette gerçekten vicdan ve insaniyet ön planda. Kişinin hakkına geçmediğin müddetçe kişinin haklarını ihlal etmediğin müddetçe bence din konusunda da her anlamda etkilemeye çalışmadığın kafasını bir şeylerle doldurmaya çalışmadığın, kendi tarafına çekmeye çalışmadığın müddetçe bence yani herkes şey yapabilir, hoşgörüyle karşılayabilir diye düşünüyorum her anlamda. İslamiyeti benimsediğim için de böyle bakıyorum. Ne kadarı doğrudur, benim hakkımda ne düşünüyorlardır diye hani çok irdelemedim açıkçası. Çünkü biliyorsunuz internetten vs. artık günümüzde çok kaynak çıktığı için herkes kendi kafasına göre eleştiriyor bir şeyleri. Öyle yani."

G2, İslam'ın kendisine yakın olduğunu, Müslüman olduğunu ve doğduğu andan itibaren çevresinin de Müslüman, dindar bir çevre olduğunu söylemektedir. Dayatılan İslam'ı değil kendi inandığı İslam'ı benimsediğini, İslam'ın sevgi ve saygı dini olduğunu düşünmektedir. G2, insanların haklarına dikkat etmeye ve ibadetlerini yapmaya çalışmaktadır. G2, hadisleri okuyarak rahatladığını ancak Lut kavmiyle ilgili söylenenlerin yanlış anlaşıldığını, orada anlatılanın pedofili ve ensestler için geçerli olduğunu ve kendisini lanetli olarak görmediğini ifade etmiştir. İslam'ın sevgi, saygı ve hoşgörü dini olduğunu, kendisinin de bu konulara dikkat ettiğini ve bu yüzden İslam açısından kendisini suçlu görmediğini düşünmektedir.

G3, konuyla ilgili şu açıklamayı yapmıştır: *"İnanç konusunda ben şöyle ki insanların hani dinin vicdanı olmalıdır ben bunu savunurum. Savunmak da demeyeyim buna inanırım….. Tabiki de bunu sonuç olarak yaşadığımız coğrafyadan da biliyoruz. Çoğunluğu Müslüman bir ülkede yaşıyoruz. Çoğunluğu Müslüman olduğu için de haliyle bize öğretilen bazı konular var. Ailem İslam'a inandıkları ve Müslüman oldukları için konuları araştırdım. Araştırdıktan sonrasında da tabi bu işin nasıl olduğunu, nasıl gittiğini, bunun siyasi yönlerini, geçmişini her şeyini araştırıyorsunuz. Bu yüzden de tabi araştırdım belli bir hani süre boyunca. Gerekli bilgiyi aldığımda da tatmin edici bilgiye*

ulaştığımda da durdum yani ki hala araştırmak bitmez orası ayrı. Fakat en azından kendi sorularımı cevaplayabileceğim kadar bilgiye sahibim. Heteroseksüel olduğum için (sıkıntı) oluşturmuyor fakat cinsel kimliğimde yani bunu Kur'an-ı Kerim'deki açıklaması hani değiştirmeyin yönünde. Ben bu şekilde hissediyorum ve bu şekilde yaşıyorum ki zaten bilimde de bunu bir sendrom olarak hani bilim bunu bir sendrom olarak tanımladığı için herhangi bir şey görmüyorum, herhangi bir sakınca görmüyorum."

G3, ailesinin Müslüman olduğunu, kendisinin de İslam'ı araştırdığını ve bu konuda belli bir bilgi sahibi olduğunu söylemektedir. Trans kadın olan G3, heteroseksüel olduğu için cinsel yöneliminin İslam açısından sıkıntı oluşturmadığını düşünmektedir. Ancak cinsel kimlik noktasında translığın İslam açısından doğru olmadığını, Kur'an'ın cinsel kimliğinizi değiştirmeyin dediğini söylemektedir. Ancak kendi durumunun bir sendrom yani özel bir bozukluğu gösteren belirti ve bulgu olduğunu bu yüzden bir sakınca görmediğini dile getirmektedir.

G4, Tanrı inancı olan bir gender-fluid olarak dine dair düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *"Kendi inancımı belirtmek için bir sözcük kullanamıyorum. Ama bir tanrı var ve bence anlatılandan daha iyi."*

G4, inancını ifade etmek için bir kelime bulamadığını ve bir Tanrıya inandığını söylemektedir. Tanrı ve inanç konusunda detaylı açıklama yapmayan G4, inandığı Tanrı'nın anlatılan Tanrı'dan daha iyi olduğuna inanmaktadır. Ancak inanç ve lgbt+ arasındaki ilişkiye değinmemiştir.

G5, Tanrı inancı olan bir eşcinsel olarak İslam'a dair düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *"İnanç geniş bir kavram. Hayata olan inancımı umutla bağdaştırmam mümkün olur. Dini inanç bağlamında ise herhangi bir dini inancım yok. Tanrı inancım var…… Sahip olduğum inanç cinsel yönelim noktasında etkili olmadı. Belleğim oluşmaya başladığı vakitlerden beri erkeklerden hoşlanıyorum. Toplumun genel olarak benimsediği dini inanç yani İslam dini, eşcinsel bireylere iyi bir şekilde bakmamaktadır.*

Sorunum İslam veya diğer dinlerle değildir. İnsanların kendilerinin doğru yolda olduğuna inanıp başkalarının hayatlarında zorla söz sahibi olmaya çalışmalarını hoş karşılamıyorum. Bu noktada fobik olma durumları ortaya çıkıyor. Fobiklik durumu birçok kardeşimizin hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Cinayet, intihar, duygusal-sözsel -cinsel vb. çeşitli istismarlar ve daha niceleri."

G5, herhangi bir dini inancının olmadığını ancak bir Tanrı'ya inandığını ve bu inancının cinsel yönelim konusunda etkili olmadığını söylemektedir. Kendini hep eşcinsel hissettiğini ve İslam dininin eşcinselliğe iyi bakmadığını dile getirmektedir. Bununla birlikte İslam veya herhangi bir dinle değil din adı altında insanların birbirine baskı yapmalarına karşı olduğunu ifade etmiştir.

G6, Allah'a inandığını söyleyen bir non-binary birey olarak dine yaklaşımını şu şekilde açıklamaktadır: *"Özellikle Ortadoğu toplumlarında, Müslüman toplumlarda bu yönlendirilmenin yapılma şekli belli başlı şeyler üzerinden ilerliyor. Bizde çünkü önemlidir biliyorsun işte ahlak, namus işte ne bileyim bekaret işte ne bileyim ondan sonra evlilik dışı bir şeyin olmaması, bizde aile kavramı vardır çünkü….. Şimdi bunların yine aynı şekilde Müslüman ve Ortadoğu coğrafyası olmanın bir getirisi olarak işte namusla, ahlaki değerler üzerinden ilerlediğimiz için bir taraftan da bu hegemonik sistemin içerisindeki eril zihniyetin korktuğu belli başlı şeyler var….. Şimdi mesela bu cinsiyetsizleşme algısı işte queer teori, eşcinseller, lgbti'ler vesaire en çok önümüze çıkan şeylerden bir tanesi din haliyle. İnsanlara en çok baskı yapan, korkutan. Yani bu tefsir dediğimiz şey mesela bugün dünyanın bence Türkiye'nin en büyük belası ve birazcık sanırım dinin yanlış algılanması. Ben merak ettiğim için soruyorum şimdi sana. Biz Arap milleti değiliz bildiğim kadarıyla. Dolayısıyla aslında dini, Müslümanlığı şu anki sanırım insanların yaşayış şekli birazcık daha Arap coğrafyasının, Arap kültürünün getirdiği bir dini yaşamaya çalışıyorlar daha çok ve oranın tefsirleriyle. Benim bildiğim kadarıyla mesela dinde daha doğrusu Kur'an-ı Kerim'de bir Lut kavminden bahsediliyor. Önümüze*

en çok çıkan konu bu çünkü. Bir Lut var bir de Nisa suresinde kadınlara yönelik sanırım bir tane varmış ama ben daha öncesinde kadın eşcinsellere yönelik Kur'an-ı Kerim'de bir şey olduğunu bilmiyordum. Birisi karşıma getirdi ama o da yine tefsir. Yani kendi Arapçasından oraya çekilmiş ve zorlama olmuş sanki öyle söyleyeyim. Benim bildiğim kadarıyla mesela Lut kavminde tasvir edilen kare işte bebek, çocuk, yaşlı, kadın, erkek vesaire dinlemeden insanların rızası olmadan. Ama ben şunu anlamıyorum mesela işte keşke Arapça biliyor olsaydım mesela ve onu Arapça aslından okuyup ne demeye çalıştığını anlayabilseydim. Ama Arapça da çok zengin bir dil. Türkçeye çevrilirken işte sıkıntı yaşanıyor. Çünkü kelimeler birbirlerini karşılamıyorlar. Dolayısıyla hani insanlarla konuşurken özellikle Lut kavminden ya da ne bileyim dini yönden baskılamaya çalışırken insanlar onlara bunları anlatabilmemiz için elimizde işte kaynak olması gerekiyor, bir söylem olması gerekiyor. Benim bildiğim dediğim gibi biz de çünkü araştırıyoruz, bakıyoruz. Benim bildiğim işte bu aslında Lut kavmi. Benim bildiğim Kur'an-ı Kerim'de eşcinselliğin haram olduğuyla ilgili geçen bir şey yok. Ama işte insanlar sürekli bir şeyler çıkartıyor karşımıza vesaire. Bu yüzden çok zorlanıyoruz. Yani Kur'an-ı Kerim benim bildiğim kadarıyla işte şey demiyor. Benim yerime insanları öldürün, cezalandırın demiyor galiba. Yani hani dolayısıyla eşcinsellik haram dahi olsa tırnak içinde söylüyorum. Ben şimdi yaşadığımız mesela İslam'ı da gerçekten kabullenemiyorum bir taraftan. Ben inancı olan bir insanım bu arada ve şey yani hep kendime şunu öğretmeye çalıştım yani şey benim inancım Allah ile benim aramda olsun."

G6, Allah inancı olan biri olarak kendisine anlatılan ve insanların yaşadığı İslam'ı kabullenemediğini, Kur'an'ın insanları öldürün, cezalandırın demediğini söylemektedir. Kur'an'da geçen Lut kavmi ve kadın eşcinsellerle alakalı ayetlerin tefsirlerle başka yöne çekildiğini, yanlış ve zorlama yorumlar yapıldığını ve bu nedenle tefsirin kötü bir şey olduğunu dile getirmektedir. G6'ya göre Lut kavmi ayetlerinde anlatılanlar zorla insanlara tecavüz eden kişilerdir ve ayet yanlış bir şekilde eşcinseller şeklinde

yorumlanmıştır. Ona göre Kur'an'da eşcinselliğin haram olduğuna dair bir ayet yoktur. İnsanlara bunu anlatmak için kendisine kaynak aradığını da eklemiştir. G6, yanlış dini algılar yüzünden Müslüman toplumlarda lgbt+ bireylere yönelik bir baskının olduğunu ve bu baskının nedenlerinden birinin yanlış dini algılar olduğunu düşünmektedir.

G7, müslüman olduğunu söyleyen bir aseksüel olarak dine dair düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *"Müslümanım ama böyle körü körüne değil, sorgulayarak. Ya bence bir şey iyiyse iyidir, kötüyse kötüdür. Daha başka bir ayrım gözetmeden yani bir şeye zarar veriyorsak o şey kötüdür. Bir şeye zarar vermiyorsak o şey iyidir. Allah bizden iyi olmamızı istiyor. İyi bir hayat sürmemizi istiyor. Kimseye ve hiçbir şeye zarar vermememizi. Benim inandığım yani bu şekilde."*

G7, Müslüman olduğunu ama körü körüne değil sorgulayarak İslam'ı yaşadığını söylemektedir. İslam ile lgbt arasındaki ilişkiye değinmeyen G7, İslam'ın saygı ve sevgi dini olduğunu Allah'ın insanlardan iyi insan olmalarını istediğini ve iyiliğin başkalarına zarar vermemek olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 9. Lgbt+ Bireylerin Din ile İlişkileri

Bireyler	**Din İle İlişkileri**
G1	Agnostik Benim için bir şeyin iyi ya da kötü olması tanrının varlığıyla ilgili değildir. İnsanlara zarar veren bir şey kötü, insanlara faydalı olan bir şey iyidir. Müslüman ya da farklı inançtan insanlarla bir sıkıntım olmadı. Ama din adına baskı yapan insanlar var.
G2	Müslüman Kendimi İslam'a yakın hissediyorum ve çevrem de muhafazakar. Dayatılan İslam'ı değil sevgi-saygı dini olan İslam'ı benimsiyorum. Hadisler beni rahatlatıyor. Lut kavmiyle ilgili ayetler bizimle ilgili değil, pedofili ve ensestlerle ilgili. Kendimi lanetli olarak görmüyorum.
G3	Müslüman İslam'ı araştırdım, bilgi sahibiyim. Transeksüel olsam da heteroseksüel olduğum için yönelim konusunda İslam açısından sorun yok. Ancak translık İslam açısından doğru değil. Bununla birlikte translık bir sendrom olduğu için sakınca görmüyorum.
G4	Bir tanrı inancı var. Bir tanrı var ve anlatılanlardan daha iyi.
G5	Bir tanrı inancı var. İnancım cinsel yönelim konusunda etkili değil. İslam eşcinselliğe iyi bakmıyor. Ama ben kendimi hep eşcinsel hissettim. İslam veya herhangi bir dinle sorunum yok. Ama din adı altında insanlara baskı yapanlar var.
G6	Allah inancı var. Anlatılan ve yaşanan İslam'ı kabul etmiyorum. Kur'an insanları öldürün, cezalandırın demiyor. Lut kavmiyle ilgili ayetler yanlış tefsir ediliyor. Orada insanlara zorla tecavüz eden kişilerden bahsediliyor. Kur'an'da eşcinselliğin haram olduğuna dair bir ayet yok. Yanlış dini algılar yüzünden lgbt+ bireylere baskı yapılıyor.
G7	Müslüman Körü körüne değil sorgulayarak İslam'ı yaşıyorum. İslam saygı ve sevgi dinidir. Allah insanlardan iyi insan olmalarını istiyor. İyilik başkalarına zarar vermemektir.

Lgbt+ bireylerin dini konulardaki açıklamalarından anlaşılacağı gibi G1 hariç diğerlerinin bir tanrı inancı vardır ve G2, G3, G6 ve G7 müslümandır. Bireyler genel olarak dini inançlar ve İslam'la bir sıkıntılarının olmadığını, asıl sorunun din adına insanlara baskı yapan kişiler ve zihniyetlerin olduğuna dikkat çekmiştir. Bununla birlikte bireyler İslam'ın eşcinsellik, transseksüellik ile ilgili düşüncelerini ve Lut kavmiyle ilgili ayetleri İslam'dan bağımsız bir şekilde kendi zihniyetlerine göre yorumlamakta ve ayetlerde anlatılanların kendileri değil zorla insanlara tecavüz edenler, pedofili ve ensestler için geçerli olduğunu düşünmektedirler.

SONUÇ

Lgbt+ bireylerle gerçekleştirilen "Queer teori eleştirisi ve lgbt+ bireylerin queer teoriye yaklaşımı" isimli bu çalışma kapsamında farklı cinsel yönelimleri olan 7 lgbt+ bireyle görüşmeler gerçekleştirilmiş ve görüşmeler sonucu kişilerin konuyla ilgili görüşleri üzerinden nitel bir çalışma yapılmıştır.

Görüşme yapılan her bir lgbt+ bireyin cinsel yöneliminin farklı olması konunun farklı bakış açılarından ele alınmasını sağlaması açısından önemlidir. Çalışma kapsamında queer, eşcinsel, trans erkek, gender-fluid, non-binary ve aseksüel kişilerle çalışılmış ve çalışmanın içeriğine yönelik sorular üzerinden gerçekleştirilen görüşmeler kayıt altına alınmıştır.

Genel olarak "queer teori"nin ve lgbt+ bireylerin queer teoriye bakışının ele alındığı bu çalışmada lgbt+ bireylere queer teoriye ışık tutacak ve teorinin temellerini oluşturacak bazı kelime ve kavramlar üzerinden de sorular yöneltilmiştir. Görüşmeler sonucu toplam on başlık oluşturulmuş olup bu başlıklar: kişisel bilgiler, bireylerin cinsel yönelimi, cinsel yönelim kavramları, biyolojik cinsiyet, queer teori, cinsiyetsizleşme düşüncesine, cinsiyet algısındaki değişim, cinsiyet ve cinsel yönelim konusundaki mutlaklık düşüncesi, cinsiyet ve cinsel yönelim konusundaki akışkanlık düşüncesi ve son olarak da din ve queer teori ilişkisine dair bulgular şeklindedir.

Çalışma sonucu görüşme yapılan lgbt+ bireylerin her birinin farklı görüş ve algılara sahip olduğu, cinsel yönelim, biyolojik cinsiyet, queer teori, cinsiyetsizleşme gibi konu ve kavramlara yaklaşımının oldukça farklı olduğu tespit edilmiştir. Bazı bireylerin konu ve kavramlarla ilgili karmaşa yaşadığı da tespit edilmiş olup bu bireyler sorulara kendileriyle ters düşecek cevaplar vermiş ve çelişkiye düşmüşlerdir. Bir başka bulgu ise lgbt+ kavramlarına yönelik literatürün tam anlamıyla gelişmemiş ve herkesin üzerinde anlaşabileceği ortak kavramların bulunmamasıdır. Bunun nedeni bazı kavramların oldukça karmaşık, belirsiz ve tanımlanmasının zor olması ya da her geçen gün yeni bir

cinsel yönelim kavramının ortaya çıkıyor olması olabilir. Bunun yanısıra lgbt+ bireylerin de kavramlara farklı anlamlar yüklemesi literatürü daha da karmaşık hale getirmektedir. Bu nedenle üzerinde konuşulan kavramlara yönelik karmaşalar yaşanmakta ve her birey kavramlara farklı tanımlamalar getirmektedir.

Çalışma sonucu en önemli tespit ise queer teorinin iddialarının her lgbt+ birey tarafından kabul edilmediği ve queer teoriyi kabullenen bireyler kadar kabullenmeyen, bu yaklaşımı doğru bulmayan veya queer teoriden haberi olmayan bireylerin bulunmasıdır. Bu durum queer teorinin oldukça yeni ve anlaşılması güç felsefi bir kavram olmasının yanı sıra her lgbt+ bireylerin düşüncelerinde bir ve ortak olmadığını göstermesi açısından önemlidir. Bazı lgbt+ bireylerin queer teoriyi eleştirmesi, kabullenmemesi, teorinin çelişkilerinin bulunduğunu dile getirmesi bu açıdan dikkat çekicidir. Dikkat çeken bir diğer husus ise bireylerin lgbt+ olmasalar da lgbt+ ilişkisi yaşayabileceğine dair görüşlerdir. Görüşme yapılan lgbt+ bireyinin "Lgbt+ ilişkiyi deneyimlemek o kişiyi lgbt+ yapmaz, en fazla denemiş olur." ifadesi konuya örnek teşkil etmektedir. Bu da son zamanlarda kişilerin lgbt+ olmasalar da lgbt+ ilişki yaşadıklarını ve bu deneyimlerde artış olduğunu gösteren felsefi bir alt yapı olması açısından önemlidir. Örneğin kişi biseksüel olmadığını söylemesine rağmen biseksüel ilişki yaşayabilmektedir. Bu durum aynı zamanda lgbt+ ilişkilerin biyolojik yönünden ziyade psikolojik ve sosyolojik nedenlere dayandığını da göstermektedir. Çalışmada elde edilen temel ve yan sonuçlar kısaca şu şekildedir:

1- Lgbt+ kavramların ve queer teorinin çok yeni ve güncel olması nedeniyle kavramsal çerçevede sıkıntı yaşanmaktadır. Üzerinde net bir şekilde anlaşma sağlanmamış ya da farklı kesimler tarafından farklı bağlam ve anlamlarda kullanılan kavramlar bulunmaktadır.
2- Queer teorinin amacı mevcut heteronormatif cinsiyet kimliğini eleştirerek cinsiyetler üstü bir düşünce ileri sürmek değil kendi düşünce yapısına uygun bir

cinsiyet kimliği yaratmaktır. Queer teori her cinsiyet eşit düzeyde olmalı, cinsiyetler ve kimlikler ötekileşmeye neden olmamalı sloganlarının arkasında kendi cinsiyet kimliği görüşü olan cinsiyetsizleşmeyi dayatıyor görünmektedir. Teoriyi tersten okuduğumuz zaman aslında kimliksizleşme ve cinsiyetsizleşmenin de bir nevi kimlik ve cinsiyet anlayışı olduğu anlaşılacaktır. Var olan tüm cinsel kimliklerin inkar edilmesi de kişinin cinsel kimliklerle kurmuş olduğu bir ilişki şeklidir. Bu ilişki şeklinde kişi var olan cinsiyet kimliklerini inkar ederek yine cinsel kimliğin varlığını kabul ediyor demektir. Buradaki çelişki queer teorinin "cinsiyet konusunda hiçbir tanım olmamalıdır" diyerek bir tanım oluşturması, her tür kimlik, cinsiyet, norm ve siyaset merkezden alınmalıdır diyerek yeni bir siyaset ve norm oluşturmasıdır.

3- Yapıbozumu yöntemini kullanan queer teoriyi yine yapıbozumu yöntemiyle okumak ve eleştirmek farklı bir bakış açısı sunacaktır.

4- Queer teori biyolojik cinsiyet-toplumsal cinsiyet eleştirisini yaparken aşırıya kaçmakta ve biyolojik bir cinsiyetin somut olarak inkar edilemeyeceğini ama aslında biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyetle aynı şey olduğunu dile getirerek bir başka çelişkiye daha düşmektedir.

5- Biyolojik cinsiyet vardır ama kültüredir, farklı cinsel kimlikler olmalı ama kimlik olmamalı gibi ifadeler teorinin sağlam bir temele oturmadığını düşündürmektedir. Ya da kişilerin cinsiyet kimlikleri sürekli değişmelidir gibi bir sonuç çıkmaktadır ki bu ise teoriyi tamamen karmaşık ve nedensiz bir şekilde kimlikleri sürekli değişmeye zorlayan bir teori haline getirir.

6- Queer teorinin performatif davranışların öznenin iradesiz ve bilinçdışı edimleri olduğu görüşü, insan davranışlarını hayvanların içgüdüsel davranışlarına indirgemektedir. Bu anlamıyla performatiflik, içgüdüsel bir takım davranışları

anımsatmaktadır ki insanların davranışları içgüdünün ötesinde irade, istek ve bilinç içermektedir.

7- Queer teoriye göre hiçbir arzu diğerinden daha makul ve meşru değildir. Her arzu eşit seviyede, makul ve meşru ise bir kişi pedofiliyi cinsel bir arzu olarak tanımladığında o halde pedofiliyi de makul ve meşru saymalıyız. Bu görüşe göre pedofili sapkınlığı da meşru bir arzu olmalıdır ki bu kabul edilebilir bir düşünce değildir.

8- Queer teori kendi yöntemi olana yapıbozumu yöntemiyle yeniden okunmalı ve eleştirilmelidir. Aksi takdirde gelecekteki yeni iktidar ve hegemonik yapı; cinsiyetsiz, kimliksiz bir siyaset olan queer teori olacaktır ki bu da aslında teorinin kimliksizleşmeyi değil mevcut kimlikleri eleştirerek kendi kimliğini merkeze koymaya çalıştığını göstermesi açısından önemlidir.

9- Günümüz kapitalizmin eşcinselliği büyük oranda desteklediği kaçınılmaz bir gerçektir. Öyle görünüyor ki günümüz kapitalizmi, eşcinselliği ortadan kaldırmak yerine eşcinsel sektör boyutunda yeni pazar arayışlarına girmiştir. Bu yeni pazar piyasası, erkek ve kadınlardan başka eşcinseller için yeni bir tüketim mekanı ve kapitalizm için yeni bir sermaye anlamına gelmektedir.

10- Küresel cinsiyet düzeni cinsiyetsizleşme yönünde evrilebilir ve yeni hegemonik cinsiyet algısı cinsiyetsizleşme olabilir. Öne sürülen bu düşünceye birileri "queer teori" zaten bunun aksini iddia ediyor ve hiçbir cinsiyetin, cinsel yönelimin ya da cinsiyetsizleşmenin tek hakikat ve sabite olmadığını, hegemonik cinsiyet diye bir şeyin olmayacağını söyleyerek queer teorinin tam olarak anlaşılmadığını iddia edebilir. Ancak queer teorinin bu düşünce yapısının süreç içinde bu şekilde ilerlemeyebileceğini, her ideoloji gibi bir süre sonra kendi görüşünü dayatmaya başlayabileceğini ve kendisi haricindeki cinsiyet algılarını yok sayarak hegemonikleşebileceğini unutmamak konuya farklı bir bakış açısı sağlayacaktır.

11- İslam dini açısından queer teoriyi ele aldığımızda karşımıza konuyla ilgili ayetler çıkmaktadır. Ayetlerde erkek ve kadın şeklindeki ikili cinsiyet sistemine vurgu yapılmış, aslolanın ikili cinsiyet sistemi olduğu belirtilmiş ve bir başka cinsiyete değinilmemiştir. Bu durumda queer teorinin bir başka iddiası olan heteronormatif cinsiyet düzeni eleştirisi de İslam'a uymamaktadır. Çünkü İslam'da cinsiyet kadın ve erkekten ibaret olup yalnızca ikili cinsiyet sistemi geçerlidir.

12- Görüşmeler esnasında lgbt+ derneğinin bağımsız lgbt+ bireylerden çok daha katı ve sert bir tutuma sahip oldukları, farklı bakış açılarına kapalı oldukları tespit edilmiştir.

13- Derneğin aksine birçok lgbt+ bireyin daha ılımlı, konuşmaya ve farklı fikirlere açık olduğu görülmüştür.

14- Bazı lgbt+ bireylerin özellikle de yaşamının bir bölümünde lgbt+ derneklerle ilişki kurmuş lgbt+ bireylerin dernek faaliyetlerini eleştirdikleri, her gün bir yenisi eklenen ve akışkan cinsiyet algısına katılmadıkları tespit edilmiştir.

15- Bazı lgbt+ bireylerin queer teorinin ileri sürdüğü biyolojik cinsiyetin toplum tarafından üretildiği görüşünü kabul etmedikleri görülmüş olup bu bireyler biyolojik cinsiyetin gerçekte var olduğunu düşünmektedir.

16- Tüm bu açılardan bakıldığında lgbt+ birey ve derneğin tek bir yapı ve düşüncede olmadıkları özellikle de queer teori konusunda her lgbt+ bireyin farklı düşüncelere sahip oldukları söylenebilir.

17- Katılımcılardan birinin "lgbt+ cinsel ilişki yaşamak seni lgbt+ yapmaz, en fazla bunu deneyimlemiş olursun" sözü dikkat çekicidir. Bu ifade bazı kişilerin lgbt+ olmasalar da lgbt+ cinsel ilişki yaşama ihtimallerinin olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Bu durum lgbt+ cinsel davranışlarının yalnızca biyolojik değil aynı zamanda psikolojik ve sosyolojik boyutlarının olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

Ağrıdağ, G. (2005). Toplumsal cinsiyet rolü. *AKDAM Gönüllü Kadın Eğitimi Semineri.* Adana.

Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayırımcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni, 26*(2): 1-9.

Akın, A. (2007). Cinsiyet rollerinin kadının günlük yaşamına etkisi. Erişim adresi: http://dostfmamoral.blogspot.com/2008/02/cinsiyet-rollerinin-kadinin-gnlk.html

Akkaş, İ. (2019). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları çerçevesinde ortaya çıkan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı. *Ekev Akademi Dergisi*, 97-118.

Altıparmak, İ. B. (2018). Toplumsal cinsiyet üzerine sosyolojik bir araştırma: kaynakları ve mücadele alanlarına yönelik öneriler. *Electronic Turkish Studies, 13*(18). *179-194*

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı).* Sakarya: Sakarya.

Az-Genç, M. (2018). *Cinsiyetinden yakınma (hoşnut olmama) tanısı olan bireyler ve partnerlerinde bağlanma tipi, çift uyumu ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun araştırılması*. (Uzmanlık Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi. İzmir

Bakırcı, M. Ç. (2019). Cinsel Kimlik: Biyolojik Cinsiyet, Cinsel Yönelim ve Toplumsal Cinsiyet Nedir?, Erişim adresi: https://evrimagaci.org/cinsel-kimlik-biyolojik-cinsiyet-cinsel-yonelim-ve-toplumsal-cinsiyet-nedir-1470

Başar, K. (2014). Farklı yönleri ile cinsel kimlik: bedensel cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsiyet rolü ve cinsel yönelim. *Toplum ve Hekim (Cinsel Yönelimler, Cinsel Kimlikler ve Sağlık Sayısı), 29*(4), 245-251.

Bayhan, H. (2006). *Ulus devlet, Modernizm ve Postmodernizm.* (Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır

Berk Yılmaz, A. (2019). *Kimlik Belası Dikotomatik Cinsiyet Kıskacında Eşcinsel Ve Transların Heteroseksüellere Bakışı.* (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya

Butler, J. (2019) *Cinsiyet belası: feminizm ve kimliğin altüst edilmesi,* (çev. Başak Ertür), İstanbul: Metis Yayınları.

Ceyhan, M. (2015). Eşcinsellik İslam'la Çelişiyor Mu? Erişim adresi: https://mustafaceyhanofficial.wordpress.com/2015/08/13/73/

Cüceloğlu, D. (2014). *İnsan ve davranışı.(29. Baskı).* İstanbul: Remzi Yayınları.

Çetin, K. (2020). Kavramsal Olarak Toplumsal Cinsiyete Kısa Bir Bakış. M. Talas (Ed.), *Toplumsal Cinsiyet* (1. Baskı). Adıyaman: İksad İnternational Publishing House.

Çağırkan, B. (2018). Kimlik ögesi olarak erkeklik kavramı ve postmodern toplumlarda farklı erkeklik algıları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, *5*(5), 93-105.

Demiral, A. (2017). *Biyoiktidar Bağlamında; Toplumsal Cinsiyet, Queer Teori ve Sanata Yansımaları*. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Derunian, V. (2018) Cinsel kimlik rehberi cinsiyet ve cinsel davranış, Erişim adresi: . https://t24.com.tr/haber/cinsel-kimlik-rehberi-cinsiyet-ve-cinsel-davranis,732768

Direk, Z. (2013). *Benim Bedenim/Bedenim Benim.* Erişim adresi: http://zeynepdirek.wordpress.com/2013/01/04/benim-bedenim-bedenimbenim/

Dökmen, Z. Y. (2006). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar, (2.basım).* İstanbul: Sistem Yayınları.

Dökmen, Z. Y. (2019). *Toplumsal Cinsiyet - Sosyal Psikolojik Açıklamalar,* İstanbul: Remzi Yayınları.

Foucault, M. (2020). Cinselliğin Tarihi, çev. *Hülya Uğur Tanrıöver,* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Görgün Baran, A. (2012). *Toplumsal cinsiyet. İçinde Davranış Bilimleri N. Güngör-Ergan, B. Kütük ve R. Coştur (Ed.)*, 409-436.

Hazar, C. (2012). *Heteronormatif Kimliklerin Anlamlandırılma Süreçleri: Türkiye'de Kuir Bireyler.* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İmançer, Ç. E. (2018). *Queer teorinin izinde Avrupalı bir Türk: Ferzan Özpetek ve sineması* (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Kaos GL, (2015). Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İzleme Raporu (2015). Kaos Gl Derneği. Erişim https://www.kaosgl.org/haber/cinsiyet-cinsel-yonelim-cinsel-kimlik-cinsel-davranis-tam-rehber

Karaca, B. K. (2018). *Cinsel Yönelimin Cinsel Mitler, Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Rolleri Üzerindeki Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.

Karatepe, Ş. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Cinsiyetsizleşme.* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kızılkan, (2014). Erkeklik Çalışmaları ve Türkiyede Erkekliğin Dönüşümü, Erişim adresi:http://www.lacivertdergi.com/dosya/2014/09/30/erkeklik-calismalari-ve-turkiyede-erkekligin-donusumu

Kineşçi, E. (2018). Queer kurama katkıları bağlamında Judith Butler düşüncesi. *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar. 11*(1). 50-53.

Koca, C. (2006). Beden eğitimi ve spor alanında toplumsal cinsiyet ilişkileri. *Spor Bilimleri Dergisi, 17*(2), 81-99.

Korkmaz, A., & Başer, M. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ataerkillik ve iktidar ilişkileri. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, *28*(1), 71-76.

Kundakcı, F. S. (2013). Heteroseksizm ve Ötekileştirme Eleştirisi. *Liberal Düşünce Dergisi*, (71), 65-79.

Küçükvatan, S. (2019). Queer Müslümanlarda dinî bireycilik, (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir

Kürek, E. (2012). *Cinsel Kimlik Gelişiminde Din Eğitiminin Rolü.* (Yüksek Lisans Tezi) Ondokuz Mayıs üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun

Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar (Cilt I-II).* Çev: Sedef Özge) İstanbul: Yayın Odası.

Nevevi, İmam (2014). *Riyazus Salihin.* Hisar Yayınları.

Oralgül, E. D. (2016). Judith Butler'ın kimlik ve siyaset anlayışı. *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar, 9*(1), 47-62.

Özbay, C. (2013). Türkiye'de hegemonik erkekliği aramak. *Doğu Batı*, *63*, 185-204.

Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *11*(1), 323-343.

Özkan, S. (2017). Cinsiyet geçiş sürecinin hukuki ve toplumsal boyutu: haklar ve ihlaller *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14*(1), 55-84.

Özmete, E., & Yanardağ, M. Z. (2016). Erkeklerin bakış açısıyla toplumsal cinsiyet rolleri: kadın ve erkek olmanın değeri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *20*(1), 91-107.

Özsevgeç, Y. (2017). Postmodernizm üzerine. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi.* 10(54), 135-142

Sallan, S., & Boybeyi, S. (1994). Postmodernizm-modernizm ikilemi. Araştırma Yazısı, Erişim adresi:dspace.ankara.edu.tr

Sim, S. (2006). *Postmodern Düşüncenin Eleştirel Sözlüğü,* (Çev: Mukadder Erkan, Ali Utku) Ankara: Ebabil Yayınları.

Soykan, Ö. N. (1993). *Türkiye'den felsefe manzaraları (Vol. 5)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Sönmez, V., & Alacapınar, F. G.(2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı

Stearns, P. N. (1990). *Be a man!: Males in modern society*. Holmes & Meier Publishers.

Şah, P. (2016). The evidence is in: Greater gender diversity in science benefits us all. *The Conversation*.

Tanır Şafak, K. (2019). *İfade Özgürlüğü ve Nefret Söylemi Dilemması: Türk Medyasında Queer Teoriyi İfade Özgürlüğü ve Nefret Söylemi İkilemiyle Okumak.* (Yüksek Lisans) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türköne, M. (1995). *Eski Türk toplumun cinsiyet kültürü.* Ankara: Ark Yayınları.

Ügümü, P., Aydın, G. A., & Aydın, Ş. (2017). Reklamlarda lgbti+ bireylerin toplumsal cinsiyet ve tüketim kültürü çerçevesinde sunumu. *Global Media Journal TR Edition, 7*(14), 239-265.

Ünal, F., Tarhan, S., & Köksal, E. D. (2017). Toplumsal cinsiyet algısını yordamada cinsiyet, sınıf, bölüm ve toplumsal cinsiyet oluşumunun rolü. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(1), 227-236.

Vargel Pehlivan, P. (2017). Toplumsal cinsiyet bağlamında kuramsal yaklaşımlar: bir literatür taraması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 16*(31).497-521

Yardımcı, S. (2014). Queer tahayyül: cinsiyet kimliğinde ve cinsel yönelimde ikiliğin ötesi. *Toplum ve Hekim Dergisi, 29*(4), 296-301.

Yaşaroğlu, K. (2003). *Livâta, DİA,* XXVII, 198.

Yazır, E. M. H. (1935). *Hak Dini Kur'an Dili Yeni Mealli Türkçe Tefsir*. Ankara: Diyanet İşleri Reisliği.

Yavuz, N. ve Zavalsız, Y. S. (2015). Postmodern dönemde kimliğin belirleyicisi olarak tüketim, *Tarih, Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 4*(4): 126-152. Erişim adresi: http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/484

Yıldırım, A., & Şimsek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldız, H. (2015). Postmodernizm Nedir?. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4755/65320

EKLER

Ek 1. Bilgi Formu

"Sayın Gönüllü,

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Sosyolojisi yüksek lisans programı kapsamında planlanmış olan yukarıda adı yazılı tez çalışmasına katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

*****Çalışmamızda queer teori, cinsiyetsizleşme olgusu incelenecek, lgbt+ bireylerin bu teorilere bakışı ele alınacaktır.

*****Araştırmacı sıfatımla, araştırmaya katılmak isteyen üyelerle, üyelerin kendi rızası dahilinde, gönüllülük esasında –tahmini 7-10 üyeyle- ortalama 1 saatlik süre zarfında- görüşmeler yapılacaktır.

*****Gönüllü üyelerin araştırmaya katılmaları halinde karşılaşabilecekleri herhangi bir risk bulunmamaktadır.

*****Gönüllü üyelerin araştırmaya katılmayı kabul etmemeleri ya da araştırmadan ayrılmaları durumunda herhangi bir olumsuz sonuçla karşılaşmaları da söz konusu değildir.

*****Bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmada elde edilecek veriler –ses kaydı- demografik form- bilimsel amaçla kullanılıp, değerlendirilecektir. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği –kimliğinizi belirtip / belirtmeme isteğinize bağlı olduğundan- korunacaktır.

"Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum (ya da sözlü olarak dinledim). Eksik kaldığını düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacıya sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunulan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladığım kanısındayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğim konusunda karar vermem için yeterince zaman tanındı.

Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim."

Çalışmaya katılımınız için teşekkür eder, saygılar sunarız.

Katılımcı: ….. / ….. / ….. Araştırmacı:

Kübra ÇETİN

Ek 2. Demografik Form

Tarih: ..... / ….. / …..

Yaş:

Eğitim Durumu: ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

Meslek:

İş Durumu: ☐ Çalışıyor ☐ Çalışmıyor ☐ Emekli ☐ Emekli ve çalışıyor

---

Gelir Düzeyi: ☐ Asgari Ücret ☐ 3000-4000 TL ☐ 5000-7000 TL ☐ >7000 TL

Medeni Durum: ☐ Evli ☐ Bekar ☐ Boşanmış ☐ Eşi vefat etmiş

Sosyal Güvence: ☐ Özel Sigorta ☐ SGK ☐ Yok

Herhangi kronik bir rahatsızlığınız var mı? ☐ Evet (Belirtiniz: ….....)

Hayır ☐

Sağlık Durumu: ☐ Çok iyi ☐ İyi ☐ Orta (fena değil) ☐ Kötü

Çocuk Durumu: ☐ Çocuğu yok ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ve üzeri

Torun Durumu: ☐ Torunu yok ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ve üzeri

Yaşadığı Yer: ☐ Büyükşehir ☐ Şehir ☐ İlçe ☐ Köy

Yaşadığı Ev: ☐ Apartman dairesi ☐ Müstakil ☐ Konukevi-otel ☐ Bakımevi

---

Yaşama Ortamı: ☐ Tek başına ☐ Eşiyle ☐ Eşi ve çocuklarıyla ☐ Bakıcı ile

---

Ek 3. Görüşme Soruları

1- Genel olarak kendinizden, ailenizden, okul hayatınızdan, meslek hayatınızdan bahsetmek ister misiniz?

2- İnanç konusunda kendinizi nasıl tanımlarsınız?

3- Cinsiyet konusunda kendinizi nasıl tanımlarsınız ya da cinsel yöneliminiz nedir?

4- Sahip olduğunuz inanç, cinsel yöneliminiz üzerinde etkili midir?

5- Sizce cinsel yönelim biyolojik cinsiyetten farklı mıdır? Neden?

6- Cinsiyet algısında herhangi bir değişim olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

7- Queer teori hakkında düşünceleriniz nelerdir?

8- Sizce cinsiyetsizleşme neyi ifade ediyor?

9- Sizce değişen cinsiyet algısı ve cinsiyetsizleşme toplumsal söylemin ürünü olabilir mi? Neden?

10- Sizce gelişen teknoloji, iletişim araçları ve küreselleşme cinsiyet algısı üzerinde etkili midir? Neden?

11- Sizce gelişen teknoloji, iletişim araçları ve küreselleşme cinsel yönelim üzerinde etkili midir? Neden?

12- Sizce ülkemizde lgbt+ bireylerde sayıca ya da görünürlük itibariyle artış söz konusu mudur? Neden?

13- Sizce cinsiyet konusunda "mutlak doğru" ya da "sabit noktalar" var mıdır? Neden?

14- Sizce son zamanlarda cinsiyet konusundaki "akışkanlık" fikri toplum düzenini bozuyor mu? Neden?

15- Lgbt+ bir birey olarak üzerinizde baskı hissediyor musunuz? Neden ve nasıl?

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı lgbt+ bireylerin queer teori hakkındaki düşüncelerinin ve queer teorinin ülkemiz lgbt+ bireyleri için ne anlama geldiğinin tespit edilmesi ve İslam dini ile queer teori arasındaki ilişkiyi ele almaktır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji ve anlatı araştırmasından yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu kartopu örneklem yöntemiyle ulaşılan biri queer, biri trans erkek, biri gender-fluid, biri non-binary, biri aseksüel ve ikisi gay/eşcinsel olan 7 lgbt+ birey oluşturmaktadır. Görüşmeler on beş sorudan oluşan yarı-yapılandırılmış mülakat sorularıyla yaklaşık birer saatlik nitel görüşmeler şeklinde gerçekleştirilmiştir. Veri analizinde nitel veri analizi tekniklerinden betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda her bir lgbt+ bireyin queer teoriye farklı anlamlar yüklediği, queer teorinin ileri sürdüğü iddiaların bazı lgbt+ bireyler tarafından eleştirilip kabul edilmediği, lgbt+ bireylerin teori hakkında birbiriyle çelişen ifadeler kullandıkları ve lgbt+ bireylerin queer teori hakkında ortak ve tek bir tutum içinde olmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Queer teori, Lgbt+, Heteronormativite, Cinsel Yönelim.

ABSTRACT

The main purpose of this research is first and foremost to determine viewpoint of lgbt+ persons on the queer theory, the meaning of this theory for the lgbt+ persons in our country and, connections between Islam and queer theory. For the research, qualitative analysis technics such as phenomenology and narrative inquiry are utilized. The study group of the research, which was determined via snow ball sampling, consists of 7 lgbt+ persons; i.e. one queer, one trans-male, one gender-fluid, one non-binary, one asexual, and two gays / homosexuals. Each interview was conducted for one hour and contained fifteen half-structured questions. As for the data analysis, descriptive analysis and content analysis were used. The research has concluded that each lgbt+ person attributes different meanings to the queer theory, some lgbt+ persons criticized and disregarded certain arguments alleged by the queer theory, lgbt+ persons have conflicting views of the theory and lgbt+ persons do not share a common and single viewpoint regarding the queer theory.

Keywords: Queer theory, Lgbt+, Heteronormativity, Sexual orientation